

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Søren Kierke gaard

*Baştan
Çıkarıcının
Günlüğü*

Dancadan çeviren
Nur Beier

ALFA

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

FELSEFE

BAŞTAN ÇIKARICININ GÜNLÜĞÜ

SØREN KIERKEGAARD (1813-1855)

Danimarka'nın Kopenhag şehrinde dünyaya gelen Soren Aabye Kierkegaard yedi çocuklu bir ailenin son çocuğudur. Kierkegaard hayatı boyunca dindar babasının etkisinde yaşamaya devam edecektir. Babası tarafından en iyi okullara gönderilen Kierkegaard, on yedi yaşındayken Kopenhag Üniversitesinde teoloji okumaya başlar. Burada felsefeyle tanışır ve teolojiye ilgisi giderek azalır. Felsefe üzerine makaleler yazmaya başlar, sistematik felsefeyi eleştirerek felsefesinde bireyi merkeze alır. Melankoli, bulantı, kaygı gibi kavramlara felsefesinde geniş bir şekilde yer veren ilk filozof olması, onu varoluşçu felsefenin babası yapar. Eserlerinden bazıları: *Ya/Ya Da* (1843), *Dolaylımsız Erotik* (1848) ve *Ölüme Götüren Hastalık* (1849).

NUR BEIER

İstanbul'da Arnavutköy Amerikan Kız Kolejinden (ACG) mezun oldu. Sonrasında yerleştiği Danimarka'da, Kopenhag Üniversitesinde ve ardından Southern Denmark Üniversitesinde Dilbilim ve Ortadoğu ve Göç Çalışmaları Bölümünde okudu. Danca-Türkçe dil eğitmeni de olan Beier bunun yanı sıra serbest çevirmen olarak Dancadan Türkçeye felsefe ve klasik ve modern edebiyat çevirileri yapıyor. Nur Beier ayrıca sosyo-kültürel ve sosyo-politik konularda ve özellikle kadın hakları, kadın-erkek eşitliği, cinsellik, etnik köken ve kimlik, etnik sorunlar, göç ve göçmen sorunları, entegrasyon vb konularda, Danca, İngilizce ve Türkçe bir dizi bilimsel antolojiye de katkıda bulunduğu gibi, muhtelif araştırma yazılarına da imza attı. Çevirilerinden bazıları: *Korku ve Titreme* (2015), *Aforizmalar* (2017), *Baştan Çıkarıcının Günlüğü* (2017), *Ya/Ya da* (2020)..

Philosophiske Smuler Eller En Smule Philosophi: Baştan ıkarıcının Günlüğü

© 2018, ALFA Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. şti.

Kitabın Türkçe yayın hakları Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. şti.'ne aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahipleri-nin manevi ve mali hakları saklıdır.

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni M. Faruk Bayrak

Genel Müdür Vedat Bayrak

Yayın Yönetmeni Mustafa Küpüşoğlu

Çeviren Nur Beier

Kitap Editörü Mutlu Hacıoğlu

Kapak Tasarımı Füsun Türcan Elmasoğlu

Sayfa Tasarımı Mrvet Durna

ISBN 978-625-449-173-3

1. Basım: Kasım 2020

Bu kitap Danish Arts Foundation'ın katkılarıyla yayımlanmıştır.

Danish Arts
Foundation

Baskı ve Cilt

Melisa Matbaacılık

Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampařa-İstanbul

Tel: 0(212) 674 97 23 Faks: 0(212) 674 97 29

Sertifika no: 45099

Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. şti.

Alemdar Mahallesi Ticarethane Sokak No: 15 34410 Cağaloğlu-İstanbul

Tel: 0(212) 511 53 03 (pbx) Faks: 0(212) 519 33 00

www.alfakitap.com - info@alfakitap.com

Sertifika no: 43949

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Søren Kierke gaard

*Baştan
Çıkarıcının
Günlüğü*

Dancadan çeviren
Nur Beier

ALFA | FELSEFE

*Sua passion predominante
E la giovin principiante.**

Don Giovanni, aya no. 4

* Mozart'ın *Don Giovanni* operasında Lorenzo da Ponte'nin librettosundan bir replik. Leporello'nun Don Giovanni tasviri: Erkeğin coşkunu ihtirası / O körpe genç kız -çn.

Gizlenemiyorum kendimden; bir zamanlar büyük bir telaş ve huzursuzluk içinde sadece merakımdan ele geçirdiğim müsveddeyi temize çekmeye karar verdiğim şu an o durumu hatırlarken kapıldığım kaygıya hâkim olamıyorum. Vaziyet aynı o zamanki gibi tehlikeli, bir o kadar da utanç verici. Yazı masasının çekmecelerini her zamanki gibi kilitlememişti, içindekiler emrime amadeydi; yine de çekmeceleri ben açmadım diye, yaptığımı mazur göstermeye çalışmam yersiz olur. Yarı açık bir çekmecedeki karmakarışık kâğıt desteleri ve en üstte *quarto* boyutunda, zarif ciltli bir günlük duruyordu. Üstteki beyaz sayfaya el yazısıyla şöyle bir başlık atmıştı: *commentarius perpetuus nr. 4*.^{*} Şayet günlüğün tam o sayfası yukarıya gelmiş olmasaydı ve o garip başlığı görmeseydim merakıma yenilmezdim yahut merakıma direnirdim gibi faraziyelerle kendimi mazur göstermeye çalışmam da boşuna olur.

Başlığın garipliği sadece kendinden kaynaklanmıyordu, bulunduğu ortam da onu öyle yapıyordu. Etraftaki dağınık kâğıt kümelerine göz gezdirince onların

* (Lat.) Devanî Edebiyatı Arşivi, https://rantey.org

erotik hallerin anlatımıyla dolu olduklarını gördüm, herhangi bir mahrem ilişkiye yöneltilen tek tük bakışlar, herhangi bir mahrem duruma ait mektuplar, müsveddeler; ortak olarak içerdikleri sinsi vurdumduymazlıktaki mahareti daha sonraları fark edecektim. O habis insanın sahte içyüzünü gördükten sonra durumu şu an anımsarken düşünüyorum da sinsi maharetimin açığözlülüğüyle çekmeceleri karıştırırken hissettiklerim herhalde bir kalpazanın odasında arama yapan polis memurunun çekmeceyi açınca ortaya dökülenler karşısında hissedebileceklerine benziyor: karmakarışık kâğıtlar, müsveddeler, birinin üzerinde yaprak motifli bir antet, diğerinde bir imza, bir üçüncüsünde sola yatık el yazısıyla karalanmış bir satır. Bu, polis memuruna doğru iz üzerinde olduğunu gösterir, bunun verdiği haz, bulduğu şeylerde fark ettiği maharete karşı duyduğu hayranlıkla birbirine karışır. Benim için biraz daha farklıydı, adli arama yapmaya ne onun kadar alışkındım ne de bir polis rozetim vardı. Kanundışı bir şey yapıyor olmanın farkındalığı üzerime çifte yüküyle çökmüştü. O zamanlar kelimelerden olduğu kadar fikirlerden de mahrumdum, her zaman olduğu gibi. Herhangi bir durum sende bir etki yaratır, ta ki refleksiyon serbest kalıp bin bir çeşit kıvrak hareketle bir yabancıya fark ettirmeden sokulana kadar. Refleksiyon ne kadar derinleşirse, o kadar hızlı şekil alır, yurtdışı yolcularına pasaport düzenleyen bir memur misali, öyle cüretli suretler görmeye alışıktır ki kanıksamıştır, artık kolay şaşırmaz. Refleksiyon gücümün kuvvetli olduğunu sanırdım, ama o an kendimi derin bir şaşkınlığın içinde buldum. Korkudan rengimin attığını, bayılma raddesine geldiğimi hâlâ gayet iyi hatırlıyorum. Ola ki o anda içeri girseydi ve beni çekmece elimde yerde baygın bulsaydı – doğrusu vicdan azabı hayatı ilginçleştiriyor.

Beni etkileyen sadece o başlık değildi; onun günlüğün tüm bölümlerinin ortak bir tasviri olduğunu düşündüm ve bu bana pek uygun geldi, günlük sahibinin giriştiği her şeyi nasıl ihtirasla kucakladığını bilirdim. Başlıktan daha başka bir şeyler vardı günlükte beni etkileyen. Bir günlükten ne fazla, ne eksikti, dikkatle tutulmuştu; o zamanlarda onu tanıdığım kadarıyla yazarının pek de yorum gerektiren bir yaşamı olduğunu düşünmesem de şu anki sezgi gücümle geriye baktığımda ne başlığın büyük bir özenle, zevkle ve özellikle seçildiğini inkâr edebilirim ne de onun hem kendine hem de anlattığı durumlara karşı takındığı kibri. Velhasıl günlüğün başlığı içeriğiyle tam bir uyum içindeydi. O, hayatını şiirsel bir şekilde yaşama görevine adanmıştı. Hayatı ilginç kılan deneyimleri bulmak için ziyadesiyle gelişmiş uzuvlarıyla bunu hep başardı ve onları bulduğu her bir seferinde de kendi deneyimlerini yarı yarıya şiirsel olarak yeni baştan düzenledi. Bundandır ki günlükte kronolojik bir tarih sırası olmadığı gibi, bildiğimiz türden bir hikâye anlatımı da yoktur, dilek kipiyle yazılmıştır, bildirme kipiyle değil. Deneyimler yaşandıktan hemen sonra da kaydedilseler, üzerinden uzun zaman geçtikten sonra da insana sanki her şey o an gözlerinin önünde yaşanıyor gibi gelir, öylesine dipdiri ve dramatik. Günlüğü yazmakta muhtemelen belirli bir amacı yoktu; lakin yazılanların onun için özel bir anlam ifade ettiği de aşîkâr, şayet okuduklarımızın basılma amacıyla yazılmış şiirsel bir eser olduğunu farz etmek, bölümleri için olduğu kadar bütünü için de mümkün görünmüyor. Günlüğü bastırmanın kendi açısından bir mahzuru olabileceğinden endişelenmesi gereksiz olurdu. Kullandığı şahıs adlarının çoğu kulağa öyle yabancı geliyordu ki, onların gerçeğe dayandıkları ihtimali kimsenin aklına gelmezdi, ama ben sadece bu ilk adlardan birinin gerçek birine ait olabileceği şüphesine

kapıldım; o bu adın sahibini çok yakından tanıdığından pek emindi, bilmeyenler için soyadına bakıp yanlış tarafa yönelmek muhtemel olsa da. Bu o kızdı, tanıdığım kız, asıl ilginin üzerinde odaklandığı kız, Cordelia. Evet, onu gerçekten de Cordelia diye çağırırlardı, lakin soyadı Wahl değildi.

Acaba günlüğün her şeye rağmen o şiirselliği nasıl izah edilebilir? Cevabı kolay, yazarın şiirsel mizacıyla denebilir, ama onun şair yanı şiirsellik ile gerçekliği birbirinden ayırt edebilecek kadar ne zengindi ne de fakir. Günlükteki şiirsellik esasen ondan notlara yansıyan bir fazlalıktı. Bu fazlalık gerçekliğin şiirsel anlارının keyfini artırmak için onun kattığı şiirsellikti. O bu şiirselliği daha sonra şiirsel refleksiyon olarak geri almaktan zevk duydu, zaten onun yaşamı zevk almak üzerine kuruluydu. Onun için önemli olan, önce o anın estetiğinden kendince keyif almak, sonra kendi estetik keyfine varmaktı. İlkinden şahsi olarak bencil bir haz duydu, bu biraz gerçek durumun ona sunduklarına biraz da onun, bu gerçekliği verimli kıldığı şekle bağlıydı; sonrasında şahsı bulanıklaştı, hem yarattığı durumdan haz duydu, hem o durumu yaşarken kendinden. İlk başta gerçekliğe, bir vesile olarak ihtiyacı vardı, bir unsur olarak; sonra o gerçeklik şiirselliğinin içinde boğulmuştu. İlk durum, meyvesini günlükte sanki sonraki durumun meyvesiymiş gibi görünen, ancak aslında ilkinde hâkim olan havayla verdi, lakin sonraki duruma hâkim ifadenin tasviri için kullanılan meyve kelimesinin burada taşıdığı anlam ilkinden farklıdır. Böylelikle o, şiirselliği her daim hayatın belirsizliğinde kalıcı kılmıştı.

Yaşadığımız bu dünyanın arkasında, gerilerde bir yerde bir başka dünya daha vardır, nasıl ki insan tiyatrodaki bazen öndeki gerçek sahnenin arkasında da bir sahne olduğunu fark eder ve nasıl ki bu sahne öndekiyle ilişkilidir, tıpkı öyle. İnsan şeffaf bir tül arkapondadır gibidir ve

tülden bir dünya görünür, daha hafif, daha ruhani, gerçek dünyadan daha farklı niteliklerde. Birçokları kendilerini bedensel olarak var oldukları bu dünyadan ziyade o diğer dünyaya aitmiş gibi hisseder. Kişi canlılığını yitirir, hatta gerçeklikten kopar gider, bu ne bir sağlık ne de bir hastalık emaresidir. O zamanlar tanımadan tanıdığım o insan için de böyleydi. Onun yaşadığımız bu gerçeklik dünyasında yapacağı çok şeyi olsa bile bu dünyaya ait değildi. Hep ona doğru yöneldi, lakin tam kendini bırakacakken gördü ki, onu aşmış. İyilik değildi, onu yaşadığımız dünyadan uzaklaştıran, ama kötülük olduğunu da söyleyemem şimdi o insanı anımsarken. Aslında onun hafif bir rahatsızlığı vardı: *exacerbatio cerebri*,* gerçeklik onun için yeterli bir dürtü değildi, belki bir an için. O, gerçeklikle birlikte yükselemezdi, onu kaldıramayacak kadar zayıf değildi, hayır, o çok güçlüydü; aslında bu güçtü onun illeti. Gerçeklik onun için dürtü olarak anlamını yitirince korumasız kalırdı, ondaki kötülük bunda gizliydi. O, dürtüyü hissederken bile bu durumun farkındaydı, kötülüğü de bu farkındalıkta yatıyordu.

Günlükteki hikâyelerin çoğunda söz edilen genç kızı ben tanırdım. Günlük sahibi başkalarını da baştan çıkardı mı bilemem; yazdıklarından öyle bir izlenim edinebilir. Ayrıca, öyle görünüyor ki, farklı bir yöntemle deneyim edinmiş ve bu yöntem tamamen ona has, çünkü sıradan bir baştan çıkarıcı olamayacak kadar fazla entelektüeldi. Bu, günlüğünde de fark ediliyor, mesela herhangi bir şeyi nedensizce arzuladı diyelim, bu bir selam da olabilirdi, hiçbir şekilde karşı taraftan daha fazlasını almak istemezdi, o selam onun için o kişinin en güzel yanındı. Tanrı vergisi entelektüel yetenekleriyle her genç kızı baştan çıkaracağından, kendisine çekeceğinden

* (Lat.) Beyin hastalığı. Beyin hastalığı için <https://rantey.org>

emindi, ama kıza kelimenin tam anlamıyla sahip olmayı istemezdi. Genç kızı her şeyini feda etmeyi göze alabileceği bir doruk noktasına sürükleyebilir, o raddeye gelince de ilişkisini keserdi, ona göre hava hoştu, kıza en ufak özel bir yakınlık emaresi göstermemişti, aşka dair bir ima, bir vaat, bırakın onu bir kelime bile etmemişti. Yine de talihsiz kız hislerinin girdabında çifte acıyla kıvranıyor olurdu, yakınlık somut bir şey yoktu ortada, ama o bir cadı dansının gürültüsüne kapılmışçasına garip duyguların birinden diğerine sürüklenir dururdu, suçlasa, affetse, dönüp yine suçlasa nafileydi, şüpheler içinde kıvranmaya mahkûmdu, yoksa her şey onun bir tahayyülünden mi ibaretti? Sırrını kimseye açamazdı, anlatacak bir şey var mıydı? İnsan rüyalarını başkalarına anlatabilir, ama onunki rüya değildi ki gerçektir; birine içini dökme, yüreğindeki ağırlığı biraz hafifletme ihtiyacı içinde buna tam karar verdiği an anlatacak hiçbir şey olmadığını görürdü. Bunu kız da içinde derinlerde bir yerde biliyordu. Kimse anlayamazdı onu, kendisi anlayamadıktan sonra, ama onu endişelendiren bu yükün ağırlığı üzerine çökmüştü.

Bu nedenle onun gibi kurbanlar çok özel kurbanlardır. Öyle mutsuz değildirler, toplum onları dışlıyor diye veya dışlandıklarını düşünerek utanıp üzüldüklerini sanmak da yanlış olur, arada bir ola ki yüreklerindeki ağırlık fazla artarsa, ya nefret ederler ya da affederler ve bir nebze rahatlarlar. Dışarıdan bakıldığında yaşamları herkesinki gibidir; sıradan ilişkiler içinde yaşarlar, beğenileri ve takdir edenleri vardır, lakin kendilerinin bile zor fark ettiği, etraflarındakilerinse hep gözlerinden kaçan bir değişimden geçmişlerdir. Yaşamları dağılmış, parçalanmış değildir, ama kendi içlerinde yaşarlar; başkalarında kaybettikleri kendilerini kendi içlerinde beyhude arar dururlar. Günlüğünü yazarken hep de böyleydi, o, hayat

yolunda izsiz ilerlerdi (ayakları öyle şekillenmişti ki ayak izleri tabanlarına tutunur kalırdı, onun sonsuz refleksiyon gücünü ben en iyi böyle tasavvur edebiliyorum), bu bakımdan onun kurbanı olamazdı. O, olağan anlamda bir baştan çıkarıcı için fazla entelektüel yaşadı. Ancak bazen bedeni *corpus parastaticum*'a* dönüşür, baştan aşağı şehvet kesilirdi. Cordelia ile ilişkisi karmaşıktı, mağdur rolünü bile oynadığı olurdu genç kıza ve bu bazen onun aklını karıştırdı; burada da ayak izleri o kadar belirsizdi ki kanıt bulmak imkânsızdı. İnsanlar onun için sadece bir dürtü olarak vardı, onları silkip atardı; tıpkı ağaçların yapraklarından silkindikleri gibi, o canlandı, yapraklar soldular.

Kafasının içinden acaba neler geçiyordu? Başkalarına yollarını şaşırtan eninde sonunda kendi yolunu da şaşıtır kanımca. O, başkalarını dışsal anlamda değil, içsel anlamda yanlış yola saptırdı. Bölgeye yabancı bir gezgini yanlış yola yönlendirip onu orada tek başına bırakmak zalimce bir davranış, kendi içlerindeki patikalarda kaybolanlara bunu yapmak daha masum olabilir mi? Dışarıda yol alan gezginin bir avuntusu vardır, ilerledikçe etraftaki görüntü değişir ve her değişimle içinde bir çıkış yolu umudu doğar; kendi içindeki yollarda ilerlemeye çalışan biri için durum farklıdır, dar bir bölgeye sıkışmıştır; dışına çıkamayacağı bir döngüye düştüğünü çabuk fark eder, onun durumu daha vahimdir. Entrikacı bir kafa yapısından daha fazla ıstırap veren bir şey tasavvur edemiyorum, kendi derinliklerinde kaybolmuştur, vicdanı uyanmaya başlayıp bu dipsiz karanlıktan kurtulmak istediğinde ise tüm algıları kendi iç dünyasına doğru yönelmiştir bile. Bu tilki ininin bir sürü çıkış kapısı olabilir, ama bir işe yaramaz; kaygılı ruhu gözüne çarpan her gün ışığını bir

* (Lat.) Hristiyan inancısında kullanılan bir dini deyim: Etten ve kemikten oluşan beden.

çıkış yolu sanır, ona yönelir ve hep bir giriş bulur, çaresizliği onu kovalarken dehşet içinde arar da arar; yeni bir çıkış arar, bir giriş bulur ve her defasında tekrar tekrar kendi içine yönelir. Bu insana her zaman suçlu denemez, o da entrikacı mizacından hoşnut değildir, ama onu bir suçludan daha ağır bir ceza beklemektedir; bencilliğinin çılgınlığına kıyasla pişmanlığın acısı bir hiçtir. Onun cezası tamamen estetik niteliktedir. Vicdanının kıpırdadığını bile söylemek çok etik bir yakıştırma olur onun durumu için; vicdanı ona kendini daha yüksek bir bilinç seviyesinde, kısır bir huzursuzluk şeklinde hissettirir o kadar; vicdanı onu itham etmez, sadece uyanık tutar, lakin hep oradadır, rahat yüzü göstermez. Bu insana deli de denemez; zira sınırlı düşüncelerinin çeşitliliği onların deliliğin derinliklerinde taşlaşmalarına mani olur.

Zavallı Cordelia, onun için de huzura ermek zor olacak. Âşık olduğu adamı tüm kalbiyle affetse de bu onu rahatlatmıyor, şüpheler yakasını bırakmıyor; nişanı atan kendisiydi, bu bahtsız durumu kendi yarattı, gururu yüzünden; yaptıklarına pişman olsa da bu onu rahatlatmıyor; itham dolu düşünceler ondan uzaklaşıyor; âşık olduğu adamdı ince maharetiyle onu bu karara iten ve bunun için ondan nefret ediyor, hakaret ediyor, yüreği biraz ferahlıyor, ama huzur bulamıyor; kendini suçluyor sonra nefret ettiği için, suç kendinde değil miydi, kendini ayıplıyor, sevdiği erkeğin davranışları ne kadar ince hesaplı olsa da fark etmiyor, kabahati tekrar tekrar ve daima kendinde buluyor. Genç adam tarafından aldatılmış olmak ona ağır geliyor. Lakin şunu da söylememek imkânsız: Genç kadının içinde bu çokdilli derin düşünceleri o uyandırdı. Kadının estetik yönünü artık tevazuyla bir tek sesi dinlemeyecek kadar o geliştirdi. Öyle ki şimdi genç kadın birçok sesi aynı anda duyabiliyor. O zaman ruhu hatıralarla uyuyor, köpülüğü meşaleleniyor, yalnız

güzel dakikaları hatırlıyor, tüm varlığı doğaya aykırı bir coşkunlukla uyuşturulmuş âdeta. Böyle anlarda sadece genç adamı anımsamıyor, onu bir sağgörüyle idrak edebiliyor da. Ve bu da genç kadının kaydettiği gelişimin gücünü gösteriyor. Artık erkekte bir suçlu görmüyor, lakin asil bir ruh da görmüyor, orada gördüğü, orada algıladığı sadece estetik. Bana bir keresinde kısa bir mektup yazmıştı, genç adamdan bahsediyordu: “Bazen öyle entelektüeldi ki kadınlığımın yok olduğunu hissettim. Bazen de öyle vahşi ve ihtiraslı, öylesine arzulu olurdu ki karşısında adeta dizlerimin bağı çözülürdü. Bazen onun için bir yabancı gibiydim, bazen de kendini tamamen bana teslim ederdi; kollarımı boynuna doladığımda bazen birden öyle değişirdi ki bir bulutu* kucaklıyor gibi olurdum. Bu tabiri onu tanımadan çok önce de biliyordum, ama anlamını bana o öğretti ve her kullandığımda onu hatırlarım, her bir düşüncemin hep onunla ilişkili olduğu gibi. Müziği oldum olası sevmişimdir, o benim için eşsiz bir enstrümandı, her daim dokunaklı, hiçbir enstrümanın sahip olamayacağı bir derinlik vardı onda, o bütün hislerin ve ruh hallerinin özüydü, hiçbir düşünce onun için çok yüksekte değildi, bir sonbahar fırtınası gibi gürleyebilir, kimsenin duyamayacağı şekilde fısıldayabilirdi. Hiçbir kelimem tesirsiz kalmadı, lakin tesir mi başarısızdı, onu bilemiyorum. Çünkü ne gibi bir tesiri olacağını tahmin etmem mümkün değildi. Tarifsiz, ama gizemli, kutsal, isimlendiremeyeceğim bir korkuyla dinledim bu müziği, çağrıştırdığım müzik, lakin çağrıştırmadığım da. Onda her dem bir harmoni vardı ve beni her seferinde sürükledi götürdü.”

* Yunan mitolojisindeki İksion’a gönderme yapılıyor. Lapith Kralı İksion’un Hera’ya âşık olup onu elde etmeye çalışması üzerine, Zeus Hera’ya benzer bir bulut yaratır ve İksion’a gönderir. İksion’un bu bulutla birlikteliğinden Kentauros doğmuştur. Zeus, İksion’u alevler içinde yanan bir tekerleğe bağlamış ve sonsuza dek yanmakla cezalandırmış Aeslin.

Cordelia için ne korkunç bir durum, ama genç erkek için daha da korkunç olacak, bunu bilebiliyorum, zira bu durumu her düşündüğümde ben de kaygıya kapılmaktan kendimi alıkoyamıyorum. Ben de o sisler ülkesine, o insanın her an kendi gölgesinden korktuğu rüyalar ülkesine çekilip sürüklendim. Kendimi sık sık oradan kurtarmaya çalışmam boşuna, tehditkâr bir hayalet gibi, dili tutulmuş bir davacı gibi peşinden gidiyorum. Ne tuhaf! Her şeyin üzerine sırların en derinini yaydı, lakin ondan da daha derin bir sır var ve ben bu sırda ortak oldum, hem de usulsüz yollardan. Her şeyi tamamen unutmak mümkün olmayacak. Bazen bunu onunla konuşmayı düşündüm. Ama neye yarayacaktı? Ya her şeyi inkâr edecek, günlüğün bir edebi deneme olduğunu iddia edecekti ya da ses çıkarmamamı tembih edecekti ve bu işe nasıl karıştığımı hatırlayarak ona itiraz edemezdin. Yine de bir sırrın üzerini kaplayan o yoğun cazibe ve lanet başka hiçbir şeyde yok.

Cordelia'dan bir deste mektup aldım. Hepsi miydi, bilemiyorum, ama bir zamanlar bana mektuplardan bazılarını gizlice ele geçirdiğini ima etmişti diye hatırlıyorum. Birer kopyalarını çıkardım, kendi el yazımla temize çekip bir araya toplayacağım. Üzerlerinde tarih yok, ama olsaydı bile bana pek bir faydası olmazdı, günlüğün bilgisel yönü giderek daha azalıyor ve sonunda, önemsiz istisnalar hariç, zaman kavramından uzaklaşıyor, hikâyenin gidişatında niteliğin önemi öyle artıyor ki hikâyeye gerçek de olsa, bir fikre, bir düşünceye dönüşüyor ve tarihler önemini yitiriyor. Buna karşın günlüğün muhtelif yerlerinde rastladığım ve ilk başlarda anlamını çıkaramadığım birkaç kelime bana yardımcı oldu. Onları metinle karşılaştırdırınca, metnin arkasındaki gerekçeleri teşkil ettiklerini anladım. Artık onları doğru yerlere yerleştirmek benim için kolay bir iş. Mektupları gerekçesiyle

ilişkilendirebilir, gerekçesinin belirtildiği yerde sunabilirim. Bu ipuçlarını bulmamış olsaydım, o zaman bir yanlış anlamaya sebebiyet verebilirdim; zira o zaman şimdi görebildiğim gibi mektupların birbirini çok kısa fasılalarla takip ettiğini, bir gün zarfında birkaç mektup aldığı hiç aklıma gelmezdi. Şayet kendi bildiğime gitmiş olsaydım, onları daha seyrek fasılalara yerleştirirdim ve genç adamın mektuplarında ifade bulan o ihtiraslı enerjiyi, karşı tarafta yaptığı tesiri dikkate alarak, Cordelia'yı ihtirasın zirvesinde tutabilmek için herhangi bir araç olarak kullandığı aklımın köşesinden geçmezdi.

Günlük, Cordelia'yla ilişkisi hakkında ayrıntılı bilgilerin yanı sıra onların arasına serpiştirilmiş bazı ufak açıklamaları da içeriyor. O kısımlarda sayfanın kenar boşluğuna NB yazmış. Bu açıklamaların Cordelia'nın hikâyesiyle hiçbir alakası yok, ama sık sık kullandığı bir ifadenin gerçek anlamını kavramamda bana yardımcı oldular: İnsanın yedeğinde her zaman dışarıya doğru ufak bir bağ bulunması lazım. Eğer bu günlüğün önceki bir cildi elime geçmiş olsaydı, kendisinin *actiones in distans** dediği bu yerlere herhalde daha sık rastlardım; nitekim Cordelia'nın onu etrafına dikkat edecek zamanı olamayacak kadar fazla meşgul ettiğini kendi de kabul ediyor.

Cordelia'yı terk ettikten hemen sonra ondan birkaç mektup almış, açmadan geri yollamış. Cordelia'nın bana bıraktığı mektuplar arasında bunlar da var. Mühürlerini kendi açıp öyle verdi, onun için kopyalarını almakta bir mahzur göremiyorum. İçeriklerinden bana daha önce hiç bahsetmemişti, ama Johannes'le ilişkisinden söz ederken hep kısa bir şiir okurdu, bildiğim kadarıyla Goethe'den, ruh halindeki değişkenliğe ve ondan etkilenen farklı ifadelere göre sanki farklı anlamlar ifade ediyor:

* (Lat.) Uzaklıktaki bir kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Gehe,
Verschmähe
Die Treue,
Die Reue
Komt nach.*

Bu mektuplarda şunlar yazılı:

Johannes!

Sana “Johannes'im” demiyorum; hiçbir zaman benim olmadığının farkındayım ve bu düşünceyle bir zamanlar ruhumu avutmuş olmanın cezasını çok ağır çektim; buna rağmen sana yine “benim” diyeceğim; benim baştan çıkarıcım, benim sahtekârım, benim düşmanım, benim katilim, benim mutsuzluğumun kaynağı, benim neşemin mezarı, benim mahvoluşumun uçurumu. Sana “benim” diyorum ve kendime de “senin” ve bu sana olan derin hayranlığımın önünde bir zamanlar gururla eğildiğinde kulağını okşamış olsa da şimdi kulağına bir lanet gibi geliyor olmalı, sonsuza dek sürecek bir lanet. Niyetimin, peşinden gitmek olduğunu veya eğleneni körüklemek için bir hançer kuşanacağımı sanarak sevinme! Nereye istersen uç, ben yine de seninim, dünyanın en ücra köşesine git, ben yine de seninim, binlerce başkasını sev, ben yine seninim, evet ölüm saati geldiğinde ben seninim. Sana hitap ederken kullandığım dil bile senin olduğumu ispata kâfi olmalı. Bir insanı aldatma cüretini gösterdin, ki böylece benim için her şey oldun, şimdi de ben bütün irademi senin esirin olmak için kullanacağım. Seninim, senin, senin, senin lanetin.

Senin Cordelia'n

* (Alm.) Git, / hor gör / sadakati, / pişmanlık / sonra gelir. (Goethe'nin *Jery und Bütch* adlı eserinden bir parça) www.azkay.org

Johannes!

Büyük­lü kü­çük­lü bir sürü sı­ğırı olan zengin bir adam vardı, bir de fakir, küçük bir kız; onun sahip ol­du­ğu tek şey ise bir kuzuydu, elinden yem yer, kâsesinden su iç­er­di. Dünyanın bütün bereketleri-ne sahip o zengin adam sendin, ben ise sadece aşkı­ma sahip bir fukara. Onu aldın, bu seni eğ­len­dir­di; arzu sana el etti ve sen sahip ol­du­ğum o ufakık şeyi kurban ettin, sana ait olana dokunamadın. Büyük­lü kü­çük­lü bir sürü sı­ğıra sahip zengin bir adam vardı, bir de küçük bir kız; sahip ol­du­ğu tek şey aşkıydı.

Senin Cordelia'n

Johannes!

Hiç umut yok mu yoksa? Aşkın tekrar uyanmayacak mı; beni bundan emin kılanın ne ol­du­ğunu bilmesem de, beni sevmiştin, biliyorum. Bekleyeceğim, zaman ne kadar ağır geçse de bekleyeceğim, sen başkalarını sevmekten yorulana kadar bekleyeceğim, o zaman bana olan aşkın mezarından tekrar aya­ğa kalkacak, o zaman seni her zamanki gibi seve­ce­ğim, her zaman ol­du­ğu gibi sana teşekkür edeceğim, eskisi gibi, Ah Johannes eskisi gibi! Johannes! Kalpsiz so­ğuk­lu­ğun sadece bana mı, sen bu musun aslında, aşkın, yüre­ğin­deki zenginlik yalan mıydı, sahte miydi, o zaman şimdi tekrar kendini mi buldun? Aşkım sabır gös­ter, seni sevmeye devam ettiğim için beni affet, biliyorum, aşkım senin için bir külfet, ama Cordelia'na geri döneceğin zaman da gelecek. Senin Cordelia'n! Bu yalvarış dolu kelimeye kulak ver! Senin Corde­lia'n, senin Cordelia'n.

Senin Cordelia'n

Cordelia'nın Johannes'te hayranlık duyduğu kadarına sahip olmasa da, bir değişimden geçtiği açıkça görülüyor. Her bir mektup onun o andaki ruh halinin etkisinde kalmış, kendisi bunu ifade etmekte yeterince açık olamasa da. Bu durum ikinci mektupta daha da bariz, insan burada genç kadının kastettiğini anlamaktan ziyade tahmin ediyor ve bu yetersizlik onu benim için daha da dokunaklı yapıyor.

4 Nisan

Dikkat edin, benim güzel yabancım! Dikkat edin, bir faytondan aşağı atlamak öyle basit bir şey değil, bazen o dışarı atılan adım belirleyici olabiliyor. Size Tieck'in bir kitabını ödünç vereyim, orada bir kadının attan inerken nasıl karışık bir vaziyete düştüğünü anlatıyor ve attığı o adım onun bütün hayatını etkiliyor. Fayton basamakları genellikle öyle yanlış yapılmış ki, insanın inerken zarif görünmeyi unutmaması ve bir seyisin veya bir uşağın kolları arasına çaresizce düşme riskini de göze alması gerekiyor. Evet, seyis de, uşak da hayatından memnun; ben de galiba genç kızı olan bir evde uşak olarak iş arayacağım; sonra bir uşak bir küçükhanımın sırlarına kolaylıkla ortak oluyor. – Ama Tanrı aşkına atlamayın, size yalvarırım; etraf karanlık; sizi rahatsız etmeyeceğim, sadece bu sokak lambasının altında duracağım ki beni göremeyesiniz, insan daima görüldüğü nispette utanıp sıkılır, ama tabii gördüğü nispette görülür – yani belki öyle bir atlayışa karşı koyamayacak o uşağın hatırı için, aynı şekilde ipek elbisenin hatırı için, dantel saçakların hatırı için ve benim hatırım için, bırakın, çoktandır hayranı olduğum bu küçük, güzel ayak dünyayı tanısn, onu oraya koymaya cüret edin, dengesi bulacaktır, denes/deneyak basacağı

sağlam bir yer bulamadı gibi gelir ve içiniz ürperirse, evet, bulduktan sonra bile hâlâ ürperiyorsanız hemen diğer ayağınızı da yanına çekiniz, kim sizin bu şekilde süzülmenize göz yumacak kadar gaddar olabilir, kim bu hayal gibi güzelliği izlemekte öylesi kaba, öylesi yavaş davranabilir? Yoksa hâlâ yabancıardan mı korkuyorsunuz – tabii uşaktan değil, benden de değil, ben hem o ufak ayağı çoktan gördüm hem tabiat araştırmacısı olduğum için ufak detaylardan kati sonuçlar çıkarmayı Cuvier'den* öğrendim. Çabuk olun! Bu kaygı da güzelliğinizi nasıl yüceltiyor! Lakin kaygı tek başına güzel değil, o alt edebileceği gücü de gördüğünüz anda güzel sadece. Aynen böyle! Bu ufak ayak şimdi yere nasıl da sağlam basıyor. Dikkat ettim, genellikle ufak ayaklı kızlar yaya olmaya alışık büyük ayaklılardan daha sağlam basıyorlar yere. – Bunu kim tasavvur edebilirdi ki? Alışılmış deneyimlere ters düşen bir durum; inerken elbisesinin bir yere takılması tehlikesi de aşağı atlamanın tehlikesinden çok daha az. Lakin genç kızların faytona binmesi hep ürkütücü bir durum, sonra içinde kalıveriyorlar. Danteller de, kurdeleler de kaybolur, böyle işte! Kimse bir şey görmemiş; gözlerine kadar pelerinine sarınmış koyu bir siluet görülmüş olabilir, ama kim nereden geldiğini tahmin edecek ki? Sokak lambasının ışığı insanın tam gözünün içine giriyor ve o, tam o sırada yanınızdan geçiyor, siz bahçe kapısından içeri adımınızı atacağınız o anda. Kritik bir an ve o, hedefine doğru yandan bir bakış fırlatıyor. Yüzünüz kızarıyor, ciğerleriniz tek bir nefeste boşaltamayacağınız kadar şişiyor; bakışlarınızda bir öfke var ve vakur bir küçümseme; gözlerinizde bir

* Georges Cuvier (1769-1832), Fransız doğa/bilimci ve siyasetçi –çn.

dua, bir gözyaşı var; her ikisi de aynı güzellikte, ben her ikisini de kabul ederim; zira hangisi olsa benim için bir. Ama nasıl da hainim – evin numarası kaçtı acaba? Ne görüyorum? İvrir zıvırdan incik boncukla dolu bir vitrin; benim meçhul güzelim, belki acımasız davranıyorum, ama ben aydınlık yolu takip edeceğim... O geçenleri unuttu, tabii insan on yedi yaşındayken, o gamsız yaşta, alışveriş yaparken eline aldığı ufak olsun, büyük olsun her nesneden tarifsiz bir haz duyuyorsa da öyle kolay unutuyor. Beni hâlâ görmedi; tezgâhın diğer tarafında duruyorum, çok uzaklarda, tek başıma. Karşı duvarda bir ayna asılı, o bunu hesaba katmıyor, ama ayna onu hesaba katıyor. Oradaki aksine ne kadar sadık, muhabbetini sadakatle gösteren mütevazı bir köle gibi, bir köle ki, genç kız onun her şeyi olsa da o, genç kız için bir şey ifade etmiyor, genç kıızı sıkı sıkı kavramaya cüret etse de, algılamaya cüret edemiyor. Mutsuz ayna genç kadının görüntüsünü yakalayabilir, ama genç kadının kendisini değil, talihsiz ayna genç kadının görüntüsünü mahreminde tüm dünyadan saklayamaz, aksine başkalarına ve benim gibilere ifşa edebilir. Bir erkeğin de böyle bir yaradılışa sahip olması ne acı! Lakin bu yaradılıшта bir sürü insan yok mu? Başkalarına gösterdikleri haricinde hiçbir şeye sahip olmayanlar. Sadece yüzeyi idrak edebilenler, özü değil. Ya öz kendini göstermeye yeltenince de her şeyi kaybedenler, tıpkı bu aynanın ona yüreğini bir solukta ifşaya hazır genç kızın görüntüsünü kaybedeceği gibi? Ve yaşadığı dakikada bile bir hatıra görüntüsü yakalayamamış bir insan da her zaman güzelliğe bir mesafede durmak isteyecektir, fani göze çok yakın olmasına ki kıpırdamakta olduğu

ve dışsal gözlerin kaybettiği şeyin ne güzel olduğunu görebilsin, onu belki kendinden uzaklaştırarak dışsal görüşte tekrar kazanabilecek, lakin nesneyi göremediği için artık manevi göze de kazandırmıştır, zira öyle yakınında duruyor ki, dudaklar dudaklara dayalı... Ne kadar da güzel! Zavallı ayna! İyi ki kıskançlık nedir bilmiyorsun. Başının öyle mükemmel bir ovallığı var ki; biraz öne eğmiş ve alnı daha da ortaya çıkmış, saf ve gururlu yükseliyor, içindeki zekânın izleri yok orada. Koyu saçları yumuşacık ve hafifcecik dökülüyor alnının etrafından. Yüzü taze bir meyve gibi, girinti çıkıntıları gergin, dolgun ve yuvarlacık, dokununca bir kadife gibi, bunu gözlerimle hissedebiliyorum. Gözleri – evet, onları henüz görmedim, gözkapığının altında gizlenmişler, ipek saçaklar kuşanmışlar, kanca gibi kavisliler, o gözlerle karşılaşan tehlikede. Başı bir Meryem Ana başı gibi, saflığı ve masumiyeti simgeliyor ve Meryem Ana gibi hafifçe öne eğilmiş, lakin o Tek olanı seyre dalmamış; bu da yüz ifadesinde bir değişiklik yaratıyor. O, çeşitliliği seyrediyor, üzerlerine dünyevi gösterişin ve ihtişamın akisleri düşen şeylerin oluşturduğu çeşitliliği. Sağ elindeki eldiveni çıkarıyor, elini uzatıyor aynaya doğru, beni göstermek için, beyaz ve biçimli bir el, antik bir heykel gibi, hiç süssüz yalın, ikinci parmağında bir altın yüzük bile yok – bravo! Gözlerini kaldırıyor ve her şey birden değişiyor, ama bir yandan da aynı, alnı daha az geniş, yüzünün ovallığı biraz daha mükemmel, ama daha canlı. Dükkân cırağıyla konuşuyor, neşesi yerinde, mutlu, konuşkan. Bir şey seçmiş bile, sonra iki, sonra üç, derken dördüncüyü de alıyor, elinde tutuyor, gözlerini tekrar tekrar eğip bakıyor, fiyatını soruyor, eldiveninin altı-

na, kenara bırakıyor. Gizli bir şey olmalı –sevgilisi için– ama o nişanlı değil ki – ah, o kadar nişanlı olmayan var ki etrafta, ama sevgilileri var ve bir sürü de nişanlı var bir sevgilileri olmayan... Ondan vaz mı geçmeliyim? Onu rahatsız etmeyip sefasıyla baş başa mı bırakmalıyım? Para ödeyecek, ama cüzdanını kaybetmiş... Adresini veriyor, kendi adresi olmalı, duymak istemiyorum, kendimi sürprizden yoksun bırakmak istemiyorum; onunla hayatta yine karşılaşacağım elbette, herhalde tanıyacağım ve o da belki beni tanıyacak, benim o yandan bakışımı kimse öyle kolay kolay unutmaz. Onunla hiç beklemediğim şartlarda karşılaşp da hayrete düşünce sıra ona gelecek. Beni tanımadı mı, bakışları bana bunu hemen söylemeyecek, o zaman ona bir defa yandan bakma fırsatı bulabileceğim, söz veriyorum, o durumu hatırlayacak. Sabırsızlık yok, açgözlülük yok, her şeyin tadına ağır ağır varılabilir; o kız artık seçildi, muhakkak ele geçirilecektir.

5 Nisan

Bu hoşuma gitti: Østergade'de akşam vakti tek başına. Evet, arkanızdan gelen uşağı görüyorum, tek başına sokaktasınız diye hakkınızda kötü düşündüğümü zannetmeyiniz, durumu uzaktan incelerken o ağırbaşlı silueti hemen fark edemeyecek kadar tecrübesiz olduğumu da zannetmeyiniz. Ama neden bu kadar telaşlı? İnsan tabii biraz korkar, insanın kalp atışları hızlanabilir, bunun sebebi eve bir an önce gitmek için duyulan sabırsız hasret değil, sabırsız bir korku, tüm vücudunuza tatlı bir gerginlik yayıyor, ayaklarınızın hızla yol alması da bundan. – Yine de paha biçilmez, müthiş, böyle yalnız başına yürümek müthiş, böyle yalnız başına yürümek – ar-

kanızda uşakla... Bu kişi on altı yaşında, okumayı da seviyor, yani roman okumayı, erkek kardeşlerinin odasının önünden geçerken kulak misafiri olduğu konuşmadaki bir iki söze takılmış, Østergade hakkında bir iki şey. Sonra duydukları hakkında daha fazla bilgi edinmek için epey koşuşturmuş. Ama boşuna. Büyük ve ergin bir kızın dünyayı biraz daha iyi tanınması gerekmiyor mu? Ah, arkada uşak olmadan sokağa çıkmak bir mümkün olsaydı. Teşekkür ederim, ama hayır, babam ve annem garip karşılar, sonra insan ne sebep gösterecek ki? Partiye gitmek için, hiç şans yok, epeyce erken saatte oluyorlar; August'un saat dokuzda veya onda dediğini birkaç kez duymuştum; çok geç olur, sonra o zaman insanın sık sık bir kavalyleyle baş etmesi de gerekiyor. Aslında perşembe akşamı biz tiyatrodan çıkarken mükemmel bir fırsat, lakin hep faytonla dönülüyor eve, Bayan Thomsen ve onun sevimli kız yeğenleriyle kuşatılmış olarak; insan arabada yalnız olsa pencereyi azıcık açar, etrafa bakabilir. Yine de *unverhofft kommt oft*.* Annem bugün bana dedi ki: Elbiseni babanın doğum gününe kadar yetiştiremeyeceksin. Rahatsız edilmeden dikmek istersen, en iyisi Jette teyzene git, çay saatine kadar kalırsın, sonra Jens gelip seni alır. Aslında hiç de öyle hoş bir mesaj değil, Jette teyzemin evi öyle sıkıcı ki; ama sonra saat dokuzda uşakla eve yalnız yürüyeceğim. Jens gelince, onu çeyrek kalaya kadar bekletirim, sonra yola çıkarız! Ama saygıdeğer ağabeyimle ve saygıdeğer August'la karşılaşma ihtimali de var – yani bu iyi bir fikir olmayabilir, muhtemelen bana eve kadar eşlik edecekler– teşekkür ederim, ama hayır, ben serbest olmayı tercih ederim, hürriyet;

* (Alm.) İnsanların medetlik başına gelince <https://rantey.org>

ama onlar beni görmeden ben onları görebilirim... Tamam küçükhanım, ne görüyorsunuz öyleyse ve benim gördüğümü tasavvur edebiliyor musunuz? Evvela başınızdaki küçük *mütze*'yi [başlık], size pek de yaraşmış ve sonra telaşlı tavrınızla da mükemmel uyuyor. Bir şapka değil, bir bere de değil, daha ziyade bir çeşit bone. Lakin sabahleyin evden onu takıp da çıkmış olamazsınız. Uşak getirmiş olmalı, yoksa Jette teyzeden mi ödünç aldınız? – Belki tebdili kıyafet içindeydiniz. – Etraf temaşa edilecekse, peçeyi tamamen aşağıya indirmemek lazım. Yoksa peçe değil de büyük bir dantel parçası mı? Karanlıkta ayırt etmek imkânsız. Her ne ise, yüzünüzün üst kısmını saklıyor. Oldukça güzel bir çene, biraz sivrice; minik bir ağız, aralık; hızlı yürüdüğünüz için olacak. Dişler – kar beyazı. Olması gerektiği gibi. Dişler çok önemli, onlar dudakların baştan çıkarıcı yumuşaklığının arkasına saklanmış muhafızlar. Yanaklardan sıhhat fışkırıyor. – Başı biraz yana eğerse, o peçenin veya dantel parçasının altından içeri göz atmak da mümkün olurdu. Dikkat ediniz, zira öyle alttan alttan kaçamak bir bakış *gerade aus* [dosdoğru] bir bakıştan daha tehlikeli. Eskrimde olduğu gibi ve hangi silah öylesine keskin, öylesine delici, hareketlerinde öyle ihtişamlı ve o suretle tıpkı bir çift göz gibi aldatıcı olabilir ki? Eskrimcilerin dediği gibi, genç kız savunma pozisyonu alır ve saniyede atağa geçer; ne kadar çabuk yapabilirse o kadar iyi. Hedefi tutturmak tarif edilemez bir andır. Hasımı, süngülenmiş gibi hisseder, vurulmuştur, ama sandığından çok başka bir yerinden... ve genç kız yorulmadan, korkusuzca ve acımasızca devam eder atağa. Aman dikkat! Bir adam geliyor bu tarafta doğru, peçenizi kapadığınız hemen, tavrınız bakışları

sizi lekelemesin. Sizin hiçbir fikriniz yok, ama o bakışların sizde yaratacağı kaygıyı belki uzun zaman üzerinizden atamayabilirsiniz – siz belki farkında değilsiniz, ama ben onun durumu anladığının farkındayım. Uşak yakın hedef seçildi. Evet, bir uşakla yalnız dolaşmanın neticesini şimdi görüyorsunuz. Uşak yere düştü. Hey Tanrım, aslında gülünç de. Ama siz şimdi ne yapacaksınız? Geri dönüp ayağa kalkmasına yardım edemezsiniz, üstü başı çamur içinde bir uşakla yürümek uygunsuz olur, yalnız yürümek tehlikeli olur. Dikkat edin! Canavar buraya yaklaşıyor... Bana cevap vermiyorsunuz, sadece bir bakın o zaman, yoksa görünüşüm sizi ürkütüyor mu? Üzerinizde bir etki yaratmıyorum, iyi niyetli birine benziyorum, bambaşka bir dünyanın insanıyım. Konuşmamda sizi rahatsız edecek, durumu hatırlatacak bir taraf yok, yanınıza daha yaklaşmak için en ufak bir hareket de yok. Yine de biraz telaşlısınız, o *unheimliche* [ürkünç] yaratığın hamlelerini henüz unutmamışsınız. Biraz hoşlanıyorsunuz benden, beni size bakmaktan alıkoyan mahcubiyetimden, bu size üstünlük sağlıyor. Bu hoşunuza gidiyor, size güven veriyor, neredeyse benimle eğlenme isteğine bile kapılabilirsiniz. Bahse girerim, şu an koluma girme cesaretini gösterirdiniz, şayet aklınıza gelmiş olsaydı. Demek Stormgade’de oturuyorsunuz. Soğuk ve acele bir reverans yapıyorsunuz. Sizi o nahoş durumdan kurtarmak için yaptıklarımın sonra bunu mu hak ettim ben? Pişman oldunuz, geri dönüyorsunuz, nezaketimden ötürü bana teşekkür ediyorsunuz, elinizi uzatıyorsunuz – neden solgunlaştınız? Benim sesim aynı, hareketlerim aynı, gözlerim hep olduğu gibi sakın ve yumuşak değil mi? Bu el sıkışma? Bir el sıkışmanın özel bir anlamı ola-

bilir mi? Evet çok, hem de pek çok benim küçükhanımım, iki haftaya kadar size her şeyi anlatacağım, o zamana kadar siz çekimser kalabilirsiniz: Ben iyi kalpli bir insanım, genç bir kızın hemen yardımına gidecek kadar da centilmen ve elinizi de en az aynı iyi niyetle sıkabilirim. –

7 Nisan

“O zaman pazartesi saat birde sergide.” Saat bire çeyrek kala orada hazır bulunma şerefine nail olabilirim sanırım. Küçük bir randevu. Geçen cumartesi en sonunda karar verdim ve yeni taşınan arkadaşım Adolph Bruun’u ziyaret ettim. Akşamüstü saat yedi civarında Vestergade’ye varıyorum, oraya taşındığını söylediler. Evini bulmak pek de kolay olmuyor, üçüncü kat demişlerdi, nefes nefese tırmandım, kimsecikler yok. Tam merdivenlerden iniyorum ki kulağıma melodik bir kadın sesi geliyor, yumuşak bir sesle şöyle diyor: “O zaman pazartesi saat birde sergide, herkes gitmiş olacak, ama biliyorsun seninle evde buluşmaya asla cesaret edemem.” Davet bana değildi, lakin genç bir erkek, bir, iki, üç, kapıdan öyle çabuk çıktı ki ne gözlerim ne de bacaklarım ona yetişebildi. Neden sahanlığa gaz lambası koymuyorlar ki? Belki o zaman o kadar dakik olunmaya layık olanı görürdüm. Lakin gaz lambası olsaydı belki bir şey duymazdım. Yalnız akli olan baki de, ben öteden beri iyimserim... Şimdi o hangisi acaba? Sergi kız kaynıyor, Donna Anna’nın dediği gibi.* Saat tastamam bire çeyrek var. Benim güzel yabancım! Keşke nişanlınız her durumda benim gibi dakik olabilse, yoksa aslın-

* Mozart’ın Don Giovanni’de Kötü Kızın Anası, 1. perdede söylediği –çn.

da arzu ettiğiniz onun asla sizden bir çeyrek erken gelememesi mi? Veyahut belki de onun bir çeyrek daha erken gelmesini hiç mi istemiyorsunuz? Arzunuzu kalmış, ben her halükârda emrinize amadeyim... “Seni büyüleyici sihirbaz, peri veya cadı, bırak da etrafındaki bulutlar dağılsın,” ortaya çık, herhalde çoktandır buradasın, ama bana görünmüyorsun, hadi ele ver kendini, bir vahiy beklemeye cesaretim yok benim. Yoksa onun gibi aynı işin peşinde başkaları da mı var burada? Neden olmasın! İnsanların niyetini kim bilebilir ki, sergiye gittikleri zaman bile. – Ah işte, ön salona bir genç kız giriyor, fırtına gibi, günahkârın peşine düşen vicdan azabından da daha hızlı. Biletini göstermeyi unuttu, kırmızılı adam onu durduruyor. Aman Tanrım! Nasıl bir telaş bu! O olmalı. Bu zamansız tez canlılık da niye? Saat daha bir değil, ama unutma ki sevgiliyle buluşulacak; bu durumda insanın göze nasıl görüldüğüne boş vermesi mi lazım, yoksa iyi bir tesir bırakmak için elinden geleni yapması mı? Böyle körpecik, masum bir kız; randevu yerine giderken eli ayağı birbirine karışmış. Her tarafı heyecandan pır pır ediyor. Ben ise miskin miskin sandalyede oturmuş, kır manzarasının keyfini çıkarıyorum... Sanki şeytanın kızı, bütün odalardan fırtına gibi geçiyor. Hevesinize biraz hâkim olunuz, öyle belli etmeyiniz, bakire Lisbeth’e* söyleneni hatırlayınız: Bir erkekle buluşmak için böyle hevesli görünmek genç bir kadına hiç yakışır mı? Ama tabii sizinki masum türden bir randevu. – Randevu âşıklar için çoğunlukla en güzel andır. İlk randevuma nasıl

* Danimarkalı klasik komedi yazarı Ludvig Holberg’in (1684-1754) *Erasmus Montanus* adlı komedisindeki bir sahne için: <https://www.rantey.org>

uçarak gittiğimi sanki dünmüş gibi öyle net hatırlıyorum ki. Beni bekleyen hazzın nasıl bir şey olduğundan habersiz, lakin onunla dopdolu, ilk defa kapıyı üç kere tıklattım, ilk defa pencere açıldı, ilk defa kapı açıldı, açarken saklanan bir kızın görünmeyen eli tarafından, ilk defa aydınlık yaz akşamında bir kızı pelerinin altına sakladım. Lakin bu düşünceler epey bir yanılsamalarla harmanlanmış. Soğukkanlı üçüncü şahıs, âşıkların o dakikada en güzel olduklarını düşünmez her zaman. Ben kız çok güzel, erkek de çok yakışıklı olduğu halde toplam etki iğrenç ve görüşmenin güzel denebilmekten çok uzak olduğu gizli buluşmalara çok şahit oldum, sevgililere göre durum böyle zuhur etmese de. İnsan deneyim kazandıkça bir bakıma kazançlı çıkıyor; tamam insan o sabırsız özlem duygusunun verdiği o tatlı iç gıcıklandığını kaybediyor, ama o dakikayı gerçekten güzelleştirebilecek bir tavır kazanıyor. Öyle bir fırsatta erkek milletini eli ayağı birbirine karışmış görünce sinirleniyorum, sadece aşk onu *delirium tremens*'e* sokmaya yetiyor. Ama tabii bir rençper hıyar salatasından ne anlar!† Mantıklı olup da genç kadının tedirginliğinin keyfini çıkarmak, güzelliğini alevlendirip tutuşturmak varken, o sadece sevimsiz bir şaşkınlık sahneler ve yine de evine memnun döner, çok harika bir şey yaşadığını sanır.

Ama bu kahrolası adam da nerede kaldı, saat iki oldu bile. Evet, şu sevgili takımı da kendini ni-

* Bağımlılarda yoksunluğa bağlı olarak titreme ve algı bozukluğu ile birlikte seyreden sanrı tablosu –çn.

† Danimarkalı drama yazarı Johan Ludvig Heiberg'in (1791-1860) *Recensenten og Dyret* [Eleştirmen ve Canavar] adlı vodvilinden bir pasaj. "Eşek düşen bir fidanla" sivilanipol.org

metten sayıyor! Tam bir hergeleymiş, bir genç kızı böyle bekletmeye cüret ediyor! Hayır, ben farklıyım, güvenilir bir insanım! Onunla konuşmak için tam sırası galiba, beşinci defadır önümden geçiyor. “Cüretimi mazur görünüz sevimli küçükhanım, galiba ailenizi arıyorsunuz, birkaç defa hızlı hızlı önümden geçtiniz ve gözlerimle sizi takip ettiğim için fark ettim ki hep bir sonraki odaya kadar gidip geri dönüyorsunuz, galiba son oda sanıyorsunuz, onun ötesinde bir oda daha var, aradığınız kişiyi belki orada bulabilirsiniz.” Önümde reverans yapıyor, ona da çok yakışıyor. Durum da pek müsait. Şu an kimse gelmiyor, memnun oldum, en iyi bulanık suda balık avlanılır; insan heyecandan coşmuş bir kızın karşısında cüretkârlık konusunda daha ileri gidebilir, başka zaman semere vermeyecek bir atığın bu sefer başarıya ulaşması işten bile değildir.

Önünde hafifçe eğiliyorum, kibar ve mümkün mertebe mesafeli bir selam veriyorum, tekrar sandalyeme oturuyorum, bir yandan manzarayı seyrederiyorum bir yandan da onu izliyorum. Hemen arkasından gitmek biraz cüretkâr olur, o kadar üstüne gidip de onu savunmaya geçirmek istemem. O şimdi iyi niyetimden onunla konuştuğumu zannediyor, gözünde iyi not aldım. – En ilerideki odada kimsecikler yok, biliyorum. Tek başına kalmak ona iyi gelecek; etrafı kalabalık olunca tedirginleşiyor, yalnız kalınca sakinleşiyor. Haklıymışım, hâlâ içeride. Birazdan ona şöyle *en passant* [geçerken] yaklaşacağım; artık bir replik hakkım var, bana en azından bir selam borçlu.

Oturmuş. Zavallı kız, öyle üzgün görünüyor ki; ağlamış zannederim, en azından gözlerinde yaş var. Ne zalimdir, böyle bir kız ağlatılır mı?

Ama sakın ol, intikamın alınacak, ben alacağım, bekletmenin ne olduğunu öğrenecek. – Kasırgalar gelip geçtikten sonra ne kadar da güzel Tanrım ve artık bir tek ruh hali içinde. O yaratılıştan keder ve ıstırabın harmonisi. Gerçekten öyle alımlı ki. Orada üzerinde yol kıyafetiyle oturmuş, halbuki yola koyulacak olan o değildi ki, o kıyafeti neşe ve sevince doğru yolculuk etmek için giymişti, ama artık içindeki acının simgesi; neşe ve sevinç onu bırakıp gitmiş. Sevgilileri hep veda eden birinin edası var üzerinde. Bırak gitsin! – Durum gayet müsait, bu an el ediyor bana. Artık bir şeyler söylemenin tam sırası. Öyle konuşmalıyım ki ailesini veya bir arkadaş grubunu aradığını sandığıma ikna olsun, sonra öyle müşfik konuşmalıyım ki kullandığım her kelime, içindeki duyguların simgesi olsun, o zaman fark ettirmeden düşüncelerine sızabilirim.

O alçağın yüzünü artık şeytan görsün, şüphesiz şu an pat diye çıkıp geleceği tutabilir. Hayır, durumu tam da arzu ettiğim hale henüz getirmişken o acemi çaylağın karşısında tetikte olmalıyım. Evet, evet, nasıl olsa bir kurtuluş yolu vardır herhalde. İlişkilerine yaklaşmalıyım, durumun içinde kendime bir yer bulmalıyım. Beni görünce gayri ihtiyari gülümsüyor, tabii ben ailesini arıyor zannetmiştim, oysa çok başka birini arıyordu. Bu gülüş beni onun suç ortağı yapıyor, bu da hiç yoktan iyi! – Binlerce kez teşekkürler yavrum, gülüşün benim için tahmin edebileceğinden daha değerli, bu bir başlangıç ve başlangıç hep en zordur. Artık birbirimizi tanıyoruz, tanışıklığımız çok nazik bir duruma dayanıyor, bu da şimdilik bana yeter. Burada bir saatten fazla kalmazsınız herhalde, <https://saat.yaz> farkında kim

olduğunuzu öğreneceğim, polis memurları nüfus kayıtlarını başka niçin tutuyor sanıyordunuz ki!

9 Nisan

Kör mü oldum? Yoksa ruhumun içgözü kuvvetten mi düştü? Onu gördüm, sanki ilahi bir vahiy görmüştüm, sonra tamamen kayboldu yine. Ruhumun tüm gücüyle o görüntüyü geri çağırmak istiyorum, ama beyhude. Onu tekrar görebilecek miyim? Bir görebilsem yüzlerce insanın arasında duruyor bile olsa anında ayırt edebilirim. Artık kaçtı gitti ve ben ruh gözümde onu içimdeki hasretin kudretiyle yakalamak için boşuna çabalıyorum. – Langelinie Rıhtımında yürüdüm, görünüşte pervasızım ve etrafıma bile bakmıyorum, lakin arayan gözlerim hiçbir şeyi fark etmeden bırakmıyor, birden onu gördüler. Üzerindeyken donup kaldılar, artık efendilerinin buyruğuna uymuyorlar; onları hareket ettiremiyorum, bakışlarımı yönelttiğim hedefi bütününüyle tetkik edemiyorum, görmüyorum, sadece bakıyorum. Gözlerim, yediği hamleyle yere serilip kalmış bir eskrimcininki gibi sabit, yöneldiği istikamette donakalmış. Bakışlarımı aşağıya çevirmem imkânsız, bakışlarımı uzaklaştırmam mümkün değil, görmem de imkânsız, zira o kadar çok şey görüyorum ki. Tek ayırt edebildiğim, üzerinde yeşil bir pelerin olduğu, o kadar; buna Juno* yerine bulutu yakalamak da denebilir; Yusuf'un Potifar'ın karısının yanından kaçtığı gibi† kaçtı yanımdan, sadece pelerinin geride bıraktı. Yaşlıca bir kadınla birlikte gitti, annesine benziyordu. Onu baştan

* Roma mitolojisinde Jüpiter'in karısı ve evlilik tanrıçası –çn.

† Yaratılış, 30:12-13 PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

aşağı tarif edebilirim, *en passant* görmüş olsam da. İşte bu kadar. Kız beni çok etkiledi, ama onu unuttum, diğeri beni hiç etkilemedi, ama onu hâlâ hatırlıyorum.

11 Nisan

Hep aynı çelişki ele geçiriyor ruhumu, bir şey göremiyorum. Onu gördüm, biliyorum, ama tekrar unuttuğumu da biliyorum ve öyle ki o hatıradan geride kalan görüntü bana hayat vermiyor. Ruhum tüm huzurumu tehdit eden bir tez canlılık ve coşkuyla hep o görüntüyü talep ediyor, ama o görünmüyor; unutkanlıkları için iki gözümü de oyup cezalandırabilecek haldeyim. Sabırsızlık içinde köpürdükten sonra ruhum biraz yatışınca, hafızamda sanki bir tül gibi belli belirsiz, adeta bir sezi gibi bir görüntü belirliyor, lakin kesin bir şekil alamıyor, zira gözlerim onu hareketsiz tutamıyorlar, incecik bir dokumadaki bir desen gibi; rengi fondan daha açık, onun için yalnız başınayken görülemez, bunu yapabilmek için ışık çok parlaktır. – Tuhaf bir ruh hali, ama yine de doğası itibariyle zevkli de, hem kendisi öyle olduğundan hem de hâlâ genç olmamı sağladığı için. Bana başka bir şey de öğretebilir, şöyle ki, avımı hep genç kızlardan seçiyorum, genç kadınlardan değil. Bir genç kadının tabiiliği daha az, işvesi daha fazladır, ilişki onun için güzel değildir, ilginç değildir, *piquant*’tır* ve *piquant* daima en son gelir. Kör aşkın turfanda meyvelerini yeniden tadabileceğimi hiç beklemezdim. Aşka daldım ben, yüzücülerin dediği gibi tam balıklama atladım, allak bullak olmama şaşmamalı. Olsun,

* (İng.) Etküleyicisiz Adıf Kırak Arşivi <https://ramt.org>

daha iyi, bu ilişkide daha fazlasını vaat ediyorum kendime.

14 Nisan

Kendimi artık hiç tanıyamıyorum. Kafamın içi ihtiras fırtınalarıyla kabarmış bir deniz gibi uğulduyor. Ruhumu bu durumdayken biri görmüş olsaydı, onu korkunç bir hızla uçurumun ta dibine yönelmiş gibi, pruvasıyla denizi yaran bir tekneye benzetirdi. Direğin en tepesinde oturmuş gözcülük yapan denizciyi görmez. Köpürün sizi gidi çılgın güçler, ihtirasın güçlerini harekete geçirin, dalgalarınızın çarpışları köpükleri bulutlara fırlatsa da, sizlerin kafamın üzerine yığılmaya gücünüz yok; ben kayalıklar kralı* gibi sakince oturuyorum.

Neredeyse ayağımı basacak sağlam bir yer bulamayacağım; ruhumun coşkun denizlerine konabilmek için bir sukuşu gibi boşuna arıyorum. Ve buna rağmen öylesine bir coşku benim de doğamda var, ben ondan yapılmışım, *alcedo ispida*'nın [yalıçapkını] denizin üzerinde yuva kurması gibi.

Kırmızı gören baba hindiler köpürürler, ben de yeşili görünce öyle oluyorum, yeşil bir pelerin gördüğüm her defasında; gözlerim beni sık sık yanıltıyor ve bütün umutlarım Frederiks Hastanesinden† bir hastabakıcının şahsında karaya oturuyor.

* *Klintekongen*: Danimarka'daki eski batıl inançlara göre sarp kayalıklara hükmeden olağanüstü güçlü bir yaratık –çn.

† Şimdi Danimarka Tasarım Müzesi olan bu hastanenin hastalara evlerinde bakım hastabakıcılar, yeşil önlük ve beyaz eldiven giyerlerdi –çn.

20 Nisan

İnsan kendini tutabilmeli, bütün hazların esas şartı da bu. Durum öyle gösteriyor ki bütün ruhumu ve düşüncelerimi böylesine işgal edip, içimdeki hasret duygusunu capcanlı tutan o kız hakkında hemen bir malumat toplamam olanaksız. Şimdi sakın olmam lazım, zira içinde bulunduğum bu ruh halinin, bu anlaşılması ve tarif edilmesi güç, ancak bir o kadar da şiddetli huzursuzluğun yine de tatlı bir tarafı var. Ben dolunaylı bir gecede o güzel göllerimizden birinde teknenin içinde uzanıp gökyüzünü seyretmeyi hep sevmişimdir. Yelkenleri indiririm, kürekleri kaldırırım, sere serpe uzanırım ve gök kubbeyi seyrederim. Dalgalar tekneyi beşik gibi sallarken, bulutlar kuvvetli rüzgârın önünde sürüklenirken ay bir an kaybolur ve sonra tekrar belirir ve ben bu huzursuzlukta huzur bulurum; dalgaların hareketi beni yatıştırır, tekneye vuruşlarının gürültüsü tekdüze bir ninni gibidir, bulutların hızla kaçışları, ışıkla gölgenin yer değiştirmesi beni sarhoş eder ve gözlerim açık, rüyalar ülkesinde bulurum kendimi. Şimdi de boylu boyunca uzanıyorum, yelkenleri topluyorum, kürekleri kaldırıyorum; özlem ve sabırsız bir beklenti beni kollarına alıyor ve sonra o özlem ve beklenti giderek diniyor, kutsanıyor, ufak bir çocukmuşum gibi beni bağırırlarına basıyorlar; umutların cenneti başımın üzerinde kubbeleniyor ve o kızın belli belirsiz görüntüsü tıpkı ay gibi süzülüp gidiyor yanımdan ve o bir çıkan, bir gölgelenen aydınlığından gözlerim kamaşıyor. Fırtınalı bir gölde böyle çalkanmak ne kadar keyifli – kendinde böyle kıpırtılar duymak ne hoş.

21 Nisan

Günler geçiyor, ben hâlâ bir gelişme kaydetmiş değilim. Genç kızlar bana her zamankinden çok zevk veriyor, lakin tadını çıkarmak içimden gelmiyor. Her yerde onu arıyorum. Bu durum beni mantıksız ve tahammülsüz yapıyor, görüşümü bulandırıyor, keyfimi kaçırıyor. Kış mevsiminde eğlence hayatının insana pahalıya patlayan ufak lütuflarının caddelere, sokaklara taşarak ucuza kapatılabileceği o güzel mevsim yaklaşıyor; çünkü bir genç kız çok şeyi unutabilir, ama durumları unutamaz. Kışa mahsus eğlence mekânları insanı kadınlarla yakın irtibata geçirirse de, bir aşk hikâyesine başlamak için oralar uygun değildirler. Cemiyet hayatında, her genç kız silahlarını kuşanır ve bu durum tekrarlanıp durur, etkisi zayıflar, genç kızın şehvetle titremesine yetmez. Ama sokaktayken açık denizde gibidir, bu şartlarda her şey daha şiddetli zuhur eder ve her şey daha gizemlidir. Bir genç kızın sokaktayken bir gülümsemesi için seve seve 100 rigsdaler* veririm, ama bir eğlence mekânında onunla tokalaşmaya bile 10 rigsdaler vermem; sikkelerin tedavüldeki değeri iki durum için çok farklıdır. Hikâye bir kez başlamaya görsün, cemiyet hayatında artık hep o genç kıızı arar insan. Onunla arasında esrarlı bir iletişim vardır, insanı tahrik eder, bildiğim en tesirli uyarıcıdır. Genç kız bu konuda konuşmaya cüret edemez, ama üzerinde düşünür; bunun unutup unutulmadığını bilemez; çok geçmeden insan onu şu veya bu şekilde baştan çıkarıverir. Bu sene herhalde listem kısa olacak, bu kız beni ziyadesiyle meşgul ediyor. Kazancım bir anlamda

* Krondan önce 1537-1873 yılları arasında kullanılan Danimarka para birimi. Değişik Değerlerde gümtaş sikkelerden oluşuyordu -çn.

az olacak, ama diğer taraftan uzun vadede büyük ikramiyeye adayım.

5 Mayıs

Kahrolası tesadüf! Seni önce hiç lanetlemezdim, kendini gösterirdin; şimdi lanetliyorum, zira kendini hiç göstermedin. Yoksa bu yeni icadın mı, seni anlaşılmaz yaratık, var olan her şeyin kısır anası, mecburiyetin hürriyeti doğurduğu, hürriyetin dalavereyle yine anasının rahmine girdiği zamandan geriye kalan tek artık? Kahrolası tesadüf! Sen sır ortağım, müttefikim ve düşmanım olabilecek yüzündeki tek mahluk, her zaman aynı ancak farklı, her zaman akıl ermez, her zaman bir muamma! Sen, ruhumun bütün içtenliğiyle sevdiğim, görüntüsünde kendimi yarattığım, neden ortaya çıkmıyorsun? Şöyle veya böyle kendini göster diye yalvarıp acz içinde yakarmıyorum; böylesi bir ibadet Tanrı'ya değil puta tapmak gibi olurdu, bu da senin için tatmin edici olmaz. Sana meydan okuyorum, gel boy ölçüşelim, neden ortaya çıkmıyorsun? Yoksa dünyanın yapısının keşmekeşi mi dindi? Muhamman çözüldü ve sen de sonsuzluk denizine mi battın? Korkunç bir düşünce, o zaman dünya can sıkıntısından durdu demektir! Kahrolası tesadüf, seni bekliyorum. Seni ilkelerle yenmeyeceğim, yahut aptalların karakter dediği şeyle, hayır, senin şairin olacağım! Başkalarının şairi olmak istemiyorum; çık ortaya, seni besteliyorum, kendi şiiri mi yiyorum ve o benim rızkım. Yoksa beni layık görmüyor musun? Tanrısına dans ederek şükreden bir *bayadère** gibi ben de kendimi senin hizmetine adadım; hafif, ince giyinmiş, kıvrak, silahsız, senin

* (Fr.) Hint Ümitsiz Panközleri Arşivi. - <https://rantey.org>

için her şeyden feragat ediyorum; sahip olduğum hiçbir şey yok, sahip olmak istemiyorum, hiçbir şeyi sevmiyorum, kaybedecek hiçbir şeyim yok, lakin hâlâ sana layık olamadım mı, sen ki insanları sevdikleri şeyden mahrum etmekten çoktan usanmış olmalısın, onların korku dolu iç çekişlerinden ve korkulu dualarından da? Şaşırt beni, tükendim, takatim kalmadı, gel namus ve şeref için savaşalım. O kızı bana göster, olanaksız gibi görünen bir olanak göster bana, yeraltı dünyasının gölgeleri arasında göster bana onu, alıp yukarı çıkarırım, bırak benden nefret etsin, beni aşağılasın, kayıtsız kalsın, bir başkasını sevsin, korkmuyorum, ama suları karıştır,* sessizliği boz. Benden daha güçlü olduğunu hayal etmene yarıyor diye, bana böyle sefalet çektiirdiğın için bir alçaksın sen.

6 Mayıs

İlkbahar kapıda; her şey çiçek açıyor, genç kızlar da. Pelerinler bir kenara bırakıldı, benim yeşil pelerin de dolaba kaldırılmış olmalı. Bir kızla partilerde değil, sokakta tanışmanın neticesi, partide adını hemen öğrenirsin, hangi aileden geldiğini, nerede oturduğunu, nişanlı olup olmadığını. En sonuncusu, nişanlı bir kıza âşık olmayı asla düşünmeyen bütün ağırbaşlı ve kararlı talipler için çok mühim bir bilgidir. Böyle rahvan yürüyen bir beygir benim yerimde olsaydı ve şayet bir şeyler öğrenmek için sarf ettiğı gayret kızın nişanlı olduğı gibi bir talihle mükâfatlandırılırsaydı perişan olurdu. Gelgelelim bu beni fazla endişelendirmiyor. Nişanlı bir kız gü-lünç bir zorluk teşkil eder. Ben ne komik ne de tra-

jik zorluklardan korkarım; benim tek korktuğum, *langweilige*'ler.* Hâlâ tek bir bilgi edinemedim, her şeyi denemiş ve sık sık da şairin ifadelerindeki gerçeği hissetmiş olsam bile:

*Nox et hiems longaeque viae saevique dolores
Mollibus his castris et labor omnis inest.*[†]

Belki bu şehirden değil, belki taşradan geliyor, belki, belki, tüm bu belkiler beni çıldırtabilir ve ne kadar çıldırırsam, belkiler de bir o kadar artıyor. Kullanmak üzere bir köşede hep bir miktar yol parası saklarım. Onu boşu boşuna tiyatrodan, konserlerde, balelerde, mesire yerlerinde arıyorum. Bu bir bakıma beni mutlu da ediyor, bu tür eğlencelere sık sık giden bir genç kız zaten fethedilmeye layık değil; zira o zaman benim için hep *conditio sine qua non* [olmazsa olmaz] olmuş ve olacak şeyden, orijinallikten nasibini almamış demek. İnsanın çingeneler arasından bir *Preciosa*[‡] bulması, onu genç kızların – saf, masum – Tanrı korusun, başka türlü olabilir mi ki! – yok pahasına gittiği pazar yerlerinde[§] bulmaktan daha makul geliyor.

* (Alm.) Bıkkınlık veren, usandıran tip –çn.

† (Lat.) Gece ve kış, uzun yollar, amansız acılar / her tür zahmet var bu zarif ordugâhta. (Ovidius, *Aşk Sanatı*, II. Kitap, çev. Çiğdem Dürüşken, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2014, dize 235-236) –çn.

‡ (Fr.) (i) Çetin ceviz, kendini ağırdan satan; (ii) Pius Alexander Wolff ve Carl Maria von Weber'in müzikal dramı *Preciosa*'nın başkahramanı bir çingene güzeli –çn.

§ *Trommesal(er)*: Çeşitli mallar, hayvanlar ve yiyeceklerle birlikte kızların da satıldığı pazarlar. Kopenhag'ın şimdiki Vesterport semtinde 1671-1879 arasında böyle bir pazar vardı. "Trommesalen" ve "Kvægtorv" denilen Halk Kapanında sokak izmitlenerek kullanılır –çn.

12 Mayıs

Evet çocuğum, neden sakın sakın kapı aralığında durmaya devam etmediniz? Yağmur yağarken bir genç kızın kapı aralığında durması ayıp bir şey değil ki. Yanımda şemsiyem yoksa ben de öyle yapıyorum, mesela şimdi olduğu gibi. Ayrıca bunu yaparken hiç tereddüt etmemiş bir sürü saygıdeğer hanımefendi adı sayabilirim size. Sessiz sakın duracaksınız, sırtınız sokağa dönük olacak ki, gelip geçenler duruyor musunuz, yoksa kapıdan içeri mi giriyorsunuz anlamasınlar. Lakin kapı yarı açıkken içeride tam arkasında durmak neticeleri açısından sakıncalı; insan ne kadar çok saklanırsa, bir o kadar nahoş şaşkınlıklara uğruyor. İnsan yine de saklandı diyelim, çok sessiz durması lazım, kendi dehasının ve bütün meleklerin vesayetine teslim edecek; yağmur kesildi mi diye şöyle burnunu uzatıp dışarı gizlice göz atıvermekten bilhassa kaçınmak lazım. Bundan illa emin mi olmak istiyor, o zaman öne doğru kararlı bir adım atacak ve ciddiyetle gökyüzüne bakacak. Oldu ki kafasını dışarıya biraz meraklı, mahcup, kaygılı ve kararsız uzatıvermişse, hemen geri çekecek; o zaman her çocuk bu hareketin ne olduğunu anlar, adına saklambaç oynamak denir. Ve ben bu oyunda hep varım, çekingen duracağım, bir şey sorulunca cevaplamayacağım... Size dair aşağılayıcı düşünceler taşıdığımı sanmayınız, başınızı öyle uzatmakta hiçbir kötü niyetiniz yoktu, dünyadaki en masum hareketti. Karşılığında siz de benim hakkımda kötü düşünmeyin, namusum ve itibarım bunu kaldırmaz. Ayrıca önce siz başladınız. Bu olay hakkında asla kimseye bir şey söylememenizi tavsiye ederim; ~~haksız olan sizsiniz. Ben bir kavalienin~~

yapacağından başka ne yapmayı tahayyül edebilirim ki –şemsiyemi size ödünç vermek– Nereye kayboldu bu ufak kız? Çok iyi, aşağıya inmiş saklanmış, kapıcının kapı aralığına – Ne de sevimli bir yavru, cıvıl cıvıl, halinden memnun. – “Biraz önce binanın kapısında genç bir hanım vardı, başını dışarı bir uzatıp çekti, şemsiyesi yoktu galiba. Gördünüz mü acaba? Onu arıyoruz, ben ve şemsiyem.” – Gülüyorsunuz. – İzin verir miydiniz, yarın uşağımı gönderip aldırırım, yoksa bir araba çağırmamı mı istersiniz? – Teşekküre degecek bir şey değil, sadece nezaket icabı masum bir davranış. – Uzun zamandır karşılaştığım kızlar arasında en neşelisi, bakışları o kadar çocuksu ki, lakin bir o kadar fütursuz, tabiatı öyle şirin, öyle saf ve masum, ama yine de meraklı. – Tanrı’ya emanet ol yavrum, o yeşil pelerin olmasaydı seni daha yakından tanımak isterdim. – Store Købmagergade Sokağından aşağı doğru yürüyor. Nasıl da masum ve güvenilirirdi, namus taslamaktan eser bile yoktu. Bakınız bir, adımları nasıl da hafif, başını nasıl da gamsızca arkaya atıyor. – O yeşil pelerin özveri gerektiriyor.

15 Mayıs

Teşekkür ederim iyi tesadüf, teşekkürümü kabul et! Dimdik ve gururluydu, gizemli, anlam dolu, tıpkı bir alaçam gibi, bir sürgün, bir düşünce toprağın derinliklerinden gök katına doğru filizlenir ki anlatılamaz, kendi kendisi için de anlaşılmazdır, parçaları olmayan bir bütün. Gürgen ağacı kendine taç giydirir, yaprağı altında ne olup bitmişse anlatır, alaçamın ne tacı vardır ne de hikâyesi, kendi kendine karşı sırtı doludur ve genç kız böy-

leydi. Kendi içinde kendinden saklanmıştı, kendi dışından yukarı doğru tırmanıyordu, onda alaçamın gözüpek uçuşunda olduğu gibi kendi kendine yeterli bir gurur vardı, toprağa mihlanmış olsa bile. Üzeri kederle örtülmüştü, tahtalı güvercinin ötüşü gibi, derin bir hasret, ama hiçbir şeyde gönlü olmadan. Bir bilmeceydi o, kendi çözümüne kendine sır olacak şekilde sahipti, bir sır, bütün diplomatların sırları buna kıyasla nedir ki, bir muamma ve yeryüzünde onu çözecek o kelime kadar güzel ne olabilir ki? Dil denilen şey nasıl da belirleyici, nasıl da gebe: “Çözmek” ve burada nasıl da bir ikilem var; bu kelimenin geçtiği tüm kombinasyonlar ne de güzel, ne de sağlam duruyor! Ruh zenginliği bir muamma olduğuna göre, dilin bağı çözülmedikçe, dolayısıyla muamma çözülmedikçe bir genç kız da bir muamma olarak kalır.

Teşekkür ederim iyi tesadüf, teşekkürümü kabul et! Eğer onu kışın görmüş olsaydım yeşil pelerinine sarınmış, belki soğuktan donmuş ve tabiatın sertliği bu genç kızın güzelliğini azaltmış olurdu. Ama şimdi tam tersine, ne büyük saadet! Onu ilk defa yılın en güzel zamanında, ilkbaharda aydınlık bir öğleden sonra gördüm. Doğru, kışın da avantajları var. Pırıl pırıl aydınlatılmış bir balo salonu, doğrusu gece elbisesi içindeki bir genç kız için pek de gurur okşayıcı olabilir, ama pek ender olarak orada boy göstermesi kendi yararınadır, oradaki her şey onu buna yüreklendirir, bu öyle bir dürtüdür ki istekleri kabul de etse, ret de etse kız üzerinde rahatsız edici bir etkisi olur; ayrıca her şeyde biraz da faniliği ve kibri çağrıştıran bir şeyler vardır, bu bir sabırsızlık yaratır, dolayısıyla hazzı azaltır. Belli durumlarda balo salonundan vazgeçemeyebilirim,

göz kamaştıran lüksünden, gençlik ve güzellikle dolup taşmasından, çok çeşitli güç oyunlarından; ama orada hissettiğim; gerçek zevkten çok, ihtimallerin uyandırdığı zevktir. Bir tek güzel değildir tutulduğum, bir bütündür; bir hayal tablosu geçer gider insanın önünden, orada bütün kadın silüetleri kendi aralarında yeniden biçimlenmiştir ve tüm bu hareketler bir şey aramaktadır, aradıkları görünmeyen bir resimdeki huzurdur.

Yer Nørreport ile Østerport arasındaki patikaydı. Saat takriben altı buçuktu. Güneş gücünü yitirmişti, ondan geriye kalan tek emare çevreye yayılan hafif bir ışık huzmesiydi. Tabiat daha rahat soluyordu. Göl sakin ve bir ayna gibi pürüzsüzdü. Blegdammen'daki şirin evlerin akisleri suya vurmuştu, su daha ileride metal karasına dönüşüyordu. Patikanın ve suyun öbür tarafındaki evlerin üzerine, batan güneşin sönük ışıkları düşmüştü. Gökyüzü berrak ve tertemizdi, sadece ince bir bulut âdeta fark edilmeden süzülüyordu, gözlerinizi göle dikerek takip edebilirdiniz ve gölün parlak alnının üzerinde gözden kayboldu. Tek bir yaprak kıpırdamıyordu. – Oydu. Yeşil pelerin yapmış olsa bile, gözlerim bana bir azizlik yapmamıştı. Uzun zamandır kendimi hazırlamama rağmen heyecanıma hâkim olmam imkânsızdı, yakındaki kırlıkta şakıyan tarlakuşunun inişli çıkışlı sesinde fark edilen heyecan gibi bir kabarıp bir sönüyordu.

Yalnızdı. Ne giymişti yine unuttum, ama bir hayali var gözlerimin önünde. Yalnızdı, meşgul görünüyordu, ama kendiyile değil, düşünceleriyle. Düşünmüyordu, ama düşünceleri sessiz ve sakin kıpırtılarla yüreğinde bir özlem tablosu çizmişlerdi, önseziminin sahip olduğu bir tablo, genç bir kızın

karmakarışık iç çekişleri gibi anlaşılmaz. Ve o en güzel demindeydi. Bir kızın gelişip serpilmesi bir oğlaninkine benzemez; bir kız büyümeyi, bir kız doğar. Oğlansa hemen gelişmeye başlar ve bu uzun zaman alır; kızın dünyaya gelmesi uzun zaman alır ve ergin doğar. Ondaki sonsuz zenginliğin kaynağı bu; o doğduğu anda ergindir, ama doğum anı geç gelir. Bundan ötürü iki defa doğuyor, ikinci defası evlendiği an veya daha doğrusu tam o an dünyaya gelmeyi durdurur ve doğar. Jüpiter'in alnından tamamen olgunlaşmış olarak dışarı fırlayan yalnızca Minerva değil, okyanus dalgalarının arasından tüm güzelliğiyle yükselen yalnızca Venüs değil, kadınlığı etraftakilerin gelişme dediği şeyle çarpıtılmış her genç kız için de böyle. O kademe kademe uyanmaz, bir kerede uyanır, ama etrafındakiler onu vaktinden erken uyandırma dikkatsizliğinde bulunmadılarsa çok daha uzun rüya görür. Lakin bu rüya hali sonsuz bir zenginlik.

O, kendisiyle değil, kendinde meşguldü ve bu meşgale kendi içinde ebedi bir huzur ve sükûnetti. Bir genç kız bu sıfatla zengindir, o zenginliği benimseyip içine almak onu zenginleştirir. O zengin bir varlık, bir şeye sahip olduğunun farkında olmasa da zengin; o bir define. Üzerini gizli bir huzur sardı ve bir nebze keder. Gözlerini kolayca kaldırdı, cinlerin kaçırdığı Psyche kadar hafif, hatta daha bile hafif; çünkü kendini taşıyordu. Bırakın kilise Meryem Ana'nın göğesini kabulünü tartışsın, bana anlaşılmaz gelmiyor, o artık bu dünyaya ait değildi, ama bir genç kızın hafifliği yerçekimi kanunuyla alay eder.

Kendisi bir şey fark etmedi ve kendisinin de fark edilmediğini sandı. Ben mesafemi korudum

ve görüntüsünü içime çektim. Yavaş yürüyordu, ondaki huzuru veya etrafındaki sükûneti bozacak hiçbir telaş belirtisi yoktu. Gölün kıyısında bir oğlan oturmuş balık avlıyordu, genç kız durdu ve hareket etmeden suyun ayna gibi yüzeyini ve küçük akarsuyu seyretti. Çok da hızlı yürümemişti, ama biraz ferahlamak istedi; şalının altından boynuna doladığı ufak eşarbyı çözdü; gölden gelen hafif esinti çıplak göğsü yelpazeledi, kar gibi beyaz, lakin ılık ve dolgun. Oğlan, avının bir şahidi olmasından hoşnut görünmüyordu, soğukça bir bakışla arkaya döndü ve genç kızı izledi. O haliyle gerçekten komik bir görüntü arz ediyordu, genç kız ona gülmeden edemediyse ayıplayamam. Öyle gençlere özgü bir edayla güldü ki; oğlanla yalnız kalmış olsaydı, sanırım onunla saç saça baş başa girmeye korkmazdı. Gözleri kocaman ve pırıl pırıldı; insan onlara baktığında öyle karanlık bir parlaklıkları vardı ki, içlerindeki sonsuz derinliği ele veriyorlardı, ama oraya nüfuz etmek imkânsızdı; saf ve masumdu, munis ve sakindi, güldüğünde kurnazlık doluydu. Hoş kavisli bir burnu vardı; ona yandan baktığımda sanki alnının içine doğru kayboluyor gibiydi, bu yüzden biraz daha kısa ve biraz daha cüretkâr bir görünüşü vardı.

O ilerledi, ben takip ettim. İyi ki patika yürüyüş yapan insanlarla kaynıyordu; ben arada bir ona buna takılıp iki çift laf ederken onun uzaklaşmasına izin verdim, sonra hemen tekrar arayı kapattım, böylece belli bir mesafede arkasından gidip onun ağır temposuna uyma külfetinden kendimi kurtarmış oldum. Østerport'a doğru yürüdü. Kendimi göstermeden onu daha yakından görmek istiyordum. Tam köşede bir yer vardı, oradan ba-

karak bu emelime ulaşabilirdim. O evde yaşayan aileyi tanıyordum ve teklifsiz bir ziyarette bulunabilirdim. Son hızla ilerledim, sanki onu hiç fark etmemiş gibi yanından geçtim. Arayı epey açmış, eve ulaşmıştım. Evin sakinlerine selam verip hal hatır sordum, bu arada patıkaya bakan pencereyi de gözüme kestirdim ve önünde vaziyet aldım. O yaklaşıyordu, ben ona bakıyordum, bakıyordum, bir taraftan da misafir odasındakilerle çay içiyor, çene çalıyordum. Yürüyüşünden kayda değer bir bale okuluna gitmemiş olduğunu anlaşıyordu, ama yine de o adımlarda bir gurur vardı, doğal bir asalet, lakin kendisinin farkında değildi. Hiç tahmin etmediğim halde onu bir kere daha iyice görme imkânı bulmuştum. Pencereden patikanın ilerisini göremiyordum, ama göle uzanan bir iskele fark ettim ve bir de baktım ki orada. Belki çevredeki bir köyde oturuyordur diye düşündüm, belki de bu civarda bir yerde ailesinin yazlığı vardı.

Geri dönüverir de onu gözden kaybederim korkusuyla ziyaret fikrimden çoktan pişman olmuşum, evet, iskelenin en ucunda görünmesi sanki gözden kaybolmak üzere olduğuna alametti; daha yakına gelince olacağı gibi. Evin yanından geçiyordu işte, şimşek gibi şapkamı ve bastonumu kaptım, mümkün olursa, tekrar tekrar yanından geçmek ve sonra tekrar tekrar gerisinde kalıp arkasından takip etmek için, ta ki oturduğu yeri öğrenene kadar – ve bu telaşla tam o sırada çay servisi yapan kadının koluna çarpıverdim. Feci bir feryat duyulur, ben elimde şapkam ve bastonum, sadece bir an önce çıkıp gitme derdindeyim, durumu yatıştırmak ve veda vaziyeti hazırlamak için heyecanla haykırıyorum: “Döşülen çaya tanılsın, oğlan Kabil”

gibi buradan sürgüne gönderileceğim.” Ama sanki her şeyin birlik olup bana karşı çıkması yetmezmiş gibi, ev sahibinin o üstün kavrayış yeteneğiyle söylediklerimden bir kırgınlık anlamı çıkaracağı tutar, yüksek ve görkemli bir ses tonuyla, bir fincan çay içmeden gitmeme müsaade etmeyeceğini beyan eder; onları yoksun bıraktığım çay servisini hatamı telafi etmek için kadınlara bizzat yaparım. Ev sahibinin o şartlar altında zor kullanmayı bile nezaketten sayacağından fazlasıyla emin olduğum için kalmaktan başka yapacak şey yoktu. O ise sır-ra kadem basmıştı.

16 Mayıs

Âşık olmak ne güzel, âşık olduğunu bilmek ne enteresan. İşte fark burada. Onun bir kere daha gözlerimin önünden kaybolduğu düşüncesi canımı sıkabilir; lakin bir bakıma beni memnun da eder. Onun zihnindeki resmi gerçek görüntüsü ile ideal görüntüsü arasında bocalar, sendeler durur. Şimdi bu resmi gözlerimin önüne getiriyorum; ama ya gerçekliğin ta kendisi olduğu için ya da gerçeklik aslında onun vesilesi olduğu için, kendisine mahsus bir büyü var. Sabırsız değilim, zira o bu kentte yaşıyor olmalı ve bu benim için şu an yeterli. Resminin bana ayan beyan görünmesinin şartı bu olasılık; her şeyin keyfi ağır ağır çıkarılmalı. Ama benim sakın olmam gerekmez mi, kendini tanrıların sevgilisi farz eden ben ve âşık olmak gibi ender bir mutluluğa nail olan ben? Ve bu ne sanatın, ne ilmin el koyabileceği bir şey, bu bir hediye. Erotik aşkı yeniden alevlendirmeye muvaffak olduğum için en azından ne kadar süreceğini de görebilmek istiyorum sadece. Bu başka, ilkinin taslağı yapmadığım gibi

sarılıyorum. Böyle bir imkân insanın eline nadiren geçiyor, geçince de olabildiğince faydalanmak lazım; insanı umutsuzluğa sürükleyen de bu, bir kızı baştan çıkarmanın sanat yanı yok, lakin baştan çıkarılmaya layık birini bulmak için şans gerek. – Aşk muammalarla dolu, ilk aşk da bir muamma, hafifler sınıfından olsa bile – çoğu insan acele eder, nişanlanır yahut başka aptalca şeylere kalkışır, sonra göz açıp kapayıncaya kadar her şey biter ve onlar ne neyi fethettiklerini bilirler ne de neyi kaybettiklerini. O bana iki kez göründü ve kayboldu; bu demek ki yakında daha sık görünecek. Yusuf, firavunun rüyasını yorumlarken şöyle demişti: Bir şeyin rüyasını iki defa görürsen tez elden gerçekleşecek demektir.*

Ne de olsa, meydana çıkmaları hayatın özünü teşkil eden güçleri biraz daha önceden görebilmek enteresan olurdu. O genç kız hâlâ sükûnet ve huzur içinde yaşıyor; benim varlığımın farkında bile değil, içimden geçenlerin de öyle, geleceğini tetkik ederken, ki maharetimin ise hiç farkında değil; ruhum daha fazla gerçeklik talep ettikçe, daha da güçleniyor. Bir kız ilk bakışta insanın üzerinde, ideal olanı uyandıracak kadar derin bir izlenim yaratmamışsa, o zaman gerçeklik çoğunlukla pek öyle arzulananacak bir şey değildir; lakin yaratmışsa, o zaman insan ne kadar deneyimli olursa olsun çoğunlukla kendini bozguna uğramış gibi hisseder, afallar. Elinden, gözünden ve zaferinden şüphede olana, o ilk durumda, tam da o afallama halinden ötürü olağanüstü güçlere sahip olduğundan, saldırıyı göze almasını tavsiye ederim hep; zira bu şaşkın bozgun durumu duygudaşlığın ve

* Yaratılış, 41:32-33

bencilliğin tuhaf bir karışımıdır. Diğer taraftan, erkek bu durumdan zevk almaz; çünkü duruma kendisini kaptırmış, onun içine saklanmıştı. En güzel olana karar vermek zor, en enteresan olana ise kolay. Buna rağmen had sınırına olduğunca yaklaşmak daima iyi. Esas haz burada, başkaları neden haz duyar, bir fikrim yok. Sadece sahip olmak çok da önemli değil ve böylesi âşıkların kullandıkları yöntemler de kâfi derecede sefil oluyor; paraya pula, güce nüfuza, uyku ilacı ve benzeri şeylere bile tenezzül ediyorlar. Ama içinde mutlak terk edişe yer olmayan aşk nasıl haz verir ki; yani taraflardan birinin terk etmesine? Lakin bu genellikle akıl gerektirir ve bu âşıklar çoğunlukla bundan mahrumdurlar.

19 Mayıs

Evet, adı Cordelia, Cordelia! Güzel bir isim, bu da önemli, aksi halde en dokunaklı atıflarda çirkin bir isim zikretmek zorunda kalmak sık sık ziyadesiyle rahatsız edici olabilir. Onu daha çok uzaktayken tanıdım, solunda iki kızla yürüyordu. Adım atışları birazdan duracakları izlenimi uyandırıyor. Sokağın köşesinde durdum ve tabelayı okudum, bir yandan da yabancımı gözlüyordum. Birbirleriyle vedalaştılar. İki kız muhtemelen yanlış bir istikamette ilerlemişlerdi ki, geri dönüp aksi yönde devam ettiler. O, benim bulunduğum köşe başına doğru ilerledi. Birkaç adım atmıştı ki kızlardan biri koşarak arkasından geldi ve duyabileceğim bir sesle: Cordelia! Cordelia! diye seslendi. Üçüncü kız da arkasından geldi; kafa kafaya verip özel bir danışma toplantısı yaptılar, sırlarını duyabilmek için boşuna kulağın kaşıttım, binden üçü de gül-

meye başladı, hemen sonra da iki kızın daha önce gittiği tarafa doğru epey hızlı adımlarla uzaklaştılar. Arkalarından takip ettim. Ved Stranden'da bir eve girdiler. Cordelia'nın bir süre sonra evden çıkıp yalnız geri döneceğini farz ederek bir süre bekledim. Tahmin ettiğim gibi olmadı.

Cordelia! Gerçekten hoş bir isim. Lear'ın* üçüncü kızının da adı buydu, kalbi dudaklarında hayat bulamayan, yüreği kabardığında dudakları sessiz kalan o olağanüstü kız. Benim Cordelia'm da böyle. Ona benziyor, buna eminim. Ama başka bir anlamda kalbi dudaklarında hayat buluyor, ama kelime formunda değil, daha candan bir şekilde, bir öpücükle. Dolgun dudaklarından nasıl da sağlık fışkırıyor! Asla bundan daha güzelini görmemiştım.

Gerçekten âşık olduğumu anlayabilmemi sağlayan şeylerden biri de bu konuyu kendime karşı bile nasıl da bir sırmış gibi ele aldığımdır. Bütün aşklar sırlarla doludur, vefasız aşklar bile, eğer ki uygun estetik unsura sahiplerse. Ne sırdaş edinmek ne de serüvenlerimle böbürlenmek aklımdan geçmiştir. Ama oturduğu yeri öğrenememiş olsam da sık sık gelip gittiği bir yeri öğrenmiş olmak da benim için hayli tatmin edici ve sevindirici bir sonuç. Bu şekilde muhtemelen hedefime daha da yaklaşmış oldum. Onun dikkatini çekmeden gözlemlerime başlayabilirim ve bu sabit noktadan ailesine sokulmak benim için zor olmayacak. Diyelim ki zor oldu – *eh bien!*[†] o zaman zor da kabulüm; yaptığım her şeyi *con amore*[‡] yapıyorum; bunun için de *con amore* seviyorum.

* Kral Lear, William Shakespeare –çn.

† (Fr.) Peki öyleyse –çn.

‡ (İt.) Aşkla, aşk uğruna –çn.

20 Mayıs

Girip kaybolduğu o ev hakkında bugün bilgi topladım. Üç mutlu kız evlat sahibi dul bir kadının eviymiş. Kaynağımda haberler bol, sahip oldukları ölçüde yani. Burada tek zorluk, bu bilgileri üç ağızdan anlamak; çünkü hepsi aynı anda konuşuyor. Adı Cordelia Wahl ve bir donanma kaptanının kızı. Babası birkaç yıl önce ölmüş, annesi de. Çok sert ve kuralcı bir adammış. Kız şimdi o evde halasının yanında yaşıyor; kadın erkek kardeşine çok benziyor, onun dışında çok saygıdeğer bir kadın. İyi güzel de, ev hakkında hiçbir şey bilmiyorlar, oraya hiç gitmemişler, ama Cordelia sık sık onlara geliyor. O ve diğer iki kız saray mutfağında eğitim görüyorlar. Her gün öğleden sonraları erkenden oraya gidiyor, bazen öğleden önceleri de, hiç akşamleyin değil. Çok münzevi bir hayat tarzları var.

Evet, hikâye de bu kadar, Cordelia'nın evine sessizce süzüleceğim hiçbir köprü görünmüyor ufukta.

Hayatın acıları, karanlık yanları hakkında bir fikri var, bunu kim tahmin edebilirdi ki. Ama bu hatıralar oldukça eskiye, bu genç hanımın farkına bile varmadan altında yaşadığı bir ufka ait. Bu iyi, bu ondaki kadınsılığı korumuş oluyor, yüzüne gözüne bulaştırmamış oluyor. Diğer taraftan bu tarafını işleyip geliştirmek de anlamlı olacak, tabii insan onu nasıl ortaya çıkarabileceğini biliyorsa. Bu tip şeyler genellikle gurur verir, ezici olmadıkları nispette ve bu kızda eziklikten eser yok.

21 Mayıs

Volden'da* oturuyor, pek iyi bir konum değil, tanışmama vesile olabilecek hiç tanıdığım yok orada; insanın göze çarpmadan incelemelerine başlayacağı hiçbir halka açık yer de yok. Surlar pek uygun bir yer olamaz, insan orada çok göze batar. Aşağıdaki yolun diğer tarafında, surların tam dibindeki hattan yürüsen, bir tek insan yok etrafta, fazla göze batar, yahut evlerin tam altından yürümek lazım ki kimse görmesin. Ev köşede. Avluya bakan pencereleri sokak tarafından da görülebiliyor, zira yanda ev yok. Yatak odası muhtemelen o tarafta olmalı.

22 Mayıs

Onu ilk defa bu sabah Bayan Jansen'in yanında gördüm. Beni tanıştırdılar onunla. Bu Bayan Jansen'i pek ilgilendirmemiş gibiydi, bana da öyle dikkat etmedi. Onu daha iyi gözlemleyebilmek için, mümkün olduğunca göze çarpmamaya çalıştım. Çok kısa kaldı; sadece kızlarını almaya gelmişti, saray mutfağına götürecekti. Jansen'in iki kızı paltolarını giyerken, ikimiz odada yalnız kaldık ve gayet soğuk, neredeyse lakayt bir havayla bir iki laf ettim, o da oldukça nazik bir tavırla cevapladı. Sonra gittiler. Refakat etmeyi teklif edebilirdim, ama bu ne de olsa çapkınlığımı *dénoncer*[†] etmeye yeter de artardı ve onu bu yolla kazanamayacağıma kanaat getirmiştım. Amma velakin onun gitmesinin ardından ben de oradan ayrılmayı tercih ettim ve yine de saray mutfağına doğru, ama diğerlerinden epey daha hızlı ve farklı bir güzergâhtan,

* Kopenhag'ın seçkin semtlerinden biri -çn.

† (Fr.) Ele vermek -çn.

öyle ki onlar Store Kongensgade'ye saptıklarında, büyük bir hızla yanlarından geçtim, selam filan vermeden, şaşırıp kaldılar.

23 Mayıs

O eve girmem şart, bu hususta asker dilinde denildiği gibi, ateşe hazırım. Şimdilik hayli uzun ve zor bir iş olacağı benziyor. Hayatımda daha önce onlar kadar çekapanık yaşayan bir aile daha görmedim. Sadece o ve halası. Ne erkek kardeşler var, ne yeğenler, bağ kurabileceğim bir yakın bile yok, koluna takacağın bir uzak akraba bile. Tek kolum aşağıya sarkık dolaşıp duruyorum, o sıralarda ne pahasına olursa olsun birini koluma takıp dolaşmam, kolum hep hazır bulundurulmak zorunda olunan bir borda kancası, belirsiz kazançlar için tasarlanmış, günün birinde bir yerlerden uzak bir akraba veya arkadaş ortaya çıkıverirse uzaktan şöyle kolumun altına alabileyim diye – ve sonra sarılıp tırmanmaya başlarım. Ayrıca, bir ailenin bu kadar izole yaşaması yanlış da; zavallı kız dünyayı görüp öğrenmekten mahrum edilmiş, bunun yol açabileceği diğer daha tehlikeli neticeler de cabası. Böyle bir hayatın sonuçları her zaman kötü olur. Kur yaparken de öyle. Böylesine izole bir hayat insanı sadece önemsiz hırsızlara karşı garantiye alır. Giren çıkanı bol olan bir evde fırsatlar hırsız yaratır. Ama pek bir önemi de yoktur; zira böyle kızların çalınacak pek bir şeyi yoktur; on altı yaşına geldiklerinde, kalpleri çoktan baştan başa dolmuş bir isim defteri olmuştur bile ve ben birçoğunun daha önce adlarını yazdığı yere kendi adımı yazmaktan asla hazzetmemişimdir; adımı pencere çerçevesine

veya meyhane duvarına veya Frederiksberg Have* parkındaki bir ağaca veya banka kazımak aklımın köşesinden hiç geçmez.

27 Mayıs

Onu daha çok gördükçe, insanlardan uzak bir kişiliği olduğuna dair inancım da artıyor. İnsan böyle olmamalı, kaldı ki gencecik bir insan; çünkü gelişimi esasen başkalarında kendi aksini görebilmeye dayanıyor, ki bunun için de insanlarla temas edip pişmesi lazım. Bir genç kızın bu nedenle ilginç de olmaması lazım, zira ilginçlik daima insanın kendi aksini görebilmesini de içerir, tıpkı bu nedenle sanatta da ilginç olanın daima sanatçısını da göstermesi gibi. İlginç olarak memnun etmek isteyen bir genç kız daha ziyade kendisini memnun eder. Bu, estetik açıdan, cilvenin her türünde sakınca görmektir. Tabiatın kendi kıpırtısı olan sahte cilveye gelince, o bambaşka bir şeydir; mesela kadına özgü alçakgönüllülük daima işvelerin en güzelidir. Böyle ilginç olmayı seçen bir kız memnun etmede başarılı olabilir, ama aynen kendisinin kadınlığından feragat etmesi gibi, memnun ettiği erkekler de kadınsı erkeklerdir çoğunlukla. Böyle bir kız aslında erkeklerle olan ilişkileriyle ilginçleşir. Kadın zayıf cinse mensup, yine de gençken kendi ayakları üzerinde durmak, onun için, erkeklere kıyasla çok daha önemlidir, o, kendi kendine yetebilmeli; ama neden ve nasıl kendine yettiği de yalnızca bir yanılsamadır; doğa bunu ona sanki bir prensesmiş gibi çeyiz diye bah-

* Kopenhag'ın batısında, eski Frederiksberg Sarayının bahçesi. Kral VI. Frederik (1768-1839) bu bahçeyi halka açık hale getirmiştir -çn.

şetmiştir. Ancak, onu asıl izole hale getiren, böyle bir yanılısamaya saplanıp kalmasıdır.

Bir genç kız açısından neden hiçbir şeyin diğer genç kızlarla fazla haşır neşir olmasından daha ahlak bozucu olmadığı üzerinde sık sık kafa yormuşumdur. Nedeni muhtemelen böyle bir birlikteliğin hiçbir kefeye oturmaması, ne bir şeye benzer ne de bir başka şeye. Bu bir yanılısama yaratır, ama bir kesinlik sağlamaz. Erkeğe eşlik etmek kadının en temel niteliğidir,* lakin kendi cinsiyle fazlaca birlikte olunca, bunun üzerinde bir refleksiyona neden olur ve bu da onu sosyete kadınlarının refakatçisi yapıverir. Dil burada çok betimleyici bir rol üstleniyor; erkeğe efendi deniyor, ama kadına uşak-ıye ve bu türden bir şey denmiyor, hayır, gereklilik şartı kullanılıyor; kadın “refakatçi,” “refakatçi-ye” değil. Ne zaman ideal bir genç kız tipi düşünecek olsam onu hep dünyada yapayalnız tahayyül ederim ve böylece sadece kendine tahsis edilmiş, ama en önemlisi hiç kız arkadaşı olmayan bir genç kız. Evet doğru, üç tanrısal güzellik† vardı, ama herhalde onları aralarında konuşurken tahayyül etmek kimsenin aklına gelmedi; o sessiz trio, dişil güzelliğin birliğini teşkil eder. Bu manada, bakire odalarının‡ yeniden kullanıma açılmasını önermeyi bile düşünebilirdim, tabii bu cebrin bir de mahzurlu sonuçları olmasa. Bir genç kız için en makbulü, ona hürriyetini teslim etmek, ama fırsatlar yaratmadan. Bu onu güzelleştirdiği gibi, ilginç-

* Yaratılış, 2:18-23 –ed.n.

† Yunan mitolojisinde Zeus’un güzellik, sevinç ve şenlik tanrıçaları olan üç kızı Aglaia, Euphrosyne ve Thalia –çn.

‡ Eskilerde, özellikle ortaçağ Avrupa’sında evli olmayan kadınlara evde ayrı bir bölme ya da özel oda ayrılması geleneği –çn.

likten de kurtarmış olur. Diğer kızlarla çok zaman harcamış bir genç kıza bekâret duvağı veya gelin duvağı takmak nafile; ancak yeterli derecede estetik duyarlılığa sahip bir erkek, daha derin ve daha mümtaz anlamda masum bir kızın ona duvağıyla verildiğini görür, gelin duvağı âdeti olmasa bile.

Bu hanım kız sert bir terbiye görmüş, bunun için ebeveynlerine kabirlerinde derin hürmetlerimle bol rahmet dilerim; çok içine kapanık bir hayat sürüyor, bunun için de, teşekkürlerimi ifade etmek için halasının boynuna sarılabilirim. Onun, hayatın zevklerinden haberi yok, havadan sudan konuşmaktan da. Gurur sahibi, diğer genç kızların hoşuna giden şeylere o meydan okuyor, olması gerektiği gibi. Bu, durumu kendi yararına çevirebilmek için kullanmayı öğrenmem gereken bir sahtelik. Süs püs, debedebe ona diğer kızlar gibi zevk vermiyor; az da olsa tartışmalara girmeyi seviyor, ama bu da, onun gibi merakları olan bir genç kız için gerekli. Hayal dünyasında yaşıyor. Kötü ellere düşmüş olsa, bu ondaki kadınsı olmayan yanları yüzeye çıkarırdı, çünkü onun ruhu derin bir kadınsılıkla dolu.

30 Mayıs

Yollarımız her yerde kesişiyor. Bugün ona üç kez rastladım. Her bir gezintisinden haberdarım, ne zaman ve nerede rastlayacağımı biliyorum, ama bu becerimi bir tek karşılaşma elde etmek için kullanmıyorum; aksine, feci derecede müsrifim. Bana genelde saatler alan bir bekleme süresine patlamış bir karşılaşma benim için önemsiz sınıfından ve hiç düşünmeden elden çıkarıyorum; onunla karşılaşmıyorum, varoluşunun yamacından teğet geçiyorum. Mesela, Bayan Jansen'e gideceğini biliyorsam,

eğer ki o defalık çok özel bir gözlem yapmak istemiyorsam, oraya onunla aynı saatte varmıyorum; hep ondan daha erken varmayı tercih ediyorum, mümkünse öyle ayarlıyorum ki, ona ya kapıda ya merdivenlerde rastlıyorum, o gelirken ben gidiyor oluyorum ve yanından umursamadan koşar adımlarla geçiyorum. Bu, etrafına ördüğüm ilk ağ. Sokakta karşılaşırsak onu yolundan alıkoymuyorum, nezaketen bir iki kelimeyle hal hatır sormuyorum, yakınına asla yanaşmıyorum, uzak mesafeden hedef alıyorum. Israrlı karşılaşmalarımız dikkatini çekmiş olmalı, ufkunda yeni bir cismin belirdiğinin artık herhalde farkında, bu cismin hareketi tuhaf, ama rahatsız edici olmayan bir tarzda kendininkine müdahale ediyor; ama o hareketin ardındaki temel kural hakkında hiçbir fikri yok, hemen sağa sola bakmak geliyor içinden, hedef noktasını acaba keşfedebilir miyim diye; o nokta ta kendisi, ama bunu fark edebilmek için gereken bilgi ne onda ne de onun antipotunda* var. Onda da tıpkı genelde diğerlerinde uyandırdığım izlenimi uyandırıyorum; bir sürü işin peşinde olduğumu zannediyorlar, fikren devamlı hareket halindeyim ve Figaro'nun† ağzıyla konuşuyorum: Aynı anda bir, iki, üç, dört entrika, işin keyfi burada. Taarruza başlamadan önce ona ve onun ruhsal durumuna iyice aşina olmalıyım. Birçoğu, genç bir kızın tadını, tam köpürme anındaki bir bardak şampanya gibi çıkarır, ah evet, ne harikuladedir ve çoğu genç kızla ulaşabilecek doruk noktası da herhalde bu; lakin daha fazlası da var. Karşısındaki kimse netliği ve şeffaflığı kaldıramayacak kadar narinse, haliyle, insan

* Yeryüzünde bir noktanın kutupsal karşıtı –çn.

† Mozart'ın *Figaro'nun Düşünü* adlı operası (2. perde, 2. sahne) –çn.

o zaman belirsizliğin tadını çıkarır, görünüşe göre bu genç kız bunu kaldıracabiliyor. Erotik aşk, insan ona teslim olabildiği nispette ilginçleşir. Bu anlık haz, görünüşte olmasa da ruhsal anlamda bir tecavüzdür ve tecavüz de sadece farazi bir haz olabilir, çalıntı bir öpücük gibi, özü olmayan bir şey. Hayır, insan işi, kızın hürriyetini korumak için bir tek zorunluluğu varmış –yani teslim olmak–, tüm saadeti bunda yatıyormuş, bu teslimiyet için âdeta yalvarsa da, hâlâ hürmüş gibi hissedebileceği bir raddeye getirmeye muvaffak olursa, o zaman bu zaten bir hazdır, ama bu haz daima ve yalnızca manevi anlamdadır.

Cordelia! Ne şahane bir ad. Evde oturmuş, pa-pağan gibi tekrarlıyorum: Cordelia, Cordelia, biricik Cordelia'm, benim Cordelia'm. Bir gün, belirleyici bir durumda, bu kelimelerin ağzımdan nasıl olağan çıkacağını düşündükçe kendimi gülmekten alıkoyamıyorum. Bir insan her zaman bir ön inceleme yapmalı, her şey önceden hakkıyla hazırlanmalı. Şairlerin hep bu mahrem anı, âşıkların aşk denizine ayaklarını şöyle bir değdirip değil (ki işi asla daha ileriye götüremeyenlerin sayısı muhakkak hayli kabarık olmalı), topyekûn içine dalarak, bu vaftiz töreniyle yeniden doğmalarının üzerinden sadece bir dakika geçmiş olsa da, birbirlerine sanki ta eskiden beri tanışıyorlarmış gibi baktıkları bu harikulade anı tasvir etmelerine şaşmamalı. Bir genç kız için bu, her zaman en harikulade andır ve bunun, hakkıyla tadını çıkarmak için de insanın hep biraz daha yüksekte durması gerekir, böylece o sadece vaftiz edilen değil, aynı zamanda rahip de olur. Bir nebze ironiyle bu anın ikinci demi en ilginçidir, bir manevi soyunma sahnesi.

İnsana oyunu bozmamak için yeterince şairane olmak yetebilir, ama çapkının da hep pusuda beklemesi gerekir.

2 Haziran

O çok gururlu, epeydir bunun farkındayım. Jansen ailesinin diğer üç ferdiyle beraber otururken çok az konuşuyor; onların çene çalmalarından besbelli sıkılıyor, dudaklarındaki belli bir gülümseme bunu gösteriyor. Ben bu gülümsemeye bel bağladım. – Bazen de, Jansen ailesinin şaşkın bakışları önünde, bir oğlan çocuğundan beklenebilecek çılgınlıklara başvurabiliyor. Nasıl bir çocukluk geçirdiğini hatırlayınca buna hiç şaşmıyorum. Kendinden bir yaş büyük olan bir ağabeyi varmış. Sadece bir baba ve bir erkek kardeş görmüş etrafında, boş konuşmalara karşı tiksinti uyandıracak kadar sert sahnelere şahit olmuş. Annesiyle babasının mutlu bir evliliği olmamış; başka bir genç kızı az çok etkileyen şeyler onun üzerinde hiçbir etki uyandırmıyor. Genç kız olmanın nasıl bir şey olduğu hakkında kafasının karışık olduğu muhtemel. Belirli anlarda kız değil de erkek olmayı bile arzu ediyor olabilir.

Onda hayal, ruh, ihtiras, kısacası bütün temel değerler var, öznel refleksiyon haricinde. Bugün vuku bulan bir olay bu tahminimi doğruladı. Jansen’lerin evinden aldığım bilgiye göre, piyano çalmayı bilmiyor; bu, halasının ilkelerine ters düşüyor. Böylesi bir durum beni hep hayıflandırmıştır. Müzik bir kızla ilişki kurabilmek için iyi bir yol, ama insan usta pozu takınmamaya dikkat edebilirse. Bugün Bayan Jansen’in evine gittim, kapıyı tıklatmadan sessizce araladım; bu, genelde işime yarayan bir küstahlık, ancak çok istinai durumlar-

da zaten açık olan bir kapıyı tıklatma saçmalığına başvurururum –orada piyanonun başında tek başına oturmuştu– gizlice bir şeyler çalıyordu –basit bir İsveç parçası– bir türlü doğru çalamadı, sabrı taştı, ama hemen ardından ses perdeleri yeniden yumuşadı. Kapıyı kapattım ve dışarıda bekledim, ruh halinin çalkantılarını dinledim, bazen aşka gelip öyle canlı basıyordu ki tuşlara, bana ister istemez bakire kız Mettelil'i* hatırlattı, –altın arpın tellerine öyle hızla vurmuştu ki göğüslerinden süt fışkırmıştı– ama onun çalışında hem hüznü hem de *ditirampi*† anımsatan bir hava vardı. – Acele edip bu anı değerlendirebilirdim – gerçi o zaman da aptallık etmiş olurdum. Anılar sadece bir koruyucu kılıf değil, aynı zamanda bir nevi şiddetlenme, genişleme ortamındırlar, anıların içine sindiği her şey iki misli gibi görünür. İnsan sık sık kitaplarda, bilhassa ilahi kitaplarında, küçük bir çiçek bulur – onun orada muhafaza edilmesinin sebebi, o anın güzelliğidir, ama anısı çok daha güzeldir. Anlaşılan, piyano çaldığını gizlemek istiyor, belki sadece bu basit İsveç parçasını çalabiliyor – belki de bu parça ona bir nedenle ilginç geliyor. Bütün bunları bilmiyorum, bu ufak hadise o yüzden benim için böylesine önemli. Onunla daha içli dışlı konuşma safhasına bir gelemim, o zaman onu hiç fark ettirmeden bu noktaya yönlendireceğim ve bu tuzığa düşmesine göz yumacağım.

* “Herr Medelvold” adlı halk şarkısına gönderme yapılıyor, ancak oradaki kızın adı Sidsellille'di –çn.

† (Lat.) Dithyrambos. Antik Yunan'da Dionysos şerefine okunan tören şarkısı –çn.

3 Haziran

Ona hangi gözle bakacağım hususunda henüz kendimle bir uzlaşmaya varamadım; bu nedenle çok sessiz kalıyorum ve kendimi arka planda tutuyorum – evet, ileri savaş hattındaki bir asker gibi, toprağa kapanır ve yaklaşan düşmanın en ufak yankısını bile işitebilir. Ben aslında onun için yokum, olumsuz bir ilişki anlamında değil, var olmayan bir ilişki anlamında. Hâlâ hiçbir denemeye girişmedim. Onu görmek ve sevmek aynı şeydi –aşk romanlarının dediği gibi– evet, aşkın hiç diyalektiği olmasaydı bu pekâlâ doğru da olabilirdi; zaten romanlardan aşk hakkında ne öğrenir ki bir insan? Görev süresini kısaltmaya yarayacak bir alay katışksız yalan.

Şimdiye dek topladığım bilgilerden sonra, geriye bakıp da onun ilk karşılaşmamızda bende uyandırdığı izlenimi düşününce, onun hakkındaki düşüncemin değişmiş olduğunu görüyorum, hem benim hem onun lehine olarak. Bir genç kızın yalnız başına sokakta dolaşması da, içine kapanması da bu zamanın tarzına uymuyor. O, benim sert kıstaslarımla denenip notunu aldı: Şirin. Ama şirinlik geçici bir faktör, dün gibi, gün bitince kayboluyor. İçinde yaşadığı çevrede, yaşamın gelgitlerine en azından kendi kadar uzaktan aşına o muhitin içinde hiç tahayyül etmemiştim.

Hangi duygulara aşına olduğunu bilmek isterdim. Herhalde daha hiç âşık olmamıştır, ruhu bunun için bayağı bir karış havada, kendilerini, zamanından önce bir âşığın kollarında öylesine *geläufigt** tahayyül edebilen, o teorik olarak tecrübe edinmiş, hiç el değmemiş kızlarla arasında zerre

* (Alm.) Kolaylıkla, rahat, kıvrak, akıcı –çn.

kadar bir benzerlik yok. Karşılaşmış olduğu gerçek hayat elçilerinin gücü, onun rüyayla gerçek arasındaki bağlantı konusunda kafasını karıştırmaya yetmemiş. Ruhu hâlâ ideallerin kutsal *ambrosia-sı** ile besleniyor. Ama kafasındaki ideal herhalde bir romandaki çoban kız veya bir kadın kahraman veyahut bir gözde değil, olsa olsa bir Jeanne d’Arc veya bu türden bir şey olabilir.

Mesele her zaman olduğu gibi, kadınsılığının dışarıya yansımalarına göz yumacak kadar güçlü mü değil mi, yoksa o kadınsılığın keyfine sadece bir güzellik ve şirinlik olarak mı varılabileceği; mesele, karşısındakinin yayı daha yukarıya çevirip germeye cüret edip edemeyeceği. Tamamen doğal bir kadınsılık bulmak zaten zor bir şey, ama bir insan *changement*’ı[†] riske atacak kadar yürekliyse, o zaman ilginç olana sahip demek. Durum böyle olunca, bu genç hanımın boynuna dolanacak bir talip bulmak açıkça en iyisi olurdu. Halk arasında söylendiği gibi, bunun genç kıza zarar vereceği, batıl inançtan başka bir şey değil. Evet, o eğer hayatındaki en önemli olay şirinlik olan ince narin bir bitki olsaydı, bu takdirde her zaman en iyisi aşktan bahsedildiğini hiç duymaması olurdu, lakin durum bu değilse, bu bir avantaj ve ben bu durumda bir talip bulup getirmekte hiç tereddüt etmezdim. Bu talip haliyle bir karikatür olmamalı; zira onunla hiçbir yere varılmaz; saygıdeğer bir genç olmalı, mümkünse canayakın da olmalı, ama genç kızın ihtirasına pek yatkın olmayan bir tarzda. Genç kız bu genci hor görür, aşktan tiksinti duymaya baş-

* Yunan mitolojisinde, tanrıların ölümsüzlük veren besinleri –çn.

† (Fr.) Yenilik, değişim –çn.

lar; bir yandan kendi kaderini hissettiğinde, diğer yandan gerçeğin (*Virkelighed*) ona ne sunduğunu gördüğünde, kendi gerçekliğinden (*Realitet*) neredeyse şüphe eder. Âşık olmak bundan başka bir şey değilse, der içinden, pek bir işe yaramazmış. Aşkıyla gururlanır, bu gurur onu ilginçleştirir, bir yandan vücudu daha yüce bir *incarnat** ile baştan başa aydınlanır, diğer yandan düşüşüne daha yaklaşıp, ama bütün bunlar onu sürekli daha ve daha ilginç yapar. Bu durumda ilk önce yapılacak en iyi şey, eş dostlarının arasında böyle bir talip var mı yok mu, bundan emin olabilmek. Evde böyle bir imkân olamıyor, hemen hemen kimse uğramıyor, ama sokağa çıkıyor, orada böyle birine rastlanabilir. Hiç tanımadık birini seçmek her zaman için sorun çıkarabiliyor, üstünkörü iki talip de izafiyetleri dolayısıyla zararlı olabiliyor. Bakalım, el altından öyle tüm evin kalbini kazanmaya cüret edemeyecek, o manastır gibi evde menfaatine yarar bir fırsat görmeyecek korkak bir âşık bulup bulamayacağımı zaman gösterecek.

Bu seferberlik sürecinin stratejik ilkesi, her bir hamlenin kuralı, genç kızı daima ilginç bir durumdayken etkilemek. İlginç olan, mücadelenin sürdü-rüleceği, ilginç olanın olanaklarının tükeneyeceği o alan. Eğer pek yanılmıyorsam genç kızın doğası da buna göre tasarlanmış, öyle ki benim talep ettiğim tam tamamına onun sunduğu, evet hatta, onun talep ettiği şey. Her şey onun tek tek sunacak nesi olduğunu ve onun karşı taraftan ne talep edeceğini gizlice gözetlemeye dayanıyor. Bu nedenle aşk

* (Fr.) Tensel ışık, tensellik; resim sanatında ten rengini ifade eden terim -çn.

hikâyelerim kendi açımdan gerçekliğin hep ta kendisi, yaşam unsurlarımdan biri, farkında olduğum bir yeniden şekillenme devresi, hatta sık sık buna şu veya bu beceri de dahil oluyor; ilk âşık olduğum kız uğruna dans etmeyi, küçük bir balerin uğruna Fransızca konuşmayı öğrendim. Bir zamanlar ben de diğer aptallar gibi pazara inerdim, sık sık da kandırıldım. Şimdi önden pazarlık yapıyorum. Bu genç kız belki de ilginç olanı bir yönden tüketmiş bile, münzevi hayatı buna işaret ediyor. Şimdi önemli olan, onun ilk bakışta pek hoşlanmadığı bir diğer yön bulmak, zira bu sadece direncinden ötürü ona ilginç gelecek. Bu amaç için şiirseli değil, sıradanı seçiyorum. Başlangıç noktası burası. İlk önce kadınsılığı yavan mantık ve alayla nötr duruma getirilecek, doğrudan doğruya değil, dolaylı olarak ve tamamen nötr bir unsurla: Akılla. Genç kız kadın olma hissini kaybetme sınırına geliyor, lakin bu durumda tek başına direnmesi de imkânsız, kendini kollarıma atıyor, bir âşıkımışım gibi değil, hayır, hâlâ gayet nötr bir şekilde, sonra kadınsılığı uyanıyor, muhatabı tatlı sözlerle bunu en son sınırına kadar esnetiyor, genç kızın fiilen gerçek bir durumla karşı karşıya kalmasına meydan veriyor, ve kız bunun ötesine geçiyor, kadınsılığı neredeyse doğaüstü bir yüksekliğe ulaşıyor; dünyevi bir ihtirasla benim oluyor.

5 Haziran

Fazla yürümem gerekmedi. Toptancı Baxter'ın evine giriyor. Onu içeride yalnız başına bulmadım, bana pek uygun gelen biriyle beraberdi. Edvard, evin genç oğlu, ona sırlıslıkla âşık, bunu anlamak için gözlerine şöyle bir bakmak yeter. Ticaretle uğ-

raşıyor, babasının şirketinde, eli yüzü düzgün bir genç, bir hayli canayakın, bir parça utangaç ve bu sonuncusu onun Cordelia'nın gözündeki değerini azaltacak bir özellik değil.

Zavallı Edvard! Aşkını nasıl idare edeceğini hiç bilmiyor. Cordelia'nın o akşam Baxter'larda misafirlikte olacağından haberi varsa, onun için süsleniyor, yeni koyu renk elbisesini onun aşkına giyiyor, manşetlerini bile onun için takıyor ve bu haliyle oturma odasının yerli sakinleri arasında neredeyse gülünç bir görüntü oluşturuyor. Utangaçlığı had safhada. Bu eğer yapmacık olsaydı, o zaman Edvard benim için tehlikeli bir rakip olurdu. Mahcubiyeti kullanmak güç bir sanat, lakin bir insan onun yardımıyla çok şey de kazanıyor. Mahcubiyeti küçük bir bakireyi oyuna getirmek için nasıl da sık kullanmışımdır! Genç kızlar mahcup erkekler hakkında genellikle epey sert konuşsalar da, bu tiplerden gizliden gizliye hoşlanırlar. Bir nebze mahcubiyet bile küçük bayanın kibirini fazlasıyla pohpohlamaya yeter. Kendini üstün hisseder, bu onun teminat akçesidir. Onu ninnilerle bir uyutunca, utangaçlıktan ölmek üzere olduğunu, tek başına yürüyebilecek durumda olmadığını sanacağı bir durum yaratırsın. Mahcubiyet insana erkeklik itibarını kaybettirir, bu nedenle de karşı cinsle olan ilişkileri etkisiz hale getirmede yöntemler içinde en iyisidir, genç kızlar bunun bir dış görüntü olduğunu fark edince mahcup olurlar, içlerinden kızarırlar, şu veya bu şekilde sınırları aştıkları için kendilerini güçlü hissederler; bir oğlan çocuğuna gereğinden fazla ufak bebekmiş gibi davranmayı sürdürdüklerinde olduğu gibi.

7 Haziran

Artık arkadaşız, Edvard ve ben; gerçek bir dostluk, aramızda çok güzel bir ilişki var, Antik Yunan'ın en debdebeli günlerinden beri bir eşi daha görülmemiş türden. Onu Cordelia hakkında fikir ve kanaatlerinden bahsetmeye razı edip, sonunda sırrını ifşa ettirdiğimden sonra içli dışlı olduk. Gayet açık ki bütün sırlar bir araya istiflenince, bir fazlaymış, bir eksikmiş fark etmiyor. Zavalıcılık, uzun zamandır iç çekip duruyormuş. Cordelia her misafirliğe geldiğinde, süsleniyor, sonra Cordelia eve dönerken kapısına kadar ona eşlik ediyor, genç kızın kolunu kolunda hissedeceği düşüncesi bile kalbini küt küt attırıyor, yıldızları seyrederek birlikte yürüyorlar, evin kapısını çalıyor, kız gözden kayboluyor, o geride kederli, umudunu gelecek sefere bağlıyor. Eline böyle mükemmel bir fırsat geçtiği halde, kızın kapısından ayağını bile içeri atamamış. Edvard'a içimden gülmekten edemiyorum, oysa onun çocuksuluğunda güzel bir şeyler de var. Erotiğin her türünde hayli usta olduğuma inansam da, bu durumu kendimde hiç gözlemlemedim, kara sevdanın kaygı ve titremesini, yani bunun aklım başımdan gidecek kadar şiddetliliğini hiç tatmadım; lakin onu herhalde tanıyabilirim, bendeki farkı, beni bilakis daha güçlü yapması. Biri çıkıp, o zaman benim hiç âşık olmadığımı söyleyebilir; belki de öyledir. Edvard'ı azarladım, dostluğuma daima inanabileceğine dair güvence verdim. Yarın belirleyici bir adım atacak, ona tek başına gidecek ve davet edecek. Onunla birlikte gitmemi isteme fikrini kafasına soktum ve sorunca da gideceğime söz verdim. O bunu gerçek bir dostluk emaresi olarak algılıyor. Durum tam istediğim gibi, Cordelia oturma odasında yalnızken içeri dalacağız. Benim orada

bulunuşumun ne anlama geldiğine dair kafasında en ufak bir şüphe uyandığı takdirde, orada bulunuşum her şeyi yeniden karman çorman edecek.

Ne diyeceğimi önceden hazırlama âdetim eskiden yoktu, ama hala hanımı eğlendirmek benim için artık bir zaruret haline geldi. Edvard'ın Cordelia'ya aşk oyunlarını örtbas etmek için hala hanımı lafa tutmak gibi asil bir görevi üstlenmiş bulunuyorum. Hala hanım daha önce taşrada yaşamış, tarımbilimi dalındaki esaslı eğitimim ve halanın deneyimleri bir araya gelince bilgide ve hünerde epey mesafe kaydediyorum.

Hala hanımın yanında şansım yaver gidiyor, onun gözünde birlikte vakit geçirmeye değer, istikrarlı ve güvenilir bir beyefendiyim, zamane züppelerimizden biri değilim. Cordelia'nın gözünde pek itibarda değilmişim gibi görünüyor. Hiç şüphesiz, ondaki o saf, masum kadınsılık her erkeğin ona kur yapmadan edemeyeceği türden, ama yaradılışımdaki asiliği de çok iyi hissediyor.

O, iyilik meleği gibi etrafındaki her şeye, ona temas eden herkese, iyi olsun kötü olsun, şirinlik dağıtırken, ben o konforlu misafir odasında öylece oturuyorum, bazen sabrımın taşıdığını hissediyorum, saklandığım yerden fırlamak geliyor içimden; zira ben görünüşte o odada herkesin gözünün önünde oturuyor olsam da, esasında pusuda bekliyorum; uzanıp elini tutmamak için, bedenini kollarımın arasına alıp, başkaları onu benden çalacak diye korkumdan tamamen içime sokup saklamamak için kendimi zor tutuyorum. Veyahut Edvard'la beraber akşamleyin yanlarından ayrılırken veda niyetiyle bana elini uzattığında, avucumdaki bu kuşu salıvermek bana bazen çok zor geliyor. Ya

sabır –*quod antea fuit impetus, nunc ratio est** – ağı-
ma başka türlü takılmasını sağlamalıyım ve sonra
aşkın bütün kudretini çağlayan gibi üzerine boşal-
tırırım. Bu dakikayı öpüşüp koklaşmakla, zamansız
beklentilerle bozmadık, bunun için bana teşekkür
borçlusun, Cordelia. Ben tam bir tezat gelişirme-
nin peşindeyim, daha derinden yaralayabilmek için
aşkın yayını biraz daha geriyorum. Bir okçu gibi
yayın kirişini önce bir gevşetiyorum, sonra tekrar
bir geriyorum, çıkan sesi dinliyorum, o benim savaş
müziğim, ama hâlâ nişan almadım, oku daha kirişe
bile yerleştirmiş değilim.

Küçük bir grup insan aynı odada sık sık bir ara-
ya gelirse, her birinin yerini ve seviyesini belirleyen
bir tür gelenek oluştururlar. İstedikleri zaman ileri
geri sarabilecekleri sabit bir tablo, bir alan hari-
tası. Bizim, Whal’lerin evinde buluşmamızda da
şimdi böyle bir tablo oluştu. Akşamları çay içme
zamanı gelince, o ana kadar kanepede oturan hala
hanım kalkıyor, ufak dikiş masasının başına ge-
çiyor, orada oturan Cordelia da kalkıp kanepenin
önündeki çay masasına ilerliyor, Edvard onu takip
ediyor, ben hala hanımı takip ediyorum. Edvard
gizli saklı fısıldaşmayı tercih ediyor, bunda ge-
nelde öyle başarılı ki, sesi soluğu hepten kesiliyor.
Bense hala hanıma içimi gizli saklı açmıyorum, pa-
zardaki fiyatlar, yarım kilo tereyağına kaç kilo süt
gider, bir araç olarak krema ve yayığın diyalektiği,
herhangi bir kızın kulak misafiri olmasında hiçbir
mahzur olmayan şeyler, bunların sıradışı olan yanı
somut, etraflı ve öğretici bir sohbet oluşturmala-
rı, hem zihne hem de kalbe işliyor. Ben çay masası

* Bir zamanlar güdü olan şimdi bilim oldu. *Remedia Amoris*, Ovidi-
us –çn.

faslına da, Edvard'la Cordelia'nın cilveleşmelerine de çoğunlukla arkamı dönüyorum, hala hanımla cilveleşiyorum. Ve tabiat, yarattığı şeylere bakınca öyle yüce ve bilge ki: Tereyağı yüce bir armağan değil de ne, tabiatın ve sanatın muhteşem bir eseri. Hala hanımın Edvard'la Cordelia'nın ne konuştuklarını duymasına imkân yok, tabii eğer bir şeyler konuşuluyorsa, bunun için Edvard'a söz verdim ve daima sözümde dururum. Lakin ağızlarından çıkan her kelimeyi, dudakların her bir kımıldısını duyabiliyorum. Bu benim için çok önemli, umutsuz birinin neye cüret edeceğini önceden kestirmek zor. En ihtiyatlı, en yüreksiz insan bile bazen her şeyi göze alabiliyor. Bu iki ıssız insanın arasında hiçbir işim olmasa da, Cordelia'nın halinden orada ikisinin arasındaki gizli ve baki mevcudiyetimi hissedebiliyorum.

Her halükârda dördümüz bir arada tuhaf bir tablo oluşturuyoruz. Buna benzer bildik bir tablo düşününce, kendimi Mephistopheles'e* benzetiyorum; işin zor tarafı, Edvard'ın Faust'la uzaktan yakından bir benzerliği olmaması. Kendimi Faust'un yerine koyayım desem, zorluk yine azalmıyor, Edvard hiç kuşkusuz, bir Mephistopheles de değil. Ben de bir Mephistopheles değilim, hiç değilse Edvard'ın gözünde. O beni aşkının iyi kalpli cini olarak görüyor, bunda bir mahzur yok, en azından emin olabileceği bir şey var ki, o da hiç kimse onun aşkına benden daha itinalı göz kulak olamaz. Ona hala hanımı lafa tutacağıma dair söz verdim ve bu asil görevi ciddiyetle yerine getiriyorum. Hala hanım gözlerimizin önünde o katışıksız ziraat ekono-

* Avrupa edebiyatında, Rönesans döneminde yaygın olarak kullanılan mitolojik şeytan figürlerinden biri –ed.n.

misinin içinde adeta kayboluyor; mutfağa ve bodruma gidiyoruz, tavan arasına çıkıyoruz, tavuklara ve ördeklere falan bakıyoruz. Bütün bunlar Cordelia'nın gururuna dokunuyor. Esas niyetimi tabii ki kavrayamaz. Onun için bir muammayım, ama onu tahmine zorladığım için değil, onu sinirlendiren, evet, alındıran bir muammayım. Halasıyla üstü kapalı alay edildiğini anlıyor, halası saygıdeğer bir hanımefendi, doğrusu bunu hak etmiş olamaz. Diğer yandan, durumu o kadar iyi idare ediyorum ki, beni pes ettirme yoluna gitse de bunun boşuna olacağını apaçık farkında. Bazen öyle ileri gidiyorum ki, Cordelia'yı halasına bıyık altından gülmek zorunda bırakıyorum. Bunlar mecburi egzersizler. Cordelia'nın müsamahasından ötürü yaptığımdan değil, tam aksine, öyle olsa asla onu halasının haline güldüremezdim. Ciddiyetimi hiç bozmuyorum, ama o, gülümsemeden edemiyor. Bu ilk sahtelik dersi: Ona ironiyle gülümsemesini öğretmeliyiz; lakin bu gülümseme neredeyse halasına olduğu kadar bana da yönelik, zira hakkımda ne düşüneceğini bilmiyor. Neden olmasın, erken yaşlanmış genç bir erkek olma ihtimalim var, bir ikinci, bir üçüncü ve bir sürü başka ihtimal de olabilir. Halası gülünce, kendine kızıyor ve ben hala hanımla konuşma hiç ara vermeden arkama dönüp ona ciddi ciddi bakıyorum, o zaman gülümsüyor; bana, duruma.

Aramızdaki ilişki, anlayışın yarattığı müşfik ve sadık bir kucaklaşma, bir çekim değil; yanlış anlamadan oluşan bir itme durumu. Onunla ilişkim esasında bir hiç; yalnızca manevi ve bu tabiatıyla genç bir kız için de bir hiç. Yine de kullandığım yöntemin olağanüstü faydaları var. İnsan kavalye olarak ortaya atılırsa şüphe uyandırır ve bu, kar-

şı tarafta dirence yol açar; ben bunların hepsinden muafım. Beni gözetim altında tutan yok, tam aksine bana genç kızı gözetim altında tutmaya uygun güvenilir biri gözüyle bakılıyor. Bu yöntemin tek bir sakıncası varsa o da yavaş olması, ama sadece bundan dolayı da kazanmayı ilginç kabul eden insanlara karşı daima başarıyla kullanılabiliyor.

Bir genç kızdaki gençleştirici güç ne muhteşem bir şeydir, ne sabah havasının o hoş tazeliği, ne rüzgârın o hoş fısıltısı, ne denizin o hoş serinliği ne de şarabın o hoş kokusu, leziz tadı o güce sahip – yeryüzünde hiçbir şeyde o gençlendirici güç yok.

Umarım onu yakında bana karşı nefret duyacağı safhaya getirmiş olacağım. Tam anlamıyla bir müzmin bekâr rolüne soyundum. Oturaklı bir mevkim olduğu, gece huzurla uyuduğum, sadık bir uşağa sahip olduğum, hem de akıllı bir dost, koluna takıp çıkınca güvenebileceğin biri olduğum haricindeki konulara hiç girmiyorum. Hala hanımı tarım ekonomisi konusunda fikir teatisi yapmaktan bir caydırabilsem, komediye ve alaya daha açık bu konuların içine çekeceğim. Bir müzmin bekâra gülünebilir, hatta biraz acınabilir de, ama duygulu bir erkek bir genç kıza böyle davranırsa, kızı sadece isyan ettirir; kadınlığının anlamı, güzelliği ve şiirselliği yiter.

Günler bu şekilde geçip gidiyor, onu görüyorum, ama konuşmuyorum, onlarla beraberken hep hala hanımla konuşuyorum. Ara sıra geceleri içimden aşkımı ilan etmek geliyor. Pelerinime sarınıp kapüşonumu iyice gözlerime indiriyorum, gidip penceresinin altında duruyorum. Yatak odası avluya bakıyor, ama köşe oda olduğu için, sokaktan, içerisi görülebiliyor. Bazen bir an için pencerenin önünde

duruyor veya pencereyi açıyor, yıldızlara bakıyor, bütün gözlerden irak, ama onun gözünde onu en az fark eden kişi olduğunu sandığı birinin gözlerinden irak değil. Geceleri orada sokakta, etrafında bir hayalet gibi dolaşırım, evinin olduğu noktaya bir hayalet gibi yerleşirim. O zaman her şeyi unuttur giderim, ne bir plan, ne bir hesap, mantığı kafamdan çıkarır atarım, göğsümü derin iç çekişleriyle güçlendiririm, bu, davranışlarımı yöneten sistematüğın altında ezilip kalmamam için gerekli bir egzersiz. Başkaları gündüzleri erdemli, geceleri günahkâr, bense gündüzleri yalancı, geceleriye su katılmadık saflüğın ta kendisiyim. Eğer beni burada görseydi, eğer ruhumun içine bir bakabilseydi – eğer.

Eğer bu genç kız kendini tanımak istiyorsa tam ona uygun bir erkek olduğumu kabul etmek zorunda. Evlilikte mutlu olabilmek için fazla haşın, fazla duygusal; onun bir baştan çıkarıcıya kapılmasına göz yummak yeterli değil; bana kapılırsa ilginç olanı da bu gemi enkazından kurtarmış olacak. Bana karşı yapması gereken tek bir şey var, filozofların kullandıkları kelime oyunuyla söylemek gerekirse, *zu Grunde gehn*.*

Aslında Edvard'ı dinlemekten usandı. Hep olduğu gibi, ilginç olanın sınırları ne kadar dar tutulursa insan birçok şey keşfediyor. Bazen hala hanımla sohbetimize kulak kabartıyor. Bunu fark ettiğimde, sanki ufkun ta uzağından, bir başka dünyanın varlığına işaret eden bir kıvılcım çakıyor, hem hala hanımı hem de Cordelia'yı hayrete düşürüyor. Hala hanım şimşegi görüyor, ama hiçbir ses duymuyor; Cordelia sesi duyuyor, ama hiçbir şey görmüyor. Sonra bir anda her şey önceki durumu-

* (Alm.) Karaya oturmak –çn.

na geri dönüyor, hala hanımla aramdaki sohbet yeknesak temposunda devam ediyor, posta atlarının sessiz bir gecede kulağa gelen nal sesleri gibi; semaverin iniltisi buna eşlik ediyor. Böyle anlarda misafir odası bazen tekinsiz bir havaya bürünebiliyor, özellikle Cordelia için. Konuşabileceği veya dinleyebileceği kimse yok. Edvard'a doğru dönse, genç adamın utangaçlıktan aptalca bir hareketine hedef olma tehlikesi var; öbür tarafına, halasına ve bana doğru dönse, bir güven havası, yeknesak konuşmamızda bir çekicin çıkardığı ses gibi monoton bir ahenk var, Edvard'ın güvensizliğiyle nahoş bir tezat oluşturuyor. Cordelia hala hanıma büyü yapıldığını sansa anlarım, öylesine adım adım benim tempomda gidiyor ki! Ama Cordelia bu eğlencemize istese de katılamaz; bu da onu tahrik etmek için başvurduğum taktiklerden biri, ona tam bir çocuk muamelesi yapıyorum. Bu ona tahakküm etmek istediğim için değil, asla, bunun karşı tarafta nasıl rahatsız edici bir tesir yaratabileceğini biliyorum; asıl amacım, içinde saklı kadınsılığın tüm saflık ve güzelliğiyle tekrardan yüzeye çıkmasını sağlamak. Hala hanımla aramdaki samimiyete dayanarak, ona dünyadan haberi olmayan bir çocuk muamelesi yapmam kolay. Bu yolla kadınsılığı aşağılanmadan sadece tesirsiz hâlâ geliyor; pazardaki fiyatlardan haberi olmaması kadınsılığını aşağılayamaz, ama onların mutlaka hayattaki en önemli şey olması gerektiği onu pekâlâ öfkeliendirebilir. Benden aldığı destekle hala hanım da burada fiyat artırmada veryansın ediyor. Tam bir fanatiğe dönüşmek üzere, bunun için bana bir teşekkür borçlu. Müsamaha edemediği tek yanımda hiçbir baltaya sap olmamam. Şimdi yeni bir âdet oluşturdum, ne zaman açık bir

iş pozisyonundan bahis olsa, hemen “Tam bana göre bir iş!” diye atlayıp, üzerinde uzun uzadıya konuşmaya başlıyorum. Cordelia buradaki ironiyi her defasında fark ediyor, tek istediğim de bu.

Zavallı Edvard! Yazık, adı Fritz değil. Ne zaman onunla ilişkim üzerinde kafa yormaya başlasam, aklıma hep Bruden’deki Fritz* geliyor. Aynen prototipi gibi Edvard da milis gücünde onbaşı. Ama dürüst konuşmak gerekirse Edvard ilaveten bir hayli can sıkıcı. Meselenin hakkıyla üzerine gitmiyor ve buluşmalara daima çok şık giyinmiş olarak ve donuk tavırlarıyla çıkageliyor. *Unter uns gesagt* [laf aramızda], ben ise arkadaşlığımızın hatırına her seferinde mümkün mertebe alelade giyimliyim. Zavallı Edvard! Bana batan tek yanı, bana duyduğu o minnettarlık, adeta nasıl teşekkür edeceğini bilemiyor. Bir de teşekkür edilmeye izin vermek, bu da artık fazla aşırı kaçıyor.

Neden şöyle güzelce sakın olamıyorsunuz? Bütün sabah tentemi ayarlamaktan, aynadaki aksimi ve ipi aynı anda çekmekten, üçüncü kattaki çanın kordonuyla oynamaktan, pencerelere toslamaktan, kısacası, beni elde etmek istermişçesine, mümkün olan her yolla varlığınızı belli etmeye çalışmaktan başka ne yaptınız? Evet, hava güzel, ama isteğim yok, bırakın evde kalayım... Sizi şamatacı, sulu zefirler,[†] sizi mutlu genç oğlanlar, yalnız da gidebilirsiniz, gidin hep yaptığınız gibi genç kızlarla eğlenin. Evet, hiç kimse bir genç kıza sizin yaptı-

* Scribe ve Auber’in *Bruden* adlı vodviline gönderme yapılıyor. Fritz kendi hatası sonucu sevdiği kadını kaybeder, kadın bir kontla evlenir –çn.

† Batıdan esen rüzgâr. Yunan mitolojisinde Zephyros. Adını aynı adlı rüzgâr tanrısından alır –çn.

ğınız gibi baştan çıkarırcasına sarılmayı bilmiyor; kollarınızdan sıyrılmaya çalışması boşuna, düğüm-
lerinizi çözemez – zaten bunu da istemiyor; siz onu serinletiyorsunuz, ferahlatıyorsunuz, hararetlen-
dirmiyorsunuz... Yolunuza gidin! Beni dışarıda bı-
rakın... O zaman zevki olmaz diye düşünüyorsunuz,
bunu kendiniz için yapmıyorsunuz... Peki o zaman,
gelirim; ama iki şartla. İlk şartım: Kongens Nytorv
Meydanında genç bir kız yaşıyor, çok hoş bir kız,
ama beni sevmeye yanaşmayacak kadar küstah,
evet, dahası bir başkasını seviyor, hatta öyle ileri
gidiyorlar ki kol kola girip dolaşıyorlar. Haberim
var, saat birde kızı almaya gidecek. Ey rüzgârlar,
aranızdan en güçlü esenlerin civarda bir yerde sak-
lanıp onları bekleyeceğinize dair şimdi bana söz
verin; o, yanında kızla birlikte evin kapısından çı-
kana kadar. Ve o tam Store Kongensgade Sokağına
dönmek üzereyken, bu *detachment** ileri atılacak,
en kibar şekilde şapkasını başından alıp aheste
bir hızla iki adım önüne bırakacak; daha hızlı de-
ğil, zira o zaman eve geri dönmek gelebilir aklına.
Hep onu yakalayacak gibi olacak; ama kızın kolu-
nu bırakmayacak bu sırada. İkisini bu halde Store
Kongensgade Sokağında önünüze alır, surların al-
tından Nørreport'a, oradan da Højbro Plads Mey-
danına doğru sürersiniz... Ne kadar zaman alacak
ki? Ben aşağı yukarı yarım saat diyorum. Tam bir
buçukta Østergade Sokağı tarafından oraya doğru
gelirim ben de. *Detachment* iki sevgiliyi meydanın
tam ortasına getirdiğinde, sert bir hücumla geçilir,
genç kızın şapkasını başından çekip kaparsınız,
buklelerini açarsınız, şalını kapıp kaçırsınız, bü-

* (Fr.) Birlik, alay –çn.

tün bunlar olurken erkeğin şapkası sevinçten havalara uçar, daha, daha yukarılara doğru. Velhasıl, tam bir kargaşa yaratırsınız, etraftaki seyirciler, tabii ben de kahkahalara boğuluruz, köpekler havlamaya, kule bekçisi tehlike çanını çalmaya başlar. Öyle bir ayarlarsınız ki kızın şapkası bana doğru uçar ve onu sahibine teslim etmek mutluluğuna ulaşırım. – İkinci şart: Beni izleyen alay her işaretime baş eğecek, nezaket sınırları dahilinde hareket edecek, hiçbir güzel genç kızı rahatsız etmeyecek, bütün o muziplik faslı süresince ne olursa olsun onun çocuksu ruhundaki neşenin, dudaklarındaki gülümsemenin, gözlerindeki huzurun kaybolmamasına, yüreğine kaygı düşmemesine gayret etmekten başka bir jestte bulunmaya cüret etmeyecek. İçinizden biri başka türlü davranmaya kalkışırsa, o zaman adınız lanetlenecek. – Hadi şimdi, hayata ve neşeye, gençliğe ve güzelliğe doğru yol alın; sık sık gördüğüm, görmekten hiç yorulmayacağım şeyi gösterin bana, genç ve güzel bir kız gösterin, güzelliğini öylesine önüme serin ki, daha da güzelleşsin; onu öyle *examiné** edin ki bundan haz duysun. Ben Bredgade'yi† tercih ediyorum, lakin, bildiğiniz gibi, yalnız bir buçuğa kadar vaktim var.

Genç bir kız yaklaşıyor, süslü püslü ve ciddi, tabii, bugün günlerden pazar... Hadi onu biraz ferahlatın, serinliğinizle yatıştırın, yumuşak dalgalarla üzerinden süzülün, masum dokunuşlarınızla kucaklayın onu! Yanağındaki o hoş kızarıklığı nasıl da hissediyorum, dudaklarının rengi koyulaşılıyor, göğüsleri dikleşiyor... Öyle değil mi küçüğüm,

* (Fr.) İnceleme, araştırma –çn.

† Kopenhag'ın merkezinde bulunan en bilinen caddelerden biri –çn.

bu taptaze havayı içine çekmek tarifi imkânsız bir mutluluk, değil mi? Küçük yakası bir yaprak gibi bir o yana bir bu yana kıvrılıyor. Ne de sağlıklı, ne de derin soluyor. Adımları yavaşlıyor, sanki hava onunla birlikte süzülüyor, bir bulut gibi, bir rüya gibi... Daha kuvvetli esin, daha uzun üfürün! Kendini toparlıyor; kollarını, şimdi daha dikkatli örttüğü göğsüne doğru çekiyor, ani bir rüzgâr yanına davetsiz sokulamasın, kıvrakça ve serince, ince fistanının arasından kayıp giremesin diye... Yüzü şimdi daha bir kızardı, yanakları daha bir yuvarlaklaştı, gözleri daha bir parlaklaştı, adımları daha bir emin. Mücadele, insanı güzelleştiriyor. Her genç kız Zefir'e âşık olmalı aslında; çünkü hiçbir erkek bir genç kızla mücadele ederken, onun güzelliğini nasıl yücelteceğini Zefir kadar iyi bilmez... Kızın vücudu hafif öne doğru eğiliyor, ayaklarının ucuna bakıyor... Dursana bir! Bu biraz fazla kaçtı, kızın bedeni kalınlaşıyor, o hoş inceliğini kaybediyor... Biraz serinlet onu! Öyle değil mi küçüğüm, bir kere hararet bastıktan sonra bu ferahlatıcı ürpertiler nasıl da insanın canına can katıyor! İnsan minnettarlığından, varoluşun mutluluğundan havalara uçabilir... Rüzgâra yanını dönüyor... Birden kuvvetli bir esinti, kıvrımlarının güzelliğini fark edebiliyorum! Biraz daha kuvvetli esin! Eteklerinin drapelere iyice size eşlik edebilsin... Bu da çok fazla! Bu poz güzel olmadı, adımlarındaki hafiflik kayboldu... Tekrar arkasına döndü... Esin yine, bırakın denesin! Bu kadarı kâfi, çok geldi! Buklelerinden biri bozuldu... Artık kendinize hâkim olun! Bir alay uygun adım yaklaşıyor:

*Die eine ist verliebt gar sehr;
Die andre wäre es gerne.**

Evet, müstakbel eniştesini sol koluna takmış yürümek şüphesiz hayatın zor görevlerinden biri. Yedek kâtip olmak bir genç kız için de, bir erkek için de hemen hemen aynı şey... Ama yedek kâtip terfi edebilir, büroda belli bir yeri vardır, olağanüstü durumlarda çağrılır, baldızın nasibinde bu yok, ama onun terfisi o kadar ağır cereyan etmez – terfi eder ve başka bir büroya geçer... Hadi şimdi biraz daha sert esin! İnsanın tutunacak sağlam bir dalı varsa, o zaman muhtemelen dayanabilir... Gövde büyük bir güçle ilerler, kanatlar her iki yanda o hıza yetişemez... Erkeğin ayakları toprağa yeterince sağlam basar, rüzgâr onu yerinden sarsamaz, bunun için fazla ağırdır, ama kanatların onu yerden kaldırabilmesi için de fazla ağırdır. Gösteriş yapmak için fırtına gibi ilerler – cismen ne ağır olduğunu göstermek için; ama o ne kadar kayıtsız durursa, kızlar bir o kadar ıstırap çekerler... Benim güzel hanımlarım, izninizle bir öğüt verebilir miyim: Siz siz olun müstakbel kocayı da, enişteyi de işe karıştırmayın, yalnız yürümeye çalışın, göreceksiniz, daha zevk alacaksınız... Biraz daha hafif esin şimdi! Bakın rüzgârın dalgalarında yan yana nasıl da dans ediyorlar; sokağın aşağısında karşılaşıyorlar... Herhangi bir dans müziği böyle bir cümbüş yaratabilir mi? Rüzgâr yine de yormuyor, güç veri-

* Biri âşık, pek de fazla/diğeriye olmak ister. Joseph Freiherr v. Eichendorff'un "Vor der Stadt" adlı şiirinden. Aynı dizeler Kierkegaard'un 1840 Sonbaharında Regine Olsen'e yazdığı ilan-ı aşk mektuplarından birinde geçer. Søren Kierkegaard, *Mit forhold til hende* [Onunla İlişkim] –çn.

yor... İşte şimdi yolun ilerisinde, pupa yelken, sıyrarak geçiyorlar birbirlerinin yanından... Bir vals genç bir kızı bu kadar baştan çıkarıcı kapıp götürebilir mi ve rüzgâr yine de yormaz, dayanak olur... Şimdi erkeğe ve eniştesine doğru döndüler... Öyle değil mi, biraz direnç hoş olur, insan sevdiği şeye sahip olmak için mücadele etmeyi sever; ve elde etmek için uğraştığı şeye muhtemelen sahip de olur, aşkın yardımına koşan bir ilahi güç var, işte rüzgâr bu yüzden erkeğin yanında... Doğru ifade etmedim mi, insan rüzgârı arkasına alınca, sevgilinin önünde seyredebilir, lakin rüzgârı karşısına alırsa, o zaman hoş bir hisse kapılır, sevgiliye doğru uçar ve rüzgârın soluğu onu daha sıhhatli ve daha çekici ve daha baştan çıkarıcı yapar, rüzgârın soluğu dudaktaki meyveyi serinletir, bunun tadı tercihen soğukken çıkarılmalı, aynı şampanya gibi, buz gibiyken içi ısıtır... Nasıl da konuşup gülüşüyorlar – Ve rüzgâr kelimeleri kapıp uzaklara götürüyor. – Bu da şimdi bahsedilecek şey mi? – ve yine gülüyorlar ve rüzgârın yönünde eğiliyorlar, şapkalarına yapıyorlar ve ayaklarına hâkim olmaya çalışıyorlar... Şimdi bir durun, genç kızlar sabırsızlanmasınlar, bize kızmasınlar veyahut bizden korkmasınlar!

İşte aynen öyle, cesurca ve *gewaltig* [kuvvetlice], sağ bacak sol bacağın önünde... Genç hanım nasıl da cüretkâr ve pervasız seyreliyor etrafındaki dünyayı... Gördüklerim doğruysa eğer, kolunun altında biri var, yani bir nişanlı. Yavrum, göster-sene hadi, yaşamın noel ağacında senin için hangi hediye asılıydı? Ah evet! Sahiden de güvenilir bir nişanlıya benziyor. Genç kız nişanlılığın ilk safhasında, erkeğe âşık – herhalde öyledir, ama yine de henüz serbest ve geniş gönüllü aşkı, erkeğin etra-

finda oraya buraya pır pır edip duruyor; altında başkalarını da saklayabildiği aşk pelerinine henüz sahip... Biraz daha sert es! Evet, insan o kadar hızlı yürüyünce, şapkanın kurdelelerinin rüzgârdan gerilmesine şaşmamak lazım, sanki birer kanat gibi o hafif bedeni taşıyorlar sanki –ve ondaki aşkı– o da rüzgârın oynadığı bir peri duvağı gibi peşinden takip ediyor. Evet, insan aşkı böyle seyrederken, göze ne de geniş görünüyor, ama eğer o duvağı kendi takacaksa duvağın yeni baştan dikilip gece elbisesine uydurulması gerekecek – o zaman esintilerden o kadar kabarmaya imkânı olmayacak... Aman Tanrım! Bir insan tüm yaşamını etkileyecek bir adım atmaya bir kez cesaret etmişse, o zaman insanda rüzgâra karşı yürüyecek yürek de olmalı. Zaten bundan kim şüphe edebilir? Ben etmem; lakin telaşlanma küçük hanım, telaşlanma. Zaman haşin bir terbiyeci ve rüzgâr o kadar da kötü değil... Hadi, genç hanımı birazcık kızdırın! Mendil nereye gitti? Ah işte, yine yakaladınız onu... Şimdi de şapkanın kurdelesini çözüldü... Yanınızdaki nişanlı için doğrusu epey utanç verici bir durum... Bir arkadaşınız geliyor karşıdan, selamlaşmak gerekecek. İlk kez rastlaşacaksınız nişandan sonra; zaten bunu göstermek için Bredgade Sokağında-sınız ve dahası, Langelinie'ye* doğru uzanmayı düşünüyorsunuz. Bildiğim kadarıyla yeni evlilerin düğünden sonraki ilk pazar günü beraber kiliseye gitmeleri âdettir, nişanlıların ise Langelinie'ye. Evet, bir nişanın sahiden Langelinie ile epey ortak tarafı var... Aman dikkat, rüzgâr şapkanızı kapmak üzere, hafifçe tutun, başınızı öne eğin... Ama

* Kopenhag'ın seçkin sahil kordonlarından biri. Saray ve diğer kraliyet yapılarının çoğu bu kordon üzerinde bulunur –çn.

gerçekten ne felaket, arkadaşınızla bir kelime bile konuşamadınız, nişanlı bir kızın nişanlı olmayanlara karşı takınması gereken üstün bir edayla selam verecek sükûneti yakalayamadınız... Biraz daha yumuşak esin şimdi!.. Artık güzel günler yolda...

Sevdiğine nasıl da sımsıkı tutunuyor, onun hemen önünde, ki başını çevirip ona bakabilir ve içi mutlulukla dolar, o yanında olduğu için, ve kendi refahı, talihi, umutları, geleceği için! Ah güzel kız, onu gözünde çok fazla büyütüyorsun... Yoksa öyle heybetli görünmesini bana ve rüzgâra borçlu değil mi sanıyorsun? Ve sen de seni sağlığına kavuşturduğu, acını unutturduğu için bana ve o sakın esintilere teşekkür borçlu değil misin? Artık her yanından yaşam sevinci, arzu ve bilinç taşıyor.

Bir öğrenci istemem,
Geceleri uzanıp okuyan,
Oysa bir zabıt isterim,
Şapkasında tüyler olan.*

Bakışlarınızda bir şeyler olduğu hemen anlaşıyor küçüğüm... Hayır, bir öğrenci sizin işinize yaramazdı... Ama neden illa bir subay? Üniversiteden yeni mezun bir genç de aynı şey değil mi? Gelgelelim şu an size ne bir zabıt ne de yeni bir mezun sunabilirim. Oysa sakın esintiler verebilirim... Şimdi biraz daha sert es!.. Evet böyle, ipek şalınızı omuzlarınızdan arkaya doğru atın; usul usul yürüyün ki yanaklarınızın rengi biraz solsun, gözlerinizdeki o parıltı biraz yumuşasın... İşte böyle. Evet, bilhassa

* Bir Norveç halk şarkısından -çn.

bugünkü gibi güzel bir havada egzersiz yaparsanız ve biraz da sabırlı olursanız zabitinize mutlaka kavuşursunuz.

Tam birbirleri için yaratılmış bir çift. Adımları nasıl da uyuyor, tavırlarındaki o ustalık karşılıklı güven üzerine kurulmuş, ya hareketlerindeki o *harmonia præstabilita*,* o *suffisant*† mükemmellik. Aldıkları pozisyonlar ne rahat ne de zarif, beraber dans etmiyorlar, hayır, onlarda bir mukavemet var, umut telkin eden, karşılıklı saygı uyandıran şaşmaz bir doğruluk. Bahse girerim, hayat görüşleri şöyledir: Hayat bir yoldur. Ve kol kola girip hayatın sevinç ve kederlerinin arasından yürümek tam istedikleri şey. Aralarında öyle bir uyum var ki, küçük hanım parke taşlarının üzerinden yürüme ayrıcalığından bile vazgeçmiş... Ama, siz sevgili zefirler, bu çiftle neden bu kadar meşgulsünüz? Görünüşe bakılırsa kayda değer bir tarafları yok gibi. Kayda değer özel bir şey mi var yoksa? Lakin saat bir buçuk olmuş, Højbro Plads Meydanına doğru, ileri!

İnsanın, tinsel bir gelişim sürecini tamı tamına ölçüp biçmenin mümkün olduğuna inanacağı gelmiyor. Bu, Cordelia'nın ne sıhhatli olduğunu gösteriyor. Sahiden de harikulade bir kız. Sessiz ve mütevazı görünüyor, ama onda muazzam talepkâr bir yan var, kendini fark ettirmeden derinlerde bir yerde hazır bekliyor. Bugün kapıdan içeri girerken gözüme çarptı. Ani bir esintinin yol açabileceği bir nebze mukavemet bile ondaki tüm gizli güçleri uyandırıyor, ama bu içsel bir çelişki yaratmıyor. O öyle parmakların arasından kayacak, küçük,

* (Lat.) Üstün uyum, Leibniz'in *Teodise*'sinden alınmış bir tabir –çn.

† (Fr.) Kendi kendine yeten, kendini beğenen, kendinden emin –çn.

önemsiz bir kız değil, öyle narindir ki, insan kırılacak diye korkusundan ona bakmaya bile neredeyse kıyamaz; lakin o iddialı bir süs çiçeği de değil. Bir doktor olarak bu sağlık sürecindeki tüm bulguları keyifle inceleyebilirim.

Taarruzumun ilk safhasında ona yavaş yavaş yaklaşıyorum, sonra birden doğrudan hamleye geçeceğim. Aile cephesinin kendi çizdiğim askeri haritasında yaptığım bu değişikliği tarif etmem gerekirse: Sandalyemi çevirdim, şimdi ona yan dönmüş oturuyorum. Daha ziyade onunla haşır neşirim, ona hitap ederek konuşuyorum, cevap koparmaya çalışıyorum. Ruhunda ihtiras, coşku ve boş ve anlamsız düşüncelerle şişirilmeyen alışılmadığa, olağandışına karşı doymaz bir iştah da var. İnsanların aptallığı üzerine yaptığım ironi, korkuları ve kayıtsız sünepelikleri üzerine ince alaylarım onu mest ediyor. Güneşin arabasını* gökkubbede sürmeye, yeryüzüne iyice yaklaşıp insanları hafifçe tutuşturmaya bayılırdı herhalde. Gelgelelim bana güvenmiyor; şimdiye kadar ona ne şekilde olursa olsun yakınlaşmaktan kaçındım, manevi anlamda bile. Bana yaslanmasına imkân tanımadan önce, kendi içinde güçlenmesi gerek. Bir an için sanki mason locamda sırdaşım yapmak istediğim oymuş gibi bir intiba uyanabilir; ama yalnızca bir an için. O tek başına kendi içinde gelişmeli; ruhunun esnekliğini hissedebilmeli, dünyayı tutup kaldırmayı denemeli. Kaydettiği gelişmeyi konuşmasından

(i) Trundholm'de bulunmuş Danimarka bronz devrine ait bir bronz heykel. Kuzey mitolojisinde bahsi geçer. (ii) Danimarka edebiyatında sık kullanılan bir sembol. Güneş tanrısının veya güneşin arabasıyla gökyüzünden geçmesi. Kuzey ışığı sembolik olarak böyle addedilirdi. (iii) Yunan mitolojisinde Apollo'nun güneş arabası –çn.

ve gözlerinden kolayca anlayabilirim; onda yıkıcı bir hiddeti sadece bir kez gördüm de. Bana hiçbir şey borçlu olmamalı; çünkü özgür olmalı, aşk sadece özgürlükte var olabilir, hoşça eğlenmek de, hoşça dinlenmek de yalnızca özgürlükte baki bir zevk olabilir. Her ne kadar, sanki bir doğa kanunu gibi kendini kollarımın arasına bırakmaya hazırlıyor olsam da, onu bana doğru yerçekimi misali sürükleneceği noktaya getirmeye çabalasam da önemli olan, bunun bir bedenin külçe gibi kendini kucağıma bırakması şeklinde değil, bir ruhun diğerine doğru çekimine benzer bir yöneliş şeklinde olması. Bana ait olacak olsa bile, bu hantallıkla ve kabalıkla, üzerime bir külfet gibi yaslanması demek olmamalı. Bana ne fiziksel açıdan bir asalak ne de manevi açıdan bir angarya olmalı. Aramızda sadece özgürlüğün kendi kuralları hüküm sürmeli. Bana öyle hafif gelmeli ki onu kolumda taşıyabileyim.

Cordelia beni sahiden çok meşgul ediyor. Den-gemi yine kaybediyorum, ona karşı değil, o yanımdayken de değil, tam anlamıyla onunla yalnızken. Onun hasretini çekebilirim, ama konuşmak için değil, karaltısının sadece yanımdan süzülüp geçmesine müsaade etmek için; dışarı çıktığını görünce, sessizce arkasından gidebilirim, ama görülmek için değil, görmek için. Geçen akşam Baxter'ların evinden hep birlikte çıktık; refakatçisi Edvard'dı. Yanlarından alelacele ayrıldım ve uşağımın beni beklediği sokağa doğru koşar adım uzaklaştım. Kaşla göz arasında üzerimi değiştirdim, onun ruhu bile duymadan tekrar yanında bitiverdim. Edvard âdet üzere dilini yutmuş gibiydi. Ona sırlıslıkla âşığım, lakin alışılmış anlamda değil, bunun için çok dikkatli olmak gerek,

vahim sonuçlar doğurabilir ve insan bu duruma bir tek kez düşüyor. Oysa aşk tanrısı kör ve insan eğer aklını kullanabiliyorsa onu pekâlâ yanıltabilir. İşin püf noktası, izlenimler açısından mümkün mertebe kavrayıcı olmak, herhangi bir kız üzerinde ne izlenim bıraktığını ve onun sende ne izlenim uyandırdığını kavrayabilmek. Hatta insan bu yolla aynı anda birçoğuna âşık olabilir, zira her birine farklı tarzda âşıktır. Yalnız bir tekini sevmek yeterli değil; hepsini birden sevmek ise yüzeysel; kendini bilmek ve mümkün mertebe fazlasını sevmek, ruhun aşkın kudretini, her birinin kendine lazım olan gıdayı alacağı, ama bilincin her şeye egemen olacağı şekilde muhafaza etmesine izin vermek – işte haz denen şey bu, yaşamak denen şey bu.

3 Temmuz

Edvard esasında benden şikâyetçi olamaz. Evet, Cordelia'nın onun şahsında hayal kırıklığına uğramasını, basit ve kolay aşktan tiksinişini ve böylelikle kendi sınırlarını zorlayıp aşmasını istiyor olabilirim, ama bu noktada Edvard'ın kötü bir taklit olmaması önemli; bunun bir şeye faydası olmazdı. Edvard iyi bir eş adayı, ama burjuva olduğundan değil, bunun on yedi yaşındaki bir kız için hiçbir önemi yok; lakin Edvard'ın kendi yararına gün ışığına çıkarmasına yardımcı olmaya çalıştığım bir sürü cazip niteliği de var. Bir kostümcü gibi, bir dekoratör gibi onun bu vasıflarını Cordelia'nın evindeki olanakların esnetilebildiği nispette ve istikamete doğru yönlendiriyorum, evet, arada ona sahte tüy taktığım da oluyor. Cordelia'nın evine doğru yan yana yürürken tuhaf hisler uyanıyor içimde. O sanki erkek kardeşimmiş, oğlummuş gibi hisse-

diyorum, ama o benim sadece bir arkadaşım, yaşı-
tım, rakibim. Benim için katiyen tehlikeli olamaz.
Bundan ötürü onu, canımın istediği kadar yüksel-
tebilirim, zira o sonra bir o kadar düşecek, ne çok
düşerse o kadar iyi, çünkü Cordelia'da, aşağıladığı
nitelikler hakkında bir bilinç ve bundan da öte, ar-
zuladığı şeyler hakkında bir o kadar önsezi uyan-
dırıyor. Ben Edvard'ı alıştırıyorum, duruma ayarlı-
yorum, tavsiyede bulunuyorum, velhasıl bir dostun
dostuna yapacağı her şeyi yapıyorum. İçimdeki
husumeti hakkıyla yatıştırmak için de, Edvard'ın
ateşli bir hayranıymışım gibi davranıyorum. Onu
bir hayalperest olarak tanıtıyorum. Edvard kendi-
ne nasıl yardım edeceğini bilmediğinden, onu ko-
lundan tutup ileriye doğru ben çekmeliyim.

Cordelia benden hem nefret ediyor hem de kor-
kuyor. Bir genç kız neden korkar? Akıldan. Neden?
Çünkü akıl ondaki tüm dişi varlığın reddi demek-
tir. Erkeksi güzellik, çekici bir kişilik ve iyi daya-
naklar olabilir. Bir insan bu araçlarla da fethe çı-
kabilir, ama asla tam bir zafer kazanamaz. Neden?
Çünkü insan, bir kızla onun kendi iktidar alanı da-
hilinde savaşır, lakin o kendi iktidar alanında hep
en güçlüdür. Bu araçlarla bir kızın yüzü kızartıla-
bilir, gözleri önüne indirilebilir, lakin onun güzelli-
ğini ilginç kılan o tarifi edilemez, büyüleyici korku
hissi uyandırılmaz.

*Non formosus erat, sed erat facundus Ulixes,
Et tamen aequoreas torsit amore Deas.**

* Odysseus güzel değildi, ama güzel konuşurdu, / ve yine de denizlerin
tanrıçalarına aşk azabı çektirebildi. *Aşk Sanatı*, Ovidius –çn.

Herkes kendinin güçlü yönlerini bilmeli. Oysa beni sıkça rahatsız eden şey, Tanrı vergisi yetenekleri olanların bile her şeyi yüzlerine gözlerine bulaştırmaları oldu hep. Esasında insanın bir başkasının, daha doğrusu, kendi aşkının kurbanı olmuş bir genç kızda, onun hangi yönde aldatılmış olduğunu hemen sezebilmesi lazım. Deneyimli bir katilin kendine mahsus bir bıçaklama tarzı vardır, görmüş geçirmiş bir polis memuru yarayı görür görmez canıyı teşhis edebilir. Ama insanın karşısında böylesi sistematik baştan çıkarıcılar veya böylesi psikologlar nereden çıkacak ki? Bir genç kızı baştan çıkarmak birçoğu için bir genç kızı baştan çıkarmak demektir o kadar, burada nokta koyar, lakin bu mantığın içinde saklı duran eksiksiz bir dil var.

Bir kadın olarak benden nefret ediyor; hünerli bir kadın olarak benden korkuyor; cin gibi bir kadın olarak bana âşık. Ruhunda bu çelişkiyi ancak şimdi yaratabildim. Gururum, cüretkârlığım, tepeden bakmam, kalpsiz alaylarım onu baştan çıkarıyor, ama beni sevmek istermiş gibi değil; onda bu tür duygulardan eser yok, en azından bana karşı. Benimle yarışmak istiyor. Onu tahrik eden şey, insanlar karşısında duyduğu o vakur bağımsızlık duygusu, çölde yaşayan Araplarınkine benziyor. Gülüşüm ve alışılmamış hareket tarzım her bir erotik boşluğu etkisiz duruma getiriyor. Bana karşı tavırlarında hayli rahat ve serbest, tereddütkâr veya çekimser olduğundaysa kadınsı değil, düşünsel. Beni bir sevgili olarak tahayyül edebilmekten öyle uzak ki birbirimizin karşısında cin gibi akıllı iki insan olarak duruyoruz. Elimi tutuyor, sıkıyor, gülüyor, tam anlamıyla Yunanlar gibi ilgi gösteriyor. Onu ironi ve alaycılıkla yeterince bir maska-

raya çevireyim, sonra eski bir manzumedeki öğüdü takip edeceğim: Şövalye kıpkırmızı pelerinini yere yayar ve güzel bakireden üzerine oturmasını rica eder. Oysa ben pelerinimi yeşil çimenlerin üzerine birlikte oturalım diye değil, düşüncenin kanatlarına binerek onunla havada gözden kaybolmak için ayaklarının dibine yayıyorum. Yahut onu yanıma almıyorum, bir düşünceye kendi başıma ata biner gibi yerleşiyorum, el sallayarak ona veda ediyorum, elimle öpücük yolluyorum, gözlerinin önünden kayıplara karışıyorum, artık yalnızca kanat takmış kelimelerin fısıltısını işitebilirim, sesim Yehova gibi giderek daha yükselmiyor, sönüyor, zira ne kadar konuşursam, o kadar yükseliyorum. O zaman yürekli düşüncelerin kanatlarında uzaklara doğru benimle gelmek istiyor. Lakin bu tavrım yalnız bir an sürüyor, bir an sonra ben yine soğuk ve çorağım.

Kadınların yüzü çeşitli biçimlerde kızarır. Kaba kiremit kırmızısı kızarış. Roman yazarlarının usanmadan kadın kahramanlarının yüzlerine *über und über* [tekrar tekrar] taktıkları kızarış. Narin kızarış; bu, tan vakti kırmızısının ruhta belirmesidir, ki genç kız olunca paha biçilmez olur. Bir de sevindirici bir fikri takip eden gelip geçici kızarış vardır ki, erkekte güzel, toy delikanlıda daha güzel, kadındaysa şirin durur. Bu kızarış bir yıldırım kıvılcımı, ruhun ufkunda çakan bir yaz şimşegidir. Toy delikanlıda en güzel, genç kızda hoş durur, çünkü kendini saf ve temiz yanıyla gösterir ve bu nedenle hayretin mahcubiyeti de vardır onda. İnsan yaşlandıkça, bu kırmızılık da giderek kayboluyor.

Bazen Cordelia'ya yüksek sesle bir şeyler okuyorum; genellikle çok önemsiz şeyler. Sahne ışıkları âdet olduğu üzere Edvard'ın üzerinde olmalı; bu

yüzden bir genç kıza kitap ödünç vermenin onun gözüne girmek için çok iyi bir taktik olduğuna özellikle dikkatini çektim. Bundan epey kazanç sağladı; zira Cordelia ona bu hususta çok minnettar görünüyor. Ama en fazla kazançlı çıkan yine benim; kitapları ben seçiyorum, bunun dışında uzakta duruyorum. Bu da incelemelerimde geniş bir hareket alanı sağlıyor. Edvard'a istediğim kitabı verebilirim, edebiyattan anlamadığı için neye istersem cüret edebilirim, en uç noktaya kadar. Cordelia'yla akşamları bir araya geldiğimizde, sanki kitabı kazara fark etmiş gibi yapıyor, alıp sayfalarını karıştırıyor, alçak sesle okuyorum, Edvard'ın itinalı seçimini övüyorum. Dün akşam, Cordelia'nın ruhsal mukavemetinden emin olmak için bir deneme yapayım dedim. Edvard'ın ona Bürger'in şiirlerini mi, yoksa Schiller'in *Gedichte*'sini mi vermesine müsaade edeyim karar veremedim. Schiller'de sayfaları şöyle karıştırırken, yüksek sesle okumak için Theklas'ın şarkısına gözüm takılabilirdi mesela. Bürger'i seçtim, çünkü onun bilhassa "Lenore"si ne kadar güzel olsa da biraz aşırı mübalağalıdır. "Lenore"nin olduğu sayfayı çevirdim, yüksek sesle bütün *pathos*'umla okumaya başladım. Cordelia çok duygulandı, sanki Wilhelm'in* almaya geldiği kendiymiş gibi elindeki dikişe delicesine bir hızla sarıldı. Bir ara verdim, hala hanım da çok önemsemeden uzaktan dinliyordu; o ne canlı ne de ölü Wilhelm'lerden korkar, ayrıca Almancası da pek iyi değildir; ama pek keyif almış gibi bir hali vardı ve zarif ciltli kitabı ona yakından gösterdiğimde, ciltleme sanatı hakkında konuşmaya başladı. Niye-

* Lenore'nin savaşta şehit düşmüş sevgilisi at üzerinde onu mezara götürmeye gelir -çn.

tim, *pathos*'un Cordelia'daki etkisini ilk uyandığı an yok etmekte. Biraz kaygılı gibiydi, ama bu kaygı onda tahrik edici değil, *unheimlich** duruyordu.

İlk kez bugün gözlerimi ona dikecek kadar ileriye gittim. Uykunun gözkapaklarını ağırlaştırdığı, onun için kendiliğinden kapandığı söylenir; belki bu bakışım da aynı etkiyi yaratabilir. Gözleri kapaansa da içi anlaşılmaz güçlerle kıpır kıpırdır. Ona baktığımı görmez, hisseder, tüm bedeninde hissederek. Gözleri kapanır, gecedir; lakin içi güpegündüzdür.

Edvard artık kendi yoluna gitmeli. Sınırı aşmak üzere; gidip ona aşkını ilan etmesini artık her an bekleyebilirim. Bunu benden daha iyi bilecek biri de yok, ben hem onun sırdaşı hem de tüm hünerimi kullanarak Cordelia'nın üzerindeki etkisi artsın diye bile bile onu heyecanın doruk noktasında tutan kişiyim. Lakin aşkını itiraf etmesine göz yummak da çok riskli olur. Hayır cevabı alacağını bilsem de hikâye burada kapanmayacak. Edvard herhalde çok kötü etkilenecek. Bu da belki Cordelia'nın içine dokunacak, onu hislendirecek. O durumda en kötü ihtimalden, Cordelia'nın fikrini değiştirmesinden korkmam gerekmesede, ruhundaki gurur bu saf merhametten bir ihtimal zarar görecektir. Edvard'la ilgili niyetlerim topyekûn boşa gitti demektir.

Cordelia'yla ilişkim dramatik bir yola sapmak üzere. Artık ne olacaksa olmalı, ona sadece uzaktan bakmayı sürdüremeyeceğim, dakikaların böyle boşa gitmesine seyirci kalamayacağım. Gafil avlayıp şaşırtılmalı, bu şart; ama onu şaşırtırken tetikte

* (Alm.) Tedirgin edici, rahatsız edici –çn.

olmak lazım. Genelde hayrete yol açan bir şey onda aynı etkiyi yaratmayabilir. Onu öyle şaşırtmak lazım ki, hayretinin nedeni esasında durumun baştan beri çok olağan olduğunu ilk kez şimdi fark etmesi olmalı. Ve giderek durumda yine de üstü kapalı bir tür şaşırtıcı nitelik olduğu ortaya çıkmalı. Bu, ilginçliğin daimi kuralı, Cordelia'ya karşı tüm hareketlerime egemen olan kural da bu. İnsan birini hayrete düşürebilirse oyunu kazanmış demektir; muhatabının enerjisini bir an için askıya alarak, onun harekete geçmesini imkânsızlaştırır, burada yöntem olarak sıradışına mı, yoksa sıradana mı başvurmuştur hiç fark etmez. Asil bir aileye mensup bir hanımefendi üzerindeki delidolu denememi bir nebze kendini beğenmişlik duygusuyla hatırlıyorum. İlginç bir dokunuş için bir süredir sinsice yanına sokulmaya boşuna uğraştım. Sonra bir gün sokakta rastladım. Beni tanımadığından veya o şehirde yaşadığımı bilmediğinden emindim. Tek başına yürüyordu. Ona önden yaklaşabilmek için fark ettirmeden yanından kayıp ilerisine geçtim. Sonra yol vermek için kenara çekildim, o kaldırım taşlarını izliyordu. Ve tam o anda ona kederli bir bakış fırlattım, hatta sanırım gözlerim yaşlıydı. Şapkamı çıkardım. Durdu. Dokunaklı bir sesle ve hülyalı bir bakışla ona şöyle dedim: "Lütfen bana kızmayınız saygıdeğer küçük hanım, lakin yüz hatlarınız, tüm benliğimle sevdiğim, ama şimdi benden çok uzaklarda olan birine öyle benziyor ki, bu garip davranışımı mazur görürsünüz umarım." Kur yaptığımı sandı ve genç bir kız kurdan bir miktar hoşlanır, özellikle bu ona bir üstünlük hissettiriyorsa ve onda, birine gülümseyecek yürek varsa. Gerçekten, gülümsedi, bu ona tarif edilemeyecek kadar

yakıştı. Asilane bir küçümseyici edayla bana selam verdi, gülümsedi. Yoluna devam etti, bir iki adım yanında gittim. Bir başka gün ona yine rastladım, selam vermeye yeltendim, yüzüme bakıp güldü... Sabır değerli bir meziyet ve son gülen iyi güler.

Cordelia üzerinde muhtelif şaşırtıcı yöntemler kullanılabilir. Erotik bir fırtına çıkarmaya çalışabilirim, şöyle ağaçları kökünden koparacak kadar sert. Bunun yardımıyla ayaklarını yerden kesmeye, tarihsel bağlamından koparıp kaçırmaya çalışabilirim; tam bu galeyan esnasında içindeki şehveti gizli buluşmalarla ortaya çıkarabilirim. Başarıya ulaşmam olanaksız değil. İnsan onun gibi ihtiraslı bir genç kızı rahatça nereye isterse oraya kadar götürebilir. Lakin bu, estetik olarak yanlış. Baş dönmekten hoşlanmam ve bu yöntemi başka türlü şiirsel bir sıcaklık kazanamayan kızlara karşı önerilebilir. Üstelik insan bu arada gerçek hazzı kolayca elinden geçiriyor; aşırı şaşkınlığın da zararları var. Onun üzerinde tamamen yanlış etki yapar. Epeydir faydasını görecektim, evet daha da kötüsü, sağduyumu kullansaydım daha dolu dolu, daha bol bol haz alabilecek olduğum şeyleri birkaç nefeste içime çekebilirim. Cordelia'nın tadı heyecandan kendini kapıp koyuvererek çıkmaz. Öyle davransam onu belki ilk başta bir an şaşırtabilirdim, çünkü bu şaşkınlık hali onun cüretkâr ruhu için fazla alışageldik.

Sade bir nişan en iyi, en isabetli yöntem olur. Ben yavan bir aşk ilanıya, eşim olmasını isterken o, kulaklarına, abartılı söylevlerimi dinlediğinde, sunduğum zehirli sarhoşluk iksirini içine çektiğinde, onu alıp kaçacağım diye kalbinin küt küt attığında olduğundan daha az inanır.

Nişandaki lanetlik ondaki etik. Etik olan ilimde de yaşamda olduğu kadar sıkıcı. Aman ne büyük fark! Estetiğin kubbesinin altında her şey hafif, güzel, geçiciyken, etiğin karışmasıyla her şey kaskatı, köşeli ve sivri, biteviye *langweiligt* [sıkıcı] oluverir. Oysa nişanlılık, tıpkı evlilik gibi, esasında etik bir gerçeklik değil, sadece *ex consensu gentium* [evrensel uzlaşma yoluyla] geçerlidir. Bu belirsizlik işime yarayabilir. Buradaki etik unsur zamanı gelince Cordelia'da sıradanlığın sınırını aşıyormuş izlenimi uyandırmak için yetecek, ama bu onda daha vahim bir sarsıntı yaratır diye korkacak kadar vahim değil. Etiğe hep bir parça saygı duymuşumdur. Hiçbir kıza evlenme sözü vermedim, baştan savma bile olsa, şimdi öyle davranıyor gibi görünüyorsam, bu sadece bir aldatmaca. Öyle ayarlayacağım ki, nişanı kendisi bozacak. Umut vermek centilmenlik haysiyetime yaraşmaz. Özgürlük vaadiyle suçluyu itirafa ikna eden hâkimlerden nefret ederim. Bu hâkim, nüfuzundan ve yeteneğinden feragat ediyor demektir. Şu da var ki tam anlamıyla özgürlüğün armağanı olmayan şeyi kabul etmek âdetim de yoktur. Bırakalım bu yöntemleri sıradan baştan çıkarıcılar kullansınlar. Ama ne elde edecekler? Bir kıza, görmesini istemediği şeyler gözünün önünden silinecek, hatta ona her şeyin kendinden kaynaklandığını düşündürecek raddeye getirecek kadar edebiyat yapmayı bilmeyen kişi su katılmamış bir acemidir ve değişmek istemezse daîma acemi kalır; onun keyfine hiç gıpta etmem. Bir aceminin olup olacağı o kadarla kalır, yani bir baştan çıkarıcı olarak, ama hiç kimse hiçbir şekilde bana bu sıfatı takamaz. Ben bir estetim, aşkın tabiatını ve ana fikrini kavramış bir erotistim, onun içini dışını

bilirim ve aşk hakkındaki şahsi görüşüm, her aşk ilişkisinin en fazla altı ay süreceği ve en uç noktaya kadar tadı bir çıkarıldı mı da o ilişkinin sona ermeye mahkûm olduğudur. Bütün bunları kendimden biliyorum, ayrıca havsalaya sığabilen en yüksek hazzın sevilme, dünyadaki her şeyden fazla sevilme olduğunu da biliyorum. Bir kızı elde etmek için edebiyat yapmak bir sanat, elden çıkarmak için edebiyat yapmak ise bir sanat şaheseri. Lakin ikincisi esas itibariyle ilkinin tabii.

Başka bir yol da izlenebilirdi. Edvard'la nişanlanması için elimden geleni esirgemezdim. Aile dostu olduğuma göre. Edvard bana kayıtsız şartsız inanırdı, mutluluğunu yalnızca bana borçlu değil mi? Hem o zaman daha iyi de gizlenebilirdim. Ama olmaz. Cordelia bir şekilde küçük düşürülmeden Edvard'la nişanlanamaz. Ayrıca, Cordelia'ya olan yakınlığım o zaman ilginç olmaktan çok, tahrik edici olurdu. Nişan olgusundaki o sonsuz *prosaisme** ilginç olancısı çok uygun bir yankı tahtası.

Wahl'lerin evinde her şey giderek daha bir önem kazanıyor. Gündelik hareketliliğin altında gizlenmiş kıpırdayan ve çok yakında görünür hale gelecek bir canlılık bariz bir şekilde fark ediliyor. Wahl'lerin evi bir nişana hazırlanıyor. Durumu sadece dışarıdan izleyen birinde, halasıyla benim bir çift teşkil ettiğimiz izlenimi uyanabilirdi. Böyle bir evlilik tarım ekonomisi dalında ilim ve irfanın ailenin gelecek nesillerinde de devamını sağlamak açısından pek de faydalı olurdu! O zaman Cordelia'nın amcası olurdum. Ben düşünce özgürlüğü dostuyum ve hiçbir düşünce onu sımsıkı kavrama cesaretini kendimde bulamayacağım derecede absürd değil. Cordelia, Edvard ona

* (Lat.) Yavanlık, sıradanlık, tekdüzellik -çn.

aşkını ilan edecek diye korkuyor, Edvard bunun her şeyi hükme bağlayacağını umuyor. Bundan emin de olabilir. Onu böyle bir adımın nahoş sonuçlarından korumak için elimi çabuk tutmalıyım. Umarım onu çok yakında yolcu ederim, bayağı yolumun üzerinde duruyor. Bugün açıkça hissettim bunu. Baş, aşkını Cordelia'ya değil, bir gün birden bir *somnambul* [uyurgezer] gibi ayağa fırlayıp uluorta tüm ev halkına itiraf edecek kadar dumanlı gözüküyor. Ona bugün öfkeyle baktım. Bir fil hortumuyla bir şeyi nasıl yakalarsa ben de Edvard'ı bakışlarımla öyle yakalayıverdim, yani o kadar ileriye gitmişti ve bakışlarımla sarstım onu adeta. Oturduğu yerden kımıldamadı, ama bedeninin baştan aşağı o sarsmaya eş şiddette sarsıldığını sanıyorum.

Cordelia bana eskiden olduğu kadar güvenmiyor. Önceleri bana hep kendinden emin bir kadınsılıkla yaklaşırdı, ama şimdi biraz bocalıyor. Ancak pek bir önemi de yok, her şeyi eski haline getirmem zor olmaz. Lakin bunu da istemiyorum. Son bir kerecik bir gözlem daha, sonra nişan. Bu zor olamaz. Cordelia şaşkınlık içinde evet der, hala hanım da yürekten bir amin çeker. Tarımbilimci bir damat sahibi olmanın mutluluğu aklını başından alır. Damat! İnsan bu işe bir kere kalkışınca, nasıl da canciğer kuzu sarması oluyor. Aslında onun damadı değil, olsa olsa erkek yeğeni olabilirim veya daha doğrusu, *volente deo** bunların hiçbirisi.

23 Temmuz

Kalbimi bir genç kıza kaptırdığım dedikodusunu yaymamın meyvesini bugün topladım. Edvard'ın

* (Lat.) Tanrı'nın izniyle -çn.

yardımıyla Cordelia'nın kulağına da gitti. Çok meraklı, gözü üzerimde, ama bir şey sormaya da kalkışmadı, yine de emin olmak istiyor, kısmen merak ettiğinden kısmen de kendine bir *antecedens* [öncül] bulmak için; benim gibi soğuk biri âşık olabilirse o da hiç utanıp sıkılmadan haydi haydi olabilir gibisinden. Bugün bu meseleye değindim. Sanırım bir hikâyeyi ana fikri kaybolmaksızın, ama tam vaktinden önce de meydana çıkmadan anlatabilecek benden başka biri yoktur. Burada arzu ettiğim husus, dinleyenleri *suspensio*'da [gerilim içinde] tutmak, episodik hareketlerine dikkat ederek arzu ettikleri sonucu tespit etmek, onları arada şaşırtmak; usta olduğum husus ise *amfiboller* [çift anlamlılık] yardımıyla söylediklerimin kelime anlamlarına ilaveten bambaşka bir anlama da sahip olduğunu görmelerini sağlamak. Eğer bir insan belli gözlemler peşinde ise, daima söylev vermeyi seçmeli. Karşılıklı muhabbette muhatap elden kolay kayıp gidebiliyor, soru cevapta kelimelerin yarattığı tesir daha iyi maskelenebiliyor.

Büyük bir ciddiyetle hala hanıma hitaben söylevime başladım. “Acaba bunu dostlarımdan iyi niyetine mi, yoksa düşmanlarımdan kötü niyetine mi atfetmeliyim, zaten her ikisinden de fazlasıyla nasibini almamış biri var mıdır ki?” Hala hanım burada bir görüş ortaya attı ve ben büyük bir şevkle bunu çürütmeye koyuldum. İstedikim, Cordelia'nın merakını körüklemektir, gideremeyeceği bir merak, zira hala hanımla konuşuyordum ve çok ciddi görünüyordum. Söylevime devam ettim: “Yoksa dedikodunun *generatio æquivoca*'sı [kendiliğinden üreme] denebilecek bir duruma mı atfetmeliyim?” (Cordelia besbelli ki bu kelimeyi anlamadı, kafası-

nı daha bir karıştırdı – bu etkiyi uyandırmak için kelimenin üzerinde aldatmacasına vurgu yapmış ve sanki ana fikir tam burada yatıyormuş gibisine kurnaz bir yüz ifadesi takınmışım.) “Şöyle ki, kendi halinde bir hayat sürmeye alışık bir insan olan bendeniz nişanlandım iddiası üzerine bahis merkezi oluveriyorum.” Cordelia’nın benden hâlâ daha fazla bir izahat beklediği aşikârdı, devam ettim: “Bu durum, dostlarıma göre âşık olmak (Cordelia irkildi) hep büyük bir mutluluk sayıldığı, düşmanlarıma göre bu piyangonun bana çarpmasının pek gülünç olduğu farzedildiği (tam aksi bir hareket) ya da kazara olduğu için buna hacet olmadığı şeklinde olabilir. Veyahut dedikodunun *generatio æquivoca*’sı her şeyin boş kafalı birinin kendi başına gelin güvey olmasından başka bir şey de olmayabilir.” Hala hanım kadınsı bir merakla dünya âlemin beni nişanlı görmekten keyif aldığı bu hanımın kim olduğunu öğrenmek için hiç vakit kaybetmediyse de bu yöndeki her sorusu reddedildi. Cordelia ise bütün hikâyeden epey etkilenmişti, bana kalırsa Edvard’ın hisseleri birkaç puan yükseldi.

Dönüm noktası yaklaşıyor. Hala hanıma bir mektup yazarak Cordelia’yla evlenmem için rızasını isteyebilirim. Gönül meselelerinde alışlagelmiş bir usul bu, sanki bir kalp için yazmak konuşmaktan daha doğalmış gibi. Tam olarak bu hareketin içerdiği filistinizm* buna karar vermemde yardımcı olabilirdi. Ama böyle yaparsam gerçek bir sürpriz tadamayacağım, bundan ödün veremem. – Bir dostum olsaydı, bana muhtemelen şöyle derdi: Bu

* 19. yüzyılın ilk yarısında “Filistinli gibi cahil, zevksiz, kültürsüz” anlamında aşağılayıcı olarak kullanılan yaygın bir tabir. (ii) Felsefe ve estetikte, darkafalı, cahil, zevksiz anlamında kullanılan tabir –çn.

çok ciddi adım üzerinde iyice düşündün mü, hayatının geri kalanını ve bir başka insanın mutluluğunu belirleyecek adım üzerinde? Dostu olan bu ayrıcalığa sahip. Ama benim hiç dostum yok; bu bir avantaj mıdır, o konuya girmeyeceğim, diğer yandan bir dostun öğüdünden yoksun olmayı da kesin bir avantaj olarak görüyorum. Ayrıca tüm durumu baştan sona enine boyuna düşündüm.

Benim yönümden nişan için hiçbir engel yok. Yani talip erkek rolüne devam ediyorum, beni burada kim seyredecek ise. Naçiz şahsıma yakında yüce bir mertebeden bakılacak. Kişi olmayı bırakıp bir piyango olacağım; evet iyi bir piyango, diyecek hala hanım. Onun durumu bana epey dokunuyor; zira beni o kadar saf ve gerçek bir tarım ekonomisi aşkıyla seviyor ki, bana sanki idealiymişim gibi tapıyor.

Hayatımda birçok defa ilan-ı aşk ettim, lakin tüm o deneyimlerin bu sefer bana hiç faydası yok; bu aşk ilanı kendine özel bir tarzda yerine getirilmeli. Kendimi ikna etmem gereken tek şey, bunun aldatmaca bir hareket olduğu. Adımlarımı en iyi hangi yönde hızlandırabileceğimi anlayabilmek için epey adım egzersizi yaptım. Yaşanan anı erotikleştirmek, bir sonraki anı belirleyici olması, dolayısıyla gelecek sahnelerin gidişatını etkileyebilmesi açısından kaygı vericidir; fazla ciddiye almak ise riskli olur; böyle bir an bir genç kız için öyle anlamlıdır ki, tüm ruhuyla ona odaklanır, ölmek üzere olan birinin son arzusuna odaklandığı gibi; bunu yürekten, burlesk hale getirmek de şimdiye dek takmış olduğum maskeye de, takmaya niyetlendiğim yeni maskeme de uygun düşmez, ince esprili ve ironik hale getirmek ise hem aşırı cüretkâr hem de

aşırı riskli olur. Eğer burada niyetim diğerlerinininki gibi, yani asıl mesele dil dökerek ufaktan gönlünü çalmak olsaydı, tabii o zaman çantada keklikti. Bu benim açımdan önemli, ama tümüyle önemli değil; zira bu genç hanımı özellikle seçmiş olsam da, onu çok önemsemiş, evet hatta tüm ilgimi ona yöneltmiş olsam da, ondan gelecek evet cevabını şartsız kabul edeceğim demek değil bu. Ona tensel anlamda sahip olmak beni hiç ilgilendirmiyor, ben onun hazzına, sanatsal bir biçimde hazzına varmanın peşindeyim. Bu sebeple ilk başlangıç da olabildiğince sanatsal olmalı. Bende hemencecik bir sahtekâr görürse, bu beni yanlış anlıyor demek olur; zira ben sıradan anlamda bir sahtekâr değilim; bende sadık bir âşık görürse, bu da yanlış anlıyor demektir. Ruhunun bu sahnede mümkün mertebe kararsız olması önemli. Bir genç kızın ruhu böyle bir anda, ölüm döşeğindeki gibi kâhinleşiyor. Buna engel olmam lazım. Sevimli Cordelia'm! Seni güzel bir şey uğruna kandırıyorum, başka türlü davranmak elimden gelmez, ama bunu mümkün olan en iyi şekilde telafi edeceğim. Gelecek sahneler mümkün mertebe sıradanmış, âdeta tutarsızmış gibi sürmeli, öyle ki o "evet" dediğinde, bu ilişkinin arkasında neyin saklı olduğunu hiç anlamamalı. Ve işte aramızdaki ilişkiyi ilginç yapan da bu ardı arkası gelmeyen belirsizlikler. Ola ki bir tahminde bulunabilirse, bu bir yanlışlık yaptım demek olur ki, ilişki bütünüyle anlamını kaybeder. Beni sevdiği için evet demesi imkânsız; çünkü beni zerre kadar sevmiyor. Benim için en iyisi, nişanı bir eylemden bir olguya, kendisinin yaptığı herhangi bir şeyden başına gelen herhangi bir şeye dönüştürmek ki, "Nasıl oldu bitti bir tek Tanrı bilir," diyebilsin.

31 Temmuz

Bugün bir üçüncü bir şahsa aşk mektubu yazdım. Bundan hep çok keyif almışımdır. Bir kere, kendini o durumda tahayyül etmek hayli ilginçtir, tüm rahatlığı da cabası. Pipomu doldururum, ilişki hakkında verilen bilgiyi dinlerim, tarafların mektupları önüme konur. Bir genç kızın yazış şekli benim için oldum olası önemli bir araştırma konusu oluşturmıştır. Erkek, karşımda oturan sıçan gibi sıırılsıklam âşık, genç kızın mektubunu yüksek sesle okur, arada kısa ve öz yorumlarla araya girerim; güzel yazıyor, hisli bir kız, zevkli, dikkatli, daha önce de âşık olmuşa benziyor vs. İkincisi, hayırlı bir iş yapmış oluyorum. Birkaç genç insanı birleştiriyorum; sonra karşılığını alıyorum. Her mutlu çiftte kendime bir kurban seçiyorum; tam iki kişiyi mutlu ederken, en çok bir kişiyi bedbaht ediyorum. Her zaman dürüst ve mert davrandım, bana sırrını açan kimsenin güvenini kötüye kullanmadım. İşin biraz hileli yanları da hep var tabii, eh, bu da meşru bir bedel. Bana duyulan bu güvenden neden mi hoşlanıyorum? Çünkü Latince biliyorum ve derslerime çok düşkünüm, bir de ufak kaçamaklarımdan kimseye bahsetmiyorum. Ben bu güvene layık mıyım? Onu asla kötüye kullanmıyorum ki.

2 Ağustos

Beklenen an geldi. Gelirken sokakta hala hanım uzaktan gözüme ilişti, onun evde olmadığını biliyordum artık. Edvard da Toldboden'daydı. Yani Cordelia büyük ihtimalle evde yalnızdı. Tahminim doğru çıktı. Dikiş masasının başına oturmuş bir şeyler dikiyordu. Onları hemen hemen hiç öğleden önceleri ziyaret etmediğim için, beni karşı-

sında görünce afallar gibi oldu. Durum az kaldı hayli duygusallaşacaktı. Bunda suçlu o olamazdı; kendine hâkim görünüyordu, ama ben zırhımı kuşanmış olsam da onu görmek bende olağandışı bir etki yapmıştı. Mavi çizgili, sade, basmadan ev elbisesi içinde ne de hoştu, göğsünde de dalından yeni koparılmış taze bir gül – henüz dalından yeni koparılmış bir gül, hayır, bu genç kızın kendisi dalından yeni koparılmış taze bir çiçektir, öylesine körpe, daha yeni açmış ve genç bir kızın geceyi nerede geçirdiğini kim bilebilir ki. Benim düşünceme göre, hayaller ülkesinde, lakin her sabah geri döner, bu dipdiri canlılığı ondan. Öyle genç, ama öyle anaç görünüyordu ki sanki doğa hassas ve gönlü ferah bir anne gibi ilk kez şimdi onu elinden bırakıyordu. Bu veda sahnesine ben şahit oldum, sevgiyle dolu annesinin onu son bir kez nasıl kucaklayıp uğurladığını ben gördüm, onun: “Hadi dünyaya çık artık yavrum, her şeyi senin için yaptım, bu öpücüğümü dudaklarına bir mühürmüş gibi yanına al, o kutsal mabedin bekçisi, sen istemedikçe onu kimse parçalayamaz, ama sana uygun olanı karşına çıkınca, onu tanıyacaksın,” deyişini duydum. Ve sonra o, kızın dudaklarına bir öpücük kondurdu, bir şeyler alan dünyevi bir öpücük değil, her şeyi veren ilahi bir öpücük – genç kıza öpücüğün iktidarını da veren bir öpüştü o. Ey harikulade doğa, sen ne bilgesin, ne akıl ermezsin, erkeğe kelamı ve kıza öpücüğün belagatini ihsan ediyorsun! Bu öpücüğün nimetini dudaklarında, vedanın hayır duasını alnında ve güleç selamı gözlerinde taşıyordu. Göze aynı anda hem evde –zira bu evin çocuğuydu– hem de yabancı –zira dünyayı tanımıyordu, tanıdığı sadece sevgili annesiydi ve ona gizliden nezaret ediyordu– gö-

rünmesi bundandı. Gerçekten de çok şahaneydi, bir çocuk gibi gencecik, lakin insana hürmet telkin eden, bekâretin yüce asaletiyle de bezenmişti.

Sonra birdenbire içimdeki tüm coşkun hisler yatıştı ve soğuk bir resmiyete büründüm. Tıpkı insan önem verdiği bir şeyi aslında hiçbir önemi yokmuş gibi göstermeye kalkıştığında uygun olduğu gibi. Kısaca hal hatır sorduktan sonra ona doğru yaklaştım ve dileğimi arz ettim. Kitap gibi konuşan birini dinlemek son derece sıkıcı olur; lakin bazen böyle konuşmak yerinde oluyor. Kitabın tuhaf bir özelliği var. Nasıl istenirse öyle yorumlanabiliyor. İnsan kitap gibi konuşunca bu özelliği de kazanmış oluyor. Gayet ağırbaşlı, sıradan kalıplara uygun konuştum. Şaşırdı, tam beklediğim gibi, bunu inkâr edemem. O anda bana nasıl görüldüğünü betimlemem zor olur. Üzerinde bir çeşitlilik vardı, evet, yazdığım bir kitap hakkında henüz yayımlanmamış, ama yolda olduğu söylenen bir eleştiri gibi, her tür yorum olanağına sahip bir eleştiri. Bir kelime söylesem bana gülecekti, bir kelime söylesem duygulanacaktı, bir kelime söylesem benden kaçınacaktı; ama ağzımdan bir tek kelime çıkmadı, orada gururlu bir salak gibi kalakaldım ve pürdikkat halde ritüele uydum. – “Beni tanıyalı daha o kadar az olmuştu ki.” Tanrım, insan bu çeşit eziyetlerle yalnızca nişanın sarp yolunda rastlaşıyor, sevişmenin çiçeklerle bezenmiş patikalarında değil.

Gariptir, ama son günlerde mesele üzerinde enine boyuna düşündüğümde yeterince seri hareket ettiğimden ve o şaşkınlık anında bana evet diyeceğinden öyle eminim ki. Ama insan bütün o hazırlıkların bir işe yaramadığını görüyor. Mesele onun ne bir evet ne bir hayır demesiyle neticelendi; hala

hanıma havale edildim, tahmin etmeliydim. Yine de şans benden yana; bu sonuç çok daha iyi.

Hala hanım rıza gösterecek, bundan asla en ufak bir kuşku yok. Cordelia onun öğütlerini dinler. Benim nişan faslına gelince şiirsel olduğunu söyleyerek kendimi methetmeyeceğim, neresinden bakılırsa bakılsın hem ziyadesiyle darkafalılık hem de tam bir *petit-bourgeois*’lık. Genç hanım evet mi, yoksa hayır mı desin bilemiyor; hala hanım da evet diyor, kız da evet diyor, ben kızı seçiyorum, kız da beni – ve hikâye asıl burada başlıyor.

3 Ağustos

Artık nişanlıyım; tabii Cordelia da öyle, zannımca durum hakkında bildiği de sadece bu kadar. Samimi bir kız arkadaşı olsaydı herhalde ona şöyle derdi: “Bütün bunlar ne demek oluyor, inan aslında hiç aklım ermiyor. Onda beni cezbeden bir şey var, ama ne, bir türlü çıkaramıyorum, üzerimde garip bir nüfuzu olduğunu hissediyorum, ama ona âşık mıyım, hayır, belki de hiç olmayacağım, lakin onunla birlikte yaşamaya tahammül edebilirim, hatta onunla hayli mutlu da olabilirim; insan sadece bir tahammül edebilse daha fazlasını talep edeceğini sanmam.” Sevgili Cordelia’m! Belki daha fazlasını da talep eder, karşılığında da daha az tahammülü. – Tüm gülünç şeyler içinde en gülünç olanı nişan. Evliliğin bari bir anlamı var, pek işime gelmesede. Nişan tamamen beşeri bir icat ve *inventeur*’üne [mucit] hiç prim de kazandırmıyor. Bir şeye benzemiyor, mübaşirin sırtından sarkan kordonun profesör cüppesiyle ne kadar ilgisi varsa, nişanın da aşkla ilgisi o kadar. Artık bu saygıdeğer camianın bir üyesiyim. Küçümsenecek bir şey

değil; zira Trop'un* dediği gibi, insan ancak kendisi sanatkâr ise diğer sanatkârlar hakkında hüküm yürütmeye hakkı olur. Ve bir nişanlı aslında bir Dyrehave sanatçısı† değil de nedir?

Edvard uğradığı haksızlık karşısında duyduğu öfkeden bitap durumda. Sakalları uzamış, koyu renk elbisesini de giymemiş, bu epey şey ima ediyor. Cordelia'yla konuşacak, ona ne şeytan olduğumu anlatacak. Sarsıcı bir sahne olacağı apaçık: Edvard tıraşsız, savsakça giyinmiş, Cordelia'ya bağırıp çağırıyor. O uzun sakallarını bana saplamaya kalkmasın da. Onu yatıştırmaya çalışmam boşuna. Eşleştirmeyi yapanın hala hanım olduğunu, Cordelia'nın belki hâlâ Edvard'a karşı bir şeyler hissettiğini, eğer kalbini kazanmayı başarırса aradan çekilmeye hazır olduğumu anlatmaya çalışıyorum ona. Önce bir duralıyor, acaba sakalını daha farklı mı uzatsa, yeni bir koyu renk elbise mi edinse, sonra birden bana küfretmeye başlıyor. İstifimi bozmamak için elimden geleni yapıyorum. Bana ne kadar kızgın da olsa, bana danışmadan bir adım bile atmayacağına eminim; mentörü olarak ona ne kadar faydam dokunduğunu unutamaz. Onu neden en son umudundan yoksun bırakayım? Neden aramızı bozayım? İyi bir insan, zaman ne gösterecek kim bilebilir.

Şimdi yapacağım şey, durumu bir taraftan nişanın bozulmasını sağlayacak bir minvale getirmek, böylece Cordelia'yla olan ilişkimin daha güzel ve

* John Ludvig Heiberg'in (1791-1860) *Recensenten og Dyret* adlı vodvilindeki bir karakter –çn.

† Kopenhag'ın kuzeyinde lunapark, birahaneler, müzikholler, meyhanelerin bulunduğu geniş mesire alanı. Danimarka edebiyatında basitliği nedeniyle aşağılanarak anılırdı. Şimdiki haliyle, bir lunapark haline getirilmiş, lakin birahane ve müzikholleri de içeren, halk tipi, popüler bir eğlence mekânında sahne alan kişi –çn.

anlamalı bir hale gelmesini garantilemiş olacağım; diğer taraftan da zamanı mümkün mertebe iyi kullanıp, doğanın ona fazlasıyla bahsettiği bütün o güzelliğin, sevimliliğin zevkini çıkarmak; zevkini çıkarmak, ama bir sınır dahilinde ve hiçbir beklentiye olanak vermeyecek bir ihtiyatla. Onu, sevmenin ne demek olduğunu ve beni sevmenin ne demek olduğunu öğrendiği safhaya bir getirince, nişan özürlü bir olgu haline gelecek, suya düşecek ve o bana ait olacak. Başkaları durum ilk kez bu aşamaya gelince nişanlanırlar ve böylelikle sonsuza kadar bunaltıcı bir evliliğe de imza atmış olurlar. Kendi bilecekleri iş.

Her şey hâlâ *statu quo*;* yine de hiçbir nişanlı benden şanslı, bir parça altın bulan bir paragöz de benden bahtiyar olamaz. Onun hâkimiyetim altında olduğu düşüncesi beni sarhoş ediyor. Saf, masum bir kadınsılık, deniz kadar berrak, lakin bir o kadar da derin, ama aşktan bihaber! Erotik aşkın gücünü şimdi öğrenecek. Tozların içinden kaldırılp atalarının tahtına kadar yükseltilen bir kral kızı gibi o da ait olduğu krallık ülkesine yerleştirilecek. Ve bu, benim vasıtamla olacak; sevmeyi öğrenince, beni sevmeyi de öğrenecek; kuralları öğrendikçe, paradigma da peşi sıra gözler önüne serilecek ve bu, benim. Tüm anlamın yalnız aşкта mevcut olduğunu hissedince, bunu beni sevmek için kullanılacak ve bunu benden öğrendiğini bir kere fark edince de, beni iki misli sevecek. Hazzı düşünmek kafamın içini öyle bir kaplamış ki, neredeyse aklım başımdan gidecek.

Ruhu erotik aşkın belirsiz dokunuşlarında ne bulandı, ne gevşedi. Çoğu genç kızın aşkı kararlı,

* (Lat.) Aynı durumda, eskisi gibi -çn.

enerjik ve dolu doluya tatmasına engel olan şeydir bu. Akıllarında bir ideal olarak kabul ettikleri belirsiz, puslu bir tablo var, gerçek nesneler buna göre sınanıyor. Böyle yarım yollu tedbirlerden ortaya öyle bir şey çıkıyor ki, insan bunun yardımıyla yaşam yolunda ancak dindar Hristiyan rolünde ilerleyebilir. – Ve bu genç kızın ruhunda erotik aşk bir kere uyanınca, onu fark ediyor ve aşkın tüm nağmeleriyle onu çekip oradan dışarıya çıkarıyorum. İçinde nasıl bir şekil almış olduğunu saptıyorum, kendimi ona göre biçimlendiriyorum ve bu hikâyenin çoktandır bir parçası olduğumdan, arzu kalbinden çağlayarak akıp geçiyor, ben de aynı öyle tekrar onu dışına çıkıp onu orada karşılıyorum, olabildiğine aldatıcı bir şekilde. Lakin bir genç kız nihayetinde yalnız bir kez âşık oluyor.

Artık Cordelia'ya resmen sahibim, hala hanımın rızasını ve desteğini, eş dost ve akrabaların tebriklerini aldım; bu iş sanki yürüyeceğe benzer. Savaşın zorlukları artık geride kaldı, şimdi barışın nimetleri başlıyor. Ne saçmalık! Sanki hala hanımın desteği ve eşin dostun tebriği Cordelia'ya daha derin bir anlamda sahip olmamı sağladı; sanki savaş ve barış zamanındaki aşk birbiriyle öyle ters ki, devam ettiği sürece, kendini resmen bu çekışmede resmileştirmiyor, silahlar farklı olsa da. Fark aslında bu mücadelenin *cominus* mu [yakın planda], yoksa *eminus* mu [uzak planda] sürdürüldüğünde yatıyor. Aşk ilişkisinde ne kadar *eminus* mücadele edilirse, o bir o kadar kasvetli bir hal alır; zira göğüs göğüse mücadelenin önemi azalır. Göğüs göğüse mücadelede bir el sıkış, ayakla bir dokunuş çok önemli, malum olduğu gibi Ovidius da bunları hararetle tavsiye eder, haset yüzünden

hor görülseler bile, tabii öpme ve kucaklama da cabası. *Eminus* mücadele eden birinin güveneceği tek şey, gözleri; bir sanatkâr ise bu silahı öyle usta kullanır ki, neredeyse bir öbürüyle aynı başarıya ulaşır. Gözlerinde *desultorisk* [tesadüfi] bir yumuşaklıkla kıza öyle bir bakabilir ki, ani bir dokunuş etkisi uyandırır; gözleriyle onu öyle sıkı sıkı sarar ki, kollarıyla sarılmışçasına bir tesir yaratır. Lakin *eminus* savaşmayı fazla uzun sürdürmek bir hata veyahut bir şanssızlık, zira böyle bir mücadele hiç-bir zaman eğlencenin kendi değil, sadece bir göstergesi. Her şey *cominus* konumuna geçilene kadar gerçek önemine kavuşmaz. Mücadele yoksa aşk sona ermiş demektir. Ben hemen hemen hiç *eminus* mücadele etmedim, bu yüzden şimdi sonda değil başlayım; silahlarımı kuşanıyorum. Ona sahibim, bu doğru, ama yasal ve *petit-bourgeois* [küçük burjuva] anlamda; bunun bana bir faydası yok, benim çok daha masum niyetlerim var. Benimle nişanlı, bu doğru; ama bundan bana âşık olduğu neticesini çıkarmak istersem beni bir düş kırıklığı bekliyor demektir, zira o bana katiyen âşık değil. Ona yasal olarak hem sahibim hem de değilim; tıpkı herhangi bir genç kıza yasal olarak sahip olmadan da pekâlâ sahip olabileceğim gibi.

*Auf heimlich erröthender Wange
Leuchtet des Herzens Glühn.**

Çay masasının yanındaki kanepede oturuyor; ben de yanı başındaki sandalyede. Bu pozisyonda *confidentielle* [mahrem] bir özellik var, ama bunu ortadan kaldıran bir kibarlık da var. Aslında o kadar

* (Alm.) Gizlice kızaran yanağında/kalbindeki kor ıştır -çn.

çok şey pozisyonlara bağlı ki, yani bunu anlayan için. Aşkın bir sürü pozisyonu var, bu ilki. Doğa bu kızı nasıl da asil yaratmış; o saf, yumuşak hatları, o derin, kadınsı masumiyeti, o parlak gözleri – hepsi beni sarhoş ediyor. Ona saygı ziyaretinde bulundum. Her zaman yaptığı gibi neşeyle yanıma gelerek buyur etti, yalnız bu sefer biraz utangaç, biraz mütereddit. Nişan, ilişkimizi bir parça değiştirmiş olmalı, farkında olmasa da; elimi sıktı, ama her zamanki gibi gülümseyerek değil. Ben de bu eli aldım, gevşekçe, belli belirsiz sıkarak karşılık verdim; uysal ve samimiyim, ama erotik olmaksızın. – Çay masasının yanındaki kanepede oturuyor, ben de yanı başındaki sandalyede. Duruma anlaşılır bir seremoni havası ve yumuşak bir sabah aydınlığı hâkim. O hiç ses çıkarmıyor, hiçbir şey bu sessizliği bozmuyor. Gözlerim ağır ağır ona doğru kayıyor, ama arzu dolu değil, gerçekten; aksi ayıp olurdu. Yüzündeki hoş, anlık bir yüz kızarması, kırların üzerinden süzülen bulutlar gibi bir geliyor, bir gidiyor. Bu kızarma neye alamet? Aşka mı, özleme mi, umuda mı, korkuya mı? Kalbin kırmızı renk olmasına mı? Hiçbir suretle. Hayret ediyor, garipsiyor – beni değil; bu ona yetmezdi; o kendine değil, kendinde hayret ediyor; kendinde dönüşüme uğruyor. Bu an sessizlik gerektiriyor, o yüzden hiçbir *réflexion* [düşünüm] onu rahatsız etmemeli, hiçbir ihtiras gürültüsü bu anı yarıda kesmemeli, – sanki ben orada değilmişim gibi, ama orada oluşum onda bu derin hayretin uyanması için gerekli koşulu sağlıyor. Varlığım onunla uyum halinde. Bir genç kız bu şartların varlığında ilahlaştırılabilir, ona bu şartlarda tapılabilir, ilahi varlıklara olduğu gibi, sessizlik içinde.

Amcamın evi benim için bir nimet. Genç bir erkeği tütünden tiksindirmek istiyorsam, Regensen'daki* sigara içme odalarından birine götürürüm; genç bir kızı nişanlı olmaktan tiksindirmek istiyorsam da amcamın eviyle tanıştırırım. Terzi localarının kapıları nasıl sadece terzileri cezbederse, bu evin kapıları da nişanlıları eder. Ne müthiş bir ortaklık, Cordelia'yı sabırsızlanıyor diye suçlayamam. Şöyle *en masse* [hep birlikte] toplandığımızda en fazla on çift alabilir, büyük bayramlarda başkente gelen ek taburlar da bunun dışında. Biz nişanlılar nişanın keyfini asıl o zaman doyasıya çıkarabiliriz. Cordelia'yla anlaştığımız yerde buluşuyoruz – bu onu hülyalı sarmaş dolaşıklardan, ustabaşı beceriksizliklerinden tiksindirme yöntemim. Bütün akşam boyunca evin içinde tek bir ses duyuluyor, sanki biri elinde sineklikle etrafta dolanıyormuş gibi bir ses – âşıkların öpüşmelerinin sesi. Bu evde sevimli bir utanmazlık var; insan kuytu köşeler aramıyor, hayır! Büyük, yuvarlak bir masanın etrafında oturuluyor. Ben de Cordelia'ya aynı şekilde davranmak için elimden geleni ardıma koymuyorum, ama bunu kendimi zorlayarak yapıyorum. Kendime onun yoğun kadınsılığını küçümseme hakkı tanısaydım bu tam bir gaddarlık olurdu. Kendimi, onu ayarttığım için olduğundan daha fazla ayıplardım. Bana güven duyan bir kıza hiçbir suretle estetik bir muamele garantisi veremem, bu sonra hep onun aldatılmasıyla sonuçlanıyor; çünkü benim estetik felsefemde ya kız erkeği aldatır ya da erkek kızı. Hangi tarafın daha sık aldattığını

* Birçok Danimarkalı düşünür ve sanatçının üniversite öğrenimleri sırasında kaldıkları, tarihsel ve kültürel öneme sahip bir öğrenci yurdu –çn.

görmek için peri masallarını, sagaları, baladları ve mitolojileri dolaşıp bir edebi inceleme yapmak ilginç olurdu.

Cordelia için harcadığım zamana epey pahalıya patlasa da hiç yanmıyorum buna. Hemen her randevu uzun bir ön hazırlık gerektiriyor. Onunla birlikteyken aşkın ondaki uyanışını seyrediyorum. Orada yanı başında oturuyorum, görünürdeyim, ama oradaki varlığım onun için sanki görünmez gibi. Onunla olan ilişkim, çift kişilik bir dansı tek kişi etmek gibi bir şey. Ben diğer dansçıyım, ama görünmezim. Hareketleri rüyadaymış gibi, ama bir başkasıyla dans ediyor; o başkası benim, oradaki varlığım görünür olduğu sürece görünmez, görünmez olduğu sürece görünürdeyim. Figürleri bir başkasına doğru yapıyor; ona doğru eğiliyor, ona elini uzatıyor, uçarak uzaklaşıyor, tekrar yanına yanaşıyor. Ben elini tutuyorum, düşüncesini бүтүнлүйorum, ama o düşünce kendinde бүтүнleşmiş. Ruhunun kendi melodisine göre hareket ediyor; ben sadece onun hareket etmesi için bir vasıtayım. Erotik değilim, yalnızca onu uyandırmak istiyorum, бүкүлген ve esneğim, kişilikdışyım, neredeyse o andaki ortamın havası gibi.

İki nişanlı genellikle ne konuşur? Bildiğim kadarıyla birbirlerinin ayağını aileleri arasındaki usandırıcı işbirliğine dolamakla meşguldürler. Erotiğin kayıplara karışmasına şaşmamak lazım! Eğer insan erotik aşkı, diğer bütün olaylar silinip gidecek denli mutlak hale getiremiyorsa, o zaman asla aşka kalkışmamalı, on kere evlense bile. Marianne adında bir teyzem, Christopher adında bir amcam, subay olan bir babam olmuş vs vs, bütün bu genel bilgilerin aşkın gizemleriyle uzaktan ya-

kından alakası yok. Evet, insanın kendi geçmişi bile bir hiç. Bir genç kızın bu hususta söyleyeceği pek fazla şey yok; olsaydı belki o zaman onu dinleme külfetine katlanmaya değerdi; ama çoğunlukla, onu sevmeye değil. Ben kendi hesabıma hikâye peşinde değilim, bende onlardan yeterince var sanırım; benim aradığım, dolayımsızlık. Erotik aşktaki sonsuzluk anında, ilk kez kişiler birbirleri için var olurlar.

Onda biraz güven uyandırmak gerek, daha doğrusu bir şüphenin giderilmesi gerek. Birbirlerini hürmeten sevenler, birbirleriyle hürmeten evlenenler, hürmeten birbirlerinden çocuk yapanlar sınıfına her ne kadar dahil olmasam da, erotik aşkın, özellikle ihtirasın harekete geçirilmediği safhada karşısındakinden talep ettiği şeyin ne olduğunu iyi bilirim, erkeğin estetik olarak ahlaki olana ters düşmemesi. Bu hususta erotik aşkın kendine has bir diyalektiği var. Edvard'la ilişkim ahlaki açıdan hala hanıma tutumumdan çok daha fazla azarı hak ediyor olsa da, ilkinin Cordelia'ya haklı göstermem ikincisinden çok daha kolay olurdu. Gerçi bana bir şey demedi, ama ben neden o şekilde davranmaya mecbur kaldığımı izah etmeyi doğru buldum. Göstermiş olduğum ihtimam, temkin gururunu okşadı; her şeyi gizli tutmuş olmam onu adeta büyüledi. Burada sanki erotik inceliklere ihanet etmişim gibisinden, bilahare ona daha önce asla âşık olmadığımı ima etmek zorunda kalmam durumunda kendime ters düşüyormuşum gibi de görünmem mümkün; ama hiç fark etmez. Kendimle zıtlaşmak gibi bir korkum yok, yeter ki o fark etmesin ve ben istediğime ulaşayım. Bırakalım bilge tartışmacılar her bir çelişkiyi engellemekten onur duysun; bir

genç kızın hayatı, içinde çelişki olmaması için fazla zengin, yani neticede çelişkiyi gerektiriyor.

Çok gururlu, ve erotik hakkında hiçbir gerçek fikri de yok. Şu sıralar akli olarak bir dereceye kadar bana boyun eğmiş gibiyse de, işin içine erotik girerse, gururunu bana karşı çevirme fikrine kapılması mümkün. Gözlemleyebildiğim kadarıyla, kadın olmanın ne demek olduğu hakkında da kafası karışık. Böyle olunca, gururunu Edvard'a karşı yönlendirmesini sağlamak kolay oldu. Bu gurur hayli *excentrique*,* çünkü aşktan haberi yok. Bir olsa, gerçek gurura da kavuşacak; lakin bu *excentrique*'ten geriye bir nebze artakalabilir. O zaman bana karşı döneceği düşünülebilir. Nişana evet dediği için pişman olmasa da, hem iyi bir pazarlık yaptığımı hem de onun hesabına doğru bir başlangıç olmadığını kolayca fark eder. Bu, kafasına dank edince de, bana meydan okumaya cesaret edebilir. Böyle de olmalı. Ancak o zaman duygularının ne kadar derinden uyandığından emin olabilirim.

Sahiden. Sokağın aşağısında, pencereden dışarı olabildiğince sarkıttığı o sevimli, küçük, bukleli başını görüyorum. Son üç gündür böyle oluyor... Bir genç kız boşuna pencerede durmaz, herhalde iyi gerekçeleri var... Lakin size yalvarırım, Tanrı aşkına, dışarıya o kadar sarkmayınız; koltuğun tepesine çıkmış olduğunuza bahse girerim, bunu duruşunuzdan anlayabiliyorum. En kötüsünü bir düşünün, tepetaklak bir düşerseniz, benim tepeme değil, kendimi şimdilik olayın dışında tutabiliyorum, lakin onun tepesine, evet, onun, bir erkeğin, ortalarda bir tane olmalı... Aman ne görüyorum,

* (Fr.) Alışagelmışin dışında, farklı -çn.

sokağın alt başından bu yana doğru arkadaşım *Lic.** Hansen geliyor, sokağın tam ortasında yürüyor. Tavırlarında olağan olmayan bir şeyler var; alışılmışın dışında bir yürüyüş şekli, doğru tahmin ediyorsam, hasretin kanatlarında geliyor. Bu evle içli dışlı olduğu düşünülebilir mi, hiç haberim olmadan? Bilemem ki... Benim güzel küçük hanımım, gözden kayboluverdiniz; ona kapıyı açmaya gittiğinizi düşünüyorum... Geri gelebilirsiniz, içeri girmeyecek... Nasıl mı sizden daha iyi biliyorum? Sizi temin ederim ki kendi söyledi. Şu geçen araba öyle gürültü çıkarmasaydı, siz de kulaklarınızla duyardınız. Hiç umursamazmış gibi bir edayla şöyle sordum: İçeri mi gireceksiniz? Tek kelimeyle cevapladı: Hayır... Şimdi hoşça kal deseniz iyi olacak; çünkü vaiz beyle ben yürüyüşe gidiyoruz. Utangaç biri ve utangaç insanlar gevezeliğe meyillidirler. Onunla o müracaat ettiği papazlık makamı hakkında konuşacağım... Hoşça kalın, benim güzel küçük hanımım, biz artık Toldboden'e gidiyoruz. Oraya vardığımızda, dönüp ona diyorum ki: Hay Allah, beni yolumdan ettin, ben esasında Vestergade'ye doğru gideceğim.

Bak işte geri döndük, yine buradayız... Ne sadakat, hâlâ pencerede bekliyor. Böyle bir kızı mutlu etmek bir erkeğin boynunun borcu... Ve bütün bunları neden yapıyorum, diye soruyorsunuz. Çünkü ben aşağılık biriyim, başkalarıyla alay etmekten hoşlanırım. Hiç de değil. Bunları sizi düşündüğümden yapıyorum, benim sevimli küçük hanımım. Birincisi, vaiz beyi bekliyordunuz, gözünüzde tütüyordu, bu demektir ki o buraya vardığında iki misli

* Vaiz adayı -çn.

yakışıklı görünecek gözünüze. İkincisi, vaiz bey şimdi kapıdan içeri girerken diyecek ki: “Neredeyse yakalanıyorduk, o kahrolası adam kapıda duruyor olmasaydı ziyaretinize gelecektim. Ama akıllı davrandım, müracaat ettiğim iş hakkında lafa tutum onu, orası burası derken ta Toldboden’a kadar götürdüm; inan olsun, hiçbir şeyin farkına varmadı bile.” Peki o zaman ne olacak? Vaiz beye eskisinden çok bayılacaksınız; çünkü onun zihniyetini pek beğenirdiniz, ama zekice davrandı... Evet, şimdi kendi gözlerinizle göreceksiniz. Bunun için de bana teşekkür etmelisiniz – ama aklıma bir şey takıldı. Nişanınız henüz açıklanmamış olmalı, yoksa mutlak haberim olurdu. Genç hanım seyretmek için çok hoş ve keyif verici, ama çok genç. Belki sezgisi henüz olgunlaşmamıştır bile. Ya vahim sonuçlanacak uçarı bir adım atıverirse? Buna mahal vermem lazım; onunla konuşmalıyım. Bunu ona borçluyum; gerçekten çok canayakın bir kız. Vaize de borçluyum, o da benim arkadaşım; ama genç kıza daha bir borçluyum, çünkü arkadaşımın nişanlısı. Bunu onun ailesine karşı da borçluyum; çünkü muhakkak ki çok saygıdeğer bir aile. Tüm beşeriyete karşı borçluyum, çünkü örnek bir davranış olur. Tüm beşeriyet! Fevkalade bir düşünce, örnek bir davranış, tüm beşeriyet adına hareket etmek, böylesine toplu bir temsil yetkisine sahip olmak. – Lakin Cordelia’ya geri dönelim. Ruh halini her zaman kullanabilirim, genç kızdaki hasretin güzelliği bana oldukça dokundu.

Ve Cordelia’yla aramdaki ilk mücadele başladı, hep geri çekiliyorum ve bu yolla ona zafer zevkini öğretiyorum, öğreniyor ki beni takip ediyor. Geriye çekilmeye devam ediyorum ve her geri hamlede

erotik aşkın güçlerini benim üzerimde öğrenmesini sağlıyorum, ondaki tedirgin eden düşünceleri, tutkusunu, özlemin, umudun ve sabırsız beklentinin ne olduğunu. Önünde oynadığım bu başrolde, buna denk düşen vasıflarını geliştiriyorum, onu bir zafer alayına sürüklüyorum, ona yol gösteren de, zafe-
rinin onuruna coşkuyla ona övgüler yağdıran da benim. Erotik aşkın üzerimdeki hâkimiyetini, hareketlerimi görünce, o da erotik aşka, onun ölümsüz gücüne inanma cesaretini bulacak kendinde. Bana inanacak, kısmen sanatıma güvendiğim için, kısmen de yaptığım işin temelinde hakikat yattığı için. Yoksa inanmazdı. Her bir hareketimle gittikçe daha da güçleniyor; ruhunda aşk uyanıyor, kadınsılığındaki anlamla birleşiyor.

Şimdiye kadar, *petit-bourgeois* dilinde dendiği gibi, kızı şahsen istemedim; şimdi istiyorum ve özgür bırakıyorum, onu sadece bu şekilde sevmek istiyorum. Bunu bana borçlu olduğundan şüphelenmemeli, sonra kendine güvenini kaybeder. Böylece özgür hissedecek, öyle özgür hissedecek ki neredeyse beni terk etmeye can atacak ve böylelikle mücadelenin ikinci etabı başlayacak. Şimdi onda güç ve ihtiras, benim için de mücadelenin bir anlamı var, daha sonraki anlar neye gebe olursa olsun. Ya gururu başını döndürürse, ya benden koparsa, ne olur ki! O artık özgür; lakin ben ona sahibim. Nişanın onun elini kolunu bağlayacağı safsata, ona yalnızca özgürlüğünde sahip olmak isterim ben. İsterse beni terk etsin; ikinci çatışma başlıyor işte ve ikinci çatışmada ben galip geleceğim, beni bu sefer bekleyen zafer onun ilk mücadeledeki zaferinin bir düş kırıklığı olduğu kadar kesin. Ondaki güç ne kadar artarsa, benim için bir o kadar ilginçleşiyor.

İlk savaş özgürlük savaşı; bir oyun; ikincisi fetih savaşı; bir ölüm kalım meselesi.

Sana âşık mıyım Cordelia? Evet! İçtenlikle mi? Evet! Sadakatle mi? Evet, estetik anlamda, her halükârda bunun da bir anlamı olmalı. Ahmağın teki bir sadık koca müsveddesinin eline düşmek bu genç kıza ne fayda sağlardı? Başına neler gelirdi? Hiçbir şey! Bu dünyada yolunu bulmak için dürüstlükten biraz daha fazlası icap ediyor derler; ben de böyle bir kıızı sevmek için dürüstlükten biraz daha fazlası gerekiyor diyorum. Bu fazlalığa da ben sahibim – sahtelik. Ve buna rağmen onu sadakatle seviyorum. Kendimi insafsızca ve ihtiyatla gözlüyorum ki, içinde saklı her şey, o yüce zengin doğası gözler önüne serilebilsin. Bunu başarabilecek sayılı kişilerden biriyim, o da buna uygun sayılı kişilerden biri; birbirimize yakışmıyor muyuz?

Gözlerimi rahibe değil de elinizde tuttuğunuz o güzel, dantelli mendilinize diktiğim için ben mi günahkâрім? Onu öyle tuttuğunuz için siz mi günahkârsınız? Köşesinde bir isim yazılı... Adınız Charlotte Hahn demek... Bir hanımın adını böyle tesadüfen öğrenmek öyle tahrik edici ki! Sanki iyiliksever bir peri beni gizlice sizinle tanıştırmış gibi... Yoksa mendili böyle katlamanız rastgele değil de adınızı göreyim diye mi? Duygulandınız, göz yaşınızı siliyorsunuz... Mendil tekrar aşağıya sallanıyor... Rahibe değil, size baktığımın farkındasınız. Mendile bakıyorsunuz, adınızı ilan ettiğinizi fark ediyorsunuz... Gayet sakıncasız bir durum; insan bir kızın adını kolaylıkla öğrenebilir... Kabak neden mendilin başına patlasın ki? Onu neden buruşturdunuz? Ona bu hiddetiniz niye? Bana bu hiddetiniz niye? Dinleyin bakın rahip ne diyor: “Hiç

kimse bir başkasını günaha kışkırtmamalı; bunu bilmeden yapan da aynı yükümlülüğün altında, o da bir diğerine bunu borçlu ve bedelini ona ancak çok daha fazla iyi niyetle geri ödeyebilir.” Şimdi amin dedi, kilise kapısının dışında mendili serbestçe rüzgâra salabilirsiniz... Yoksa benden korktunuz mu? Size ne yaptım ki? Affedebileceğinizden fazlasını mı yaptım? Hatırlamaya cüret edeceğinizden fazlasını mı yaptım – affedebilmeniz için?

Cordelia karşısında çifte hamlede bulunmam gerekecek. Onun güç üstünlüğünden durmadan kaçmaya devam mı edeyim? Özündeki erotik elementin ruhunun ta derinlerindeki kadınsılığın biçimlenebilmesi için eriyip çözülmesi mümkün mü? İkinci mücadele başladığında karşı koyma gücü de kalmayacak. İsterse zafere uyuyarak ulaşsın, esasında öyle de yapmalı; lakin sürekli uyandırılabilmeli. Bir an için sanki zaferine yeniden el konuldu gibi hisse derse, ona sıkı sıkı sarılmayı istemeyi öğrenmeli. Bu çatışmada kadınsılığı olgunlaşacak. Alevlendirmek için konuşmayı, serinletmek için mektupları kullanabilirim veya tam tersi. Her halükârda sonuncusu tercih edilmeli. O zaman onun en aşırı girişken anlarının zevkini sürmem mümkün olabilir. Mektubu aldığı anda, ondaki tatlı zehir kanına karıştığı anda, aşkını taşma noktasına getirmek için bir kelime yeter. Bir sonraki an ironi ve kırağı onu şüpheye düşürecek, lakin bu hâlâ içindeki zaferi hissetmesinden, bunun bir sonraki mektubu aldığı anda artarak hissedeceği zafer hissinden daha şiddetli değil. Ayrıca, insanın ironiyi, genç kızın anlayamaması riskini taşımadan bir mektuba yerleştirmesi kolay iş değil. Ancak, heyecanın izleri bir konuşmanın içine yerleştirilebiliyor. Benim fiziksel varlığım aşırı coşkuyu

engelliyor. Sadece bir mektuptaki varlığıma kolayca katlanabilir; beni aşkını mesken tutmuş evrensel bir yaratıktan bir bakıma ayırt edemez. Sonra insan bir mektupta daha özgür hissediyor, bir mektupta kendimi kolayca ayaklarının dibine fırlatabilirim vs, bunu karşısında yapsam saçma kaçır; yanılsama ortadan kaybolur. Bu manevralardaki çelişki, içindeki erotik aşkı uyandırır ve geliştirir, güçlendirir ve pekiştirir, tek kelimeyle, onu tahrik eder.

Lakin bu mektuplar vaktinden evvel aşırı erotik bir renge bürünmemeli. İlk başlangıçta evrensel bir izlenim taşımaları, bir iki ipucu vermeleri, bir iki şüpheyi gidermeleri en iyisi olur. Nişanın insanlara şaşırtmacalarla mesafe koyulabilmesi açısından avantajı da ima edilebilir. Ama sıra nişanın sakıncalarına gelince, bunları gözlemleyebilmesi için her bir vesile gereğince değerlendirilmeli. Amcamın evinde her zaman sergileyebildiğim bir karikatür var. Bu genç kız, yüreğinin derinlerindeki erotiği yardımım olmadan uyandıramıyor. Bunu reddedersem ve bu komedi sahnesinin ona eziyet etmesine göz yumarsam, o zaman büyük ihtimalle nişanlandığına pişman olacak, ama onun bundan pişman olmasına neden olanın ben olduğumu söylemeye de dili varmayacak.

Kısa bir mektup onun içindeki duygular hakkında bugün bir ipucu verecek, çünkü mektup benim ruh halimi anlatıyor. Doğru olan yöntem bu ve bende yöntem bol. Siz tüm sevgili genç hanımlar, bunun için sizlere minnettârim. Ruhum şimdi Cordelia'ya temenni ettiğim gibi görünebilecek şekilde akortluysa bunu sizlere borçluyum. Sizi hep minnetle hatırlayacağım, bu onur size ait; bir genç kızın doğuştan usta bir öğretmen olduğunu dai-

ma itiraf etmişimdir, insan hiçbir şey olmasa onu aldatmasını öğrenebiliyor; zira bunu en iyi bizzat kızlar öğretebilir; ne kadar yaşlanırsam yaşlanayım, bir erkeğin ta ki bir genç kızdan öğrenecek bir şeyi kalmayacak kadar yaşlandığında işe yaramaz olacağını asla aklımdan çıkarmayacağım.

Biricik Cordelia'm!

Benim böyle biri olduğumu hiç tahmin etmediğini söylüyorsun, ama ben de böyle biri olabileceğimi hiç tahmin etmezdim. O zaman değişim sende değil mi? Veyahut değişimin aslında bende değil, bana bakan o gözlerinde olduğu düşünülemez mi? Yoksa bende mi? Bende, çünkü seni seviyorum; sende, çünkü sevdiğim sensin. Her şeyi akliselimin soğuk ve sakın ışığında gözlemledim, gururla ve umursamazlıkla ve hiçbir şey beni korkutmadı; kapıma vuranlar hayaletler bile olsa, kapı tokmağını sükûnetle kavradım, kapıyı açmak için. Ama gör işte, kapıyı açtığım, hayaletler değilmiş; kapıyı açtığım, beti benzi atmış, bitkin biçare yaratıklar da değilmiş, kapıyı senin için açtım ben sevgili Cordelia'm, hayat ve gençlik ve sıhhat ve güzellik duruyordu kapıda tam karşımda. Kolum titriyor, ışığı sabit tutamıyorum, senden geri geri kaçıyorum ve buna rağmen gözlerimi senin üzerinden ayırmadan edemiyorum, ışığı sabit tutabilmeyi arzu etmekten kendimi alıkoyamaksızın. Ben değişime uğradım; ama neye doğru, nasıl, tam nerede bu değişim? Bunlara ekleyebilecek daha başka bir önerim yok, başvurabileceğim daha gösterişli bir söylevim yok: Ben değişime uğradım.

Senin Johannes'in.

Biricik Cordelia'm!

Erotik aşk mahremiyeti sever – nişan bir açıklama; sessizliği sever – nişan bir beyanat; fısıltıyı sever – nişan yüksek sesle okunan bir duyuru; velakin Cordelia'mın yardımıyla nişanlanmak düşman kandırmak için mükemmel bir yöntem. Zifiri gecede seyreden bir geminin fenerlerini yakmak, etraftaki gemiler için karanlıktan daha tehlikeli olur.

Senin Johannes'in.

Çay masasının yanındaki kanepede oturuyor, ben de yanında oturuyorum; kolu kolumda, bir sürü düşünceyle ağırlaşmış başını omzuma dayamış. Bana öyle yakın, lakin öyle de uzak ki, bana teslim oluyor, lakin bana ait de değil. Hâlâ bir direniş var, ama öznel bir yansıma değil, kadınsılığın olağan direnişi bu, çünkü kadının özü direniş formunu alan bağlılığın ta kendisidir – çay masasının başında oturuyor, ben de yanında oturuyorum. Kalbi küt küt atıyor, lakin ihtirasla değil, göğsü inip kalkıyor, lakin tedirgin değil, bazen yüzü renk değiştiriyor, lakin yumuşak geçişlerle. Bu aşk mı? Hiçbir şekilde. Dinliyor, anlıyor. Özlü söze kulak veriyor, anlıyor; bir başkasının konuşmasını dinliyor, kendisinininkiymiş gibi anlıyor; bir başkasının övgüsünü dinliyor, içinde yankılanıyor, bu yankıyı anlıyor, sanki sadece o ve bir başkası için günyüzüne çıkan kendi sesiymiş gibi.

Ne yapıyorum ben? Onun gözünü mü boyuyorum? Hiçbir şekilde; bunun bana bir faydası dokunmazdı ki. Kalbini mi çalışıyorum? Katiyen; seveceğim bu kızın kalbine sahip çıktığını da görmeyi yeğlerim. Peki o zaman ne yapıyorum? Kendime onunkine benzeyen bir kalp biçimlendiriyorum. Bir ressam, sevgilisinin tablosunu çizer, bundan zevk alır, bir heykeltıraş onu taştan yontar. Ben

de öyle yapıyorum, lakin manevi anlamda. O bu tabloya sahip olduğumu bilmiyor ve sahteliğim de esasında burada yatıyor. Tabloya gizlice sahip oldum, o anlamda onun kalbini çaldım, Rebeka da Lavan'ın kalbini çalmıştı,* evlerinde Lavan'a ait bütün putları ona hiç fark ettirmeden alarak.

Ortam ve şartların insanın üzerinde büyük bir tesiri var, hafızaya en çabuk ve en derinden iz bırakan şeyden bir parça olarak hep orada kalıyorlar, daha doğrusu tüm ruha işlediklerinden hiç unutulmuyorlar. Kaç yaşına gelirim geleyim, Cordelia'yı bu küçücük odadan başka bir ortamda hatırlamama imkân yok. Onu her ziyarete geldiğimde, hizmetçi beni holde karşılıyor; Cordelia da odasından çıkıp geliyor ve ben tam holü geçip misafir odasının ana kapısından girerken, o da diğer kapıyı açıp içeri giriyor, gözlerimiz birden kapıda karşılaşıyor. Misafir odası ufak, sevimli, neredeyse odalıktan çıkıp yük-lük olmak üzereymiş gibi. Onu şimdiye kadar farklı bakış açılarından seyretmiş olsam da, en çok kanepeden seyretmeyi seviyorum. Orada yanımda oturuyor, önde yuvarlak bir çay masası, üzerine etekleri kıvrım kıvrım aşağıya uzanan bir masa örtüsü. Masada bir lamba duruyor, çiçek biçiminde, taçyapraklarını taşımak için dipdiri ve dolgun, yukarı doğru filizlenmiş, tam tepe noktasından aşağıya ihtimamla kesilmiş tülümsü ince bir kâğıt duvak uzanıyor, öyle hafif ki yerinde duramıyor. Lambanın şekli Doğu ülkelerindeki doğayı, başlığın hareketleri bu diyarlarda yumuşak esintilerle sallanan tül den duvakları anımsatıyor. Yer halı kaplı, hasır örgü, üzerindeki işçilik yabancı kökenini ele veriyor.

Bazen lambayı manzaramın zevk merkezi yapıyorum. Cordelia lambanın çiçeğinin altında yere uzanmış, orada oturup onu seyrediyorum. Bazen de hasır halıyı bir ge-

* Yaratılış, 31:34 -çn.

miymiş gibi tahayyül ediyorum, bir subay kamarasıymış gibi; koca okyanusun ortasında yol alıyoruz. Pencereden uzak oturduğumuzdan, gökyüzünün uçsuz bucaksız ufuk çizgisi tam karşıda gözlerimizin önünde uzanıyor. Bu da yanılısamayı artırıyor. Orada onun yanı başında otururken, bırakıyorum bu andaki tablo hakikatin üzerinden, tıpkı ölümün bir mezarın üzerinden süzüldüğü gibi hızla geçip gitsin.

Ortam her zaman çok önemli, özellikle anımsama için. Her erotik ilişki öylesine yaşanmalı ki, insan sonra onun bütün güzelliklerini bir tabloda seyreder gibi rahatça hatırlayabilsin. Bunu için de ortama özellikle dikkat etmesi gerekiyor. Dekor düzeni istediği gibi değil mi, o zaman yenisini getirtmeli. Cordelia ve onun aşkı ortama tam tamına uyuyor. Oysa küçük Emilie’mi düşünürken önümde beliren tablo nasıl da farklı, lakin yine de ne kadar uygun bir dekor düzeni! Onu o ufak camekânlı terastan başka bir yerde tahayyül edemiyorum. Kapılar açıldı, evin önünde uzanan ufak bahçe manzaraya dar bir sınır çiziyor, gözleri buraya uzanmadan ve uzaklaştıkça gözden kaybolan anayolu yürekli- ce izlemeye koyulmadan bir an bu noktada duralamaya mecbur ediyordu. Emilie enfesti, ama Cordelia’dan daha anlamsızdı. Ortam da buna göre tasarlanmıştı. Gözleri yerdeydi, cüretle ve sabırsızlıkla ileriye bakmıyordu, önündeki o ufacık toprak parçasından gözlerini ayırmıyordu; anayola gelince, o gayet romantik bir halde kendini uzaklarda kaybediyor olsa da, gözlerde uyandırdığı etki şöyleydi; gözler önünde uzanan mesafeyi koşarak aşp, sonra koşarak bahçeye geri dönüyor ve sonra dönüp aynı mesafeyi bir koşu tekrardan katediyordu. Oda toprak hizasındaydı. Cordelia’nın etrafındaki dekorun önünde ufak bir bahçe değil, ufkun uçsuz bucaksız cüreti uzanmalı. Cordelia yer hizasında olmamalı, havada

durmalı, yürümemeli, uçmalı, ama bir ileri bir geri değil, sürekli ileriye doğru.

İnsan kendisi nişanlıysa, nişanlıların üçkâğıtlarına bayağı yararına ortak olabiliyor. Geçen gün Lic. Hansen çok güzel ve genç bir bayan olan yeni nişanlısı ile ortaya çıkıverdi, sanki bir sırmış gibi kızın çok genç olduğunu söyledi, biliyordum zaten, sonra yine sır gibi onu bunun için seçtiğini de itiraf etti, onu gözlerinin önünden hiç kaybolmayan ideale uydurmak için. Aman Tanrım, böylesi şapşal bir vaize – böyle sağlıklı, yeni çiçek açmış, fıkır fıkır bir kız. Eh ben de bu işte eskiyim, ama bir genç kıza asla, doğanın *venerabilite*'sine* olduğundan daha farklı yaklaşmam, evvela genç hanımdan ders alırım. Onu işlemek istiyorsam, bu ondan öğrenmiş olduğum şeyleri ona durmaksızın tekrardan öğretebilmeme bağlı.

Ruhu harekete geçirilebilmeli, her muhtemel yönde tahrik edilebilmeli, öyle bölük pörçük ve ani rüzgârlara bel verecek gibisinden değil, her yönüyle. Sonsuzluğu keşfetmeli, bunun insan tabiatının en uygun yanı olduğunu hissetmeli. Buna akli yatmalı, düşünce yoluyla değil, bu onun için sapa bir yol olur, lakin hayal gücüyle, onunla benim aramdaki esas iletişim de böyle; çünkü bir erkekte bir parça olan, kadında bir bütün olarak mevcut. Sonsuzluğa ulaşmak için düşüncenin zahmetli yolundan ilerlememeli, kadın didinmek için yaratılmadı; insan hayal gücünün ve kalbinin aheste yollarında yakalamalı onu. Sonsuzluk bir genç kız için bütün aşkların illa mutlu olduğu kanısı kadar olağan. Bir genç kız, yüzünü nereye dönerse dönsün, sonsuzluk hep etrafında ve değişim ise bir sıçrayış, lakin erkeksi değil, kadınsı bir sıçrayış. Erkeklerin genelde bu kadar hantal olmaları neden acaba? Sıçrayıştan önce illa uzun uzun hazırlanacaklar, gözleriyle mesafeyi ölçecekler, defalarca sıçrama pozisyonu

* (Lat.) Saygın, kutsal, mübarek –çn.

alacaklar, ama her defasında korkup geriye çekilecekler! Ve en sonunda sıçrar ve düşerler. Bir genç kız farklı bir tarzda ileri sıçrar. Dağlık arazide sık sık yan yana iki zirveye rastlanır, onları uçurum gibi derin bir yarık ayırır, aşağı bakmak bile insanın tüylerini diken diken eder. Hiçbir erkek, üzerinden atlamaya cesaret edemez. Oysa çevre halkının anlattığına göre bir genç kız buna cesaret etmiş, bu atlayışa bir de ad takmışlar: *jomfruspring*.^{*} Bu hikâyeye kolayca inanabilirim, genç kızların her şeyde mükemmel olduklarını düşünürüm ve bu hikâyeyi çevrenin basit halkından her işittiğimde mest olurum. Her şeye, mucizevi olana da inanırım, şaşırmam ona inanabilmem içindir; beni bu dünyada şaşırtacak ilk ve son şey bir genç kızdır. Ve sonra bir genç kız için böyle bir sıçrayış daima sadece bir sekme olsa da, erkeğin sıçrayışı hep gülünç oluyor, çünkü bacaklarını ne kadar açsa da, gösterdiği gayret iki zirve arasındaki mesafeye kıyasla hiçbir şey değil, yine de bir nevi ölçüt oluşturuyor. Ama kim bir genç kızın yarışa geçeceğini tasavvur edecek kadar budala olabilir? Tabii onun koştığı tasavvur edilebilir de, koşmak özünde bir oyun, bir eğlence, bir zarafet teşhiri, oysa yarış düşüncesi kadında birbirine ait olan şeyleri birbirlerinden ayırır. Zira yarışın kadın tabiatına aykırı bir diyalektiği vardır. Ve şimdi sıçrayış; kim birbirine ait olan şeyleri ayıracak kadar kaba olmaya cesaret edebilir! Bir genç kızın sıçrayışı havada süzülür gibidir. Ve karşı tarafta yere konduktan sonra, gösterdiği gayretten tükenmiş halde orada öylece durup kalmaz, her zamankinden daha güzel, ruhu ise eskisinden daha bir dopdolu durur ve bu tarafta duran bizlere bir öpücük gönderir. Gençtir,

* (Dan.) Bakire atlayışı. Danimarka'nın İsveç işgalinde olduğu 1657-1660 yıllarında ırzına geçmek isteyen İsveçli askerlerden kurtulmak için kendini St. Knuds Kilisesinin kulesinden aşağıya atan kızın öyküsüne gönderme yapılıyor -çn.

dünyaya gözlerini yeni açmıştır, dağın derinlerinden fışkırmış bir çiçek gibidir, derin boşluğun üzerinden salınır, bizlerinse neredeyse gözleri kamaşır. Daha öğrenmesi gereken şeyler var; sonsuzluğun bütün hareketlerini yapmak, öne ve arkaya sallanmak, farklı ruh durumlarının beşiğinde bir o yana bir bu yana sallanarak mışıl mışıl uyumak, şiirselliği ve realiteyi, hakikati ve kurguyu değiş tokuş etmek, sınırsızlığın içinde yuvarlanmak. Böyle yuvarlanmaya bir alışınca, erotiğin yelkenini açıyorum ve o, tam istediğim ve arzuladığım gibi oluyor. Hizmet süremi ve vazifemi tamamlamış oluyorum; o zaman tüm yelkenlerimi indiriyor, yanı başına oturuyorum, seyrimize onun yelkeniyle devam ediyoruz. Ve genç kızın kafası erotikle enikonu dumanlanınca, dümende epey işim olacak, hızı azaltmak için, ki hiçbir şey vaktinden evvel veya haşin bir tarzda vuku bulmasın. Arada sırada yelkende küçük bir delik açıyorum ve köpüklerin arasından yine tam hız ileri fırlıyoruz.

Cordelia, amcamın evindeyken daha bir alınganlaşıyor. Bir daha oraya gitmeyelim, diye tekrarlayıp duruyor, ama bunun ona bir yararı dokunmayacak; gezmek için bahane bulmayı iyi bilirim. Dün akşam oradan ayrıldığımızda, bambaşka bir şevkle elimi sıkı sıkı tuttu. Orada olmanın ona işkence gibi gelmesine şaşmamalı. Bu yapay gösterişteki yapmacıklıkları incelemek beni hep eğlendiriyor olmasa, ben de kaldıramazdım. Bu sabah ondan bir mektup aldım. Mektuba bir öpücük kondurmadan edemedim, ondan şimdiye kadar almış olduklarımın arasındada bu en beğendiğim. İşte Cordelia'm, böyle olmalı! Tam istediğim gibi.

Garip bir tesadüftür ki, iki kahve dükkânı Østerbrogade Sokağında birbirinin tam karşısındadır. Birinci katta sol taraftaki dairede bir genç kız oturuyor veya hiç evlenmemiş müzmin bir bakire de olabilir. Genelde

önünde oturduğu pencerenin jaluzisinin arkasına saklanır. Jaluzinin kumaşı öyle ince ki, kızı tanıyan veya sıkça görmüş biri, eğer gözleri de keskinse, onun hatlarını oradan rahatlıkla seçebilir, onu tanımayan veya gözleri keskin olmayan biri içinse, o sadece koyu bir gölge. Ben bir dereceye kadar sonuncusuyum, ilki ise genç bir subay, her gün saat tam on ikiyi gösterirken deniz tarafından sahile yakın bir yerde ortaya çıkıyor ve kıskançlık dolu bakışlarını pencereye dikeyor. Jaluzi etrafında yaşanan bu hoş ve sade ilişkiyi ilk nasıl fark ettiğime gelince; diğer pencerelerde jaluzi yok, eğer sadece bir tek pencerenin jaluzisi kapalıysa bu genellikle arkasında biri oturuyor demektir.

Bir öğleden önce karşı taraftaki kahvecinin camekânının önünde duruyordum. Saat tam on ikiydi. Sokaktan gelen geçenin farkında değildim, gözlerimi bu jaluziye dikmişim, birden arkasında hareket eden bir gölge fark ettim. Jaluzi dilimlerinin arasından bir kadın profili belirdi, başı tuhaf bir tarzda jaluzi dilimlerinin yönüne doğru eğilmişti. Sonra başın sahibi onu hafifçe öne eğerek selamladı ve jaluzinin arkasında saklanmaya devam etti. İlk fark ettiğim şey, selamladığı kişinin bir erkek olduğuydu, zira hareket tarzı bir kız arkadaşın sebep olabileceğinden çok daha hararetliydi; ikinci fark ettiğim şey ise selam verilen kimsenin, her kim ise, ekseriya yolun karşı tarafından geldiğiydi. Zira öyle bir pozisyon almıştı ki, karşıdan yaklaşanı çok önceden fark edebilir, hatta ona jaluzinin arkasından gizlice selam verebilirdi. Sahiden de saat tam on ikide kahramanımız bu küçük aşk sahnesine giriş yapmak üzere çıkageliyor, bu sevgili teğmenimiz. Ben zemin kattaki kafede oturuyorum, küçük hanım da birinci katta. Teğmen onu çoktan fark etmiş. Aman dikkat sevgili dostum; birinci katı zarifçe selamlamak kolay bir iş değil. O kadar da fena değilmiş, irikıyım, dik

duruşlu, yakışıklı bir tip, kemerli bir burun, siyah saçlar, üçgen kenarlı şapka da pek yakışmış. Ama durum zorlaşıyor, bacaklar fazla ayakta durmaktan hafif titremeye başladılar. Gözde uyandırdığı tesir, diş ağrısı çeken bir insana ağızındaki dişlerin sanki fazla uzunmuş gibi gelmesine benziyor. İnsan tüm takatini gözlerinde toplayıp bakışlarını birinci kat istikametine çevirince, bacaklarındaki takati de çekip boşaltıyor. Affedersiniz teğmen bey, bu bakışın göğe yükselmesine mani olduğum için mazur görün beni. Küstahlık olduğunun farkındayım. Lakin bu bakışın anlamlı olduğunu söylemek zor, daha ziyade anlamsız denebilir, ama pek de vaatkâr. Sanki sadece vaatlerin bolluğu başına vurmuş; sendeliyor, şairin Agnete için kullandığı ifadeyle: *Fırtına gibi atıldı, düştü.**

Zor, bence böyle olmamalıydı, o buna layık değildi. Vahim; insan, hanımlarda centilmen izlenimi uyandırmak istiyorsa asla düşmeyecek. Centilmen olmak isteyen pürdikkat kesilecek. Ama kendini sadece akıllı biri olarak gösterecekse bu mücadele abes; insan o zaman kendi içine batıyor, yığılıp kalıyor; hakikaten düşmanın gözalıcı bir tarafı yok. – Bu olay benim genç kızımın üzerinde nasıl bir tesir bırakmış olabilir acaba? Çanakkale Boğazının iki yanında aynı anda bulunamamam şanssızlık. Bir tanıdığım karşı tarafta nöbete geçirebilirdim, ama hem gözlemlerimi daima kendim yapmak isterim, hem hikâyeden bana ne düşeceğini önceden her zaman kestirmek imkânsız, hem olaya bir sırdaş sokmak da hiç olmuyor, sonra bir de tüm bildiklerini ağızından zorla çekip almaya ve kafasını karıştırmaya vakit harcayacaksın. Sevgili teğmenimden artık sahiden gına gelmek üzere. Her gün üniforması tam takım arzı endam ediyor. Ne müthiş bir

* Danimarkalı şair Jens Immanuel Baggesen'in (1764-1826) "Agnete fra Holmegaard" adlı şiirine gönderme yapılıyor –çn.

azim. Böyle şeyler bir askere yakışır mı? Sevgili bayım, siz borda silahı taşımaz mısınız hiç? Evin kalbini fırtına gibi, genç kızı da haydut gibi fethetmeniz gerekmez mi? Evet, eğer hayata umutla bağlı bir *studiosus*, bir *licentiat*, bir *kapellan** olsaydınız, durum farklı olurdu. Sizi yine de bağışlıyorum; zira genç hanımı seyrettikçe daha fazla keyif almaya başladım. Kahverengi güzel gözleri fıkır fıkır. Gelişinizi beklerken, endamı daha bir güzelleşiyor ve bu ona tarifsiz yakışıyor. Anlıyorum ki hayal dünyası çok geniş ve hayal dünyası kadın kısmının doğal makyajıdır.

Benim Cordelia'm!

Hasret [*længsel*] ne demek? Dil ve şairler bununla kafiyeli bir kelime bulmuşlar: Hapis [*fængsel*]. Ne mantıksız! Sanki yalnızca hapiste yatanlar hasret çeker! Sanki insan özgürken hasret çekemez! Özgür kalsaydım hasret çekmeyecek miydim? Ama diğer taraftan, ben özgürüm, bir kuş gibi özgür, yine nasıl da hasret çekiyorum! Sana gelirken hasret çekiyorum, senden ayrılırken hasret çekiyorum, senin yanında otururken bile senin hasretini çekiyorum. İnsan sahip olduğu bir şeyin hasretini çekemez mi? Tabii, belki bir an ona sahip olmayacağını aklından çıkarmazsa. Benim hasretim sonsuz bir sabırsızlık. İlk önce bütün sonsuzlukları baştan başa yaşayıp, her anında bana ait olduğundan emin olunca, ilk kez o zaman sana döneceğim, bütün sonsuzlukları seninle yeni baştan yaşayacağım ve o zaman bir an bile hasretini çekmeden senden ayrı kalmaya tahammül edemeyeceğim, ama yanında sakince oturacak güvenim olacak.

Senin Johannes'in.

* (Lat.) Sırasıyla, üniversite öğrencisi; ataması yapılmamış vaiz adayı; mahalle papazı -çn.

Benim Cordelia'm!

Kapının önünde küçük bir *cabriolet** duruyor, benim için tüm dünyadan büyük, çünkü ancak iki kişiyi alıyor; önünde atları, doğa güçleri gibi delişmen ve ele avuca sığmaz, ihtiraslarım gibi sabırsız, düşüncelerin gibi yürekli. Seni uzaklara kaçırmamı ister misin, sevgili Cordelia'm? Emrini bekliyorum! Senin emrin bir sihirli kelime, hem dizginleri salıverecek, hem firarın şevkini. Seni birilerinden alıp başka birilerine kaçırmıyorum, dünyanın dışına çıkarıyorum – atlar şaha kalkıyor, araba yaylanıyor; atlar adeta başımızın üzerinde dindik duruyorlar; bulutların arasından cennet katına dalıyoruz, rüzgâr etrafımızda uğulduyor; biz mi hareketsiz oturuyoruz? Hareket eden dünya mı, yoksa bizim cesur firarımız mı? Başın dönüyorsa, Cordelia'm, bana sıkıca tutun; benim başım dönmez. İnsan sadece bir tek şeyi düşünür, dikkatini ona verirse, manevi anlamda başı da hiç dönmez ve ben yalnız seni düşünüyorum – maddesel anlamdaysa, gözleri tek bir cismin üzerinde kilitlemek lazım ve ben yalnızca sana bakıyorum. Sıkı tutun, dünya yok olsa, hafif arabamız altımızda gözden kaybolsa, biz birbirimize tutunuyor oluruz, kucak kucağa, galaksinin uyumu içinde yüzercesine.

Senin Johannes'in.

Bu da biraz fazla! Uşağım altı saattir, ben de iki saattir yağmur fırtına demeden sıırıslıklam halde, pusuda sevgili yavrucuk Charlotte Hahn'ı bekliyoruz. Her çarşamba iki ile beş arası yaşlı teyzesini ziyaret eder. Bugün gelmeyeceği tuttu, tam da bugün onu canım öyle görmek istiyordu ki. Neden mi? Beni çok özel bir ruh durumuna sokuyor. Onu selamlıyorum, hafif bir reverans yapıyor,

* (Fr.) İki kişilik fayton –çn.

tasvir edilemeyecek kadar dünyevi, ancak bir o kadar da ilahi bir reverans; hemen hemen hiç hareketsiz ayakta duruyor, sanki toprağın içine girecekmiş gibi, lakin öyle bir bakıyor ki sanki gök katına yükselecekmiş gibi. Ona baktığım zaman, zihnim hem ağırbaşlı hem de arzu dolu. Bu kız beni başka bir şekilde ilgilendirmiyor, ondan beklediğim sadece bir selam, o daha fazlasına hazır olsa bile. Selamı beni belli bir havaya sokuyor ve ben bu havayı Cordelia'nın üzerine yağıdırıyorum – yine de iddiaya girerim ki o bir yolunu bulup yanımızdan sıvışıp gidecektir. Genç bir kıza göz kulak olmak yalnız komedilerde değil, hakikatte de zor; insanın her bir parmağında gözü olması lazım. Bir zamanlar Cardea* adında bir peri yaşarmış, erkekleri aldatmayı âdet haline getirmiş. Ormanda yaşarmış. Âşıklarını ormanın derinliklerine çeker, sonra ortadan kaybolurmuş. Janus'u† da aldatmak istemiş, ama Janus onu aldatmış; zira başının arkasında da gözleri varmış.

Mektuplarım hedeflerini hiç şaşırmıyor. Onu erotik olmasa da zihnen olgunlaştırıyorlar. Bunun için mektup yerine pusulalara başvurmam gerekecek. Erotik unsur ne kadar öne çıkarsa, onlar bir o ölçüde kısılır, lakin erotik noktayı bir o kadar emin yakalarlar. Ama onu duygusal veya yumuşak yapmamak için, ironi tekrardan hislerini katılaştırırken, diğer yandan en sevdiği gıdaya tutkusunu da bir o derece artırır. Pusulalar mesafeli ve müphem en yüksek sezgiye sahiptir. Sezginin, ruhunda belirlediği anda ilişki kopar. Benim direncim altında sezgi, ruhunda sanki kendi düşüncesiymiş, kalbinden gelen bir dürtüyümüş gibi bir biçime bürünür. Benim istediğim de yalnızca bu.

* Roma mitolojisinde, kapı menteşelerine göz kulak olan tanrıça. Cadılara karşı küçük çocukların koruyucusudur –ed.n

† Roma mitolojisinde, başının önünde ve arkasında birer yüzü bulunan tanrı –çn.

Benim Cordelia'm!

Bu şehirde bir yerde yaşayan küçük bir aile var, bir dul kadınla üç kızından oluşuyor. Kızlardan ikisi saray mutfağında aşçılık kursuna devam ediyor. Geçen yaz bir öğleden sonra saat beş civarıydı. Oturma odasının kapısı yavaşça açılıyor, arayan bakışlar odaya göz gezdiriyor. İçeride, piyanonun önünde oturan bir genç kızdan başka kimsecik yok. Kapı hafif geriye itiliyor, biraz aralık bırakılıyor ki, piyanoda çalınan hiç fark ettirmeden dinlenebilsin. Bir sanatkâr çalışı değil, o zaman kapı iyice kapatılırdı. Bir İsveç melodisi çalıyor; şarkının sözleri gelip geçici gençlik ve güzellik üzerine. Kelimeler genç kızın gençliğiyle, güzelliğiyle alay ediyor; genç kızın gençliği ve güzelliğiyle kelimelerle. Kim haklı: Kız mı, kelimeler mi? Nağmeler öyle yumuşak, öyle melankolik ki; münakaşa hakkında hüküm verecek olan yargıç hüznümlü gibi. Lakin bu hüznü hatalı! Gençlik ile bu gözlemler arasında ne dostluk vardır ki! Sabah ile akşam arasında ne dostluk vardır ki! Piyanonun tuşları titriyor ve zangırdıyor; rezonans kutusunun dibindeki ruhlar şaşkınlıktan allak bullak ayağa kalkmışlar, birbirlerinin dediğini anlayamıyorlar – sevgili Cordelia'm, nedir bu haşın coşku! Bu ihtiras niçin!

Bir olayın anımsanması için zaman çizgisinde bizden ne kadar uzaklaşmış olmalı; anısındaki özlemin artık ona yetişememesi için ne kadar uzaklaşmış olmalı? Çoğu insanın bu bağlamda bir sınırı vardır; zamanca onlara çok yakın olanı da, zamanca çok uzak olanı da hatırlayamazlar. Ben sınır tanımıyorum. Dün yaşanılanı zaman çizgisinde bin yıl geriye itiyorum, hâlâ sanki dün olmuş gibi hatırlıyorum.

Senin Johannes'in.

Benim Cordelia'm!

Sana açmak istediğim bir sırrım var, benim biricik sırdaşım. Başka kime söyleyeyim ki? Ekho'ya* mı? O bana ihanet eder. Yıldızlara mı? Onlar buz gibi. İnsanlara mı? Onlar anlamazlar ki. Yalnızca sana açabilirim; çünkü sen onu saklamayı bilirsin. Bir kız var, ruhumdaki hayalden bile daha güzel, güneşin ışığından daha arı, okyanusun kaynağından daha derin, kartalın uçuşundan daha vakur – bir kız var – ah! Eğ başını, kulağıma ve kelimelerime yaklaştır, öyle ki sırrım gizlice oradan içeri girebilsin. Bu kızı hayatımdan fazla seviyorum, çünkü o benim hayatım; tüm arzularımdan daha fazla seviyorum, çünkü o benim bir tanem; tüm düşüncelerimden daha fazla seviyorum, çünkü o benim bir tanem; güneşin çiçeği sevdiğinden daha sıpsısıcak seviyorum, aklın gizemini merak eden acıdan daha içten, çöldeki kızgın kumun yağmuru sevdiğinden daha hasretle – ona anne gözünün, çocuğuna tutunduğundan daha yumuşacık tutunuyorum, dua eden bir ruhun Tanrı'ya tutunduğundan daha inançlı, bitkinin köküne olduğundan daha ayrılmaz. – Başın ağırlaşıyor, içi düşüncelerle dolu, göğsüne düşüyor, göğüslerin dikleşiyor, destek olmak için – benim Cordelia'm! Beni anladın, beni tam olarak anladın, harfi harfine, nokta virgülü bile kulağından kaçmadı! Kulaklarımin sinirlerini iyice gereyim mi ve bırakayım da senin sesin mi bana burada yol gösterebilirsin? Şüphe etmeli miyim? Bu sırrımı saklayacak mısın; sana güvenmeye cesaret edebilir miyim? Korkunç suçlarla birbirlerini karşılıklı ses-

* Yunan mitolojisinde Narkissos'a âşık olan peri kızı. Ekho kendisine söylenen her şeyi tekrarladığı için Kierkegaard burada onun adını kullanıyor –çn.

sizliğe mahkûm eden insanlar olduğu söylenir. Ben sana öyle bir sır verdim ki, o benim tüm hayatım ve hayatımın özü; senin bana açacak bir sırrın yok mu – öyle anlamlı, öyle güzel, öyle iffetli bir sır ki kötüye kullanılsa doğaüstü güçler galeyana gelir?

Senin Johannes'in.

Benim Cordelia'm!

Gökyüzü bulutlu – koyu yağmur bulutları ihtiraslı yüzündeki kara kaşların gibi bir yükselip bir alçalıyor gökyüzünde; ormandaki ağaçlar huzursuz rüyalardan tedirgincesine kıpır kıpırlar. Ormanda gözden kayboldun. Her ağacın arkasında bir kadın silueti görüyorum, sana benziyor, yaklaşıyorum, o bir ilerideki ağacın arkasına saklanıyorsun. Bana görünmeyecek misin, dikkatini vermeyecek misin? Her şey beni şaşkına çeviriyor; ormandaki her bir şeyin müstakil hatları kaybolup birbirine karışıyor, her şey önümde bir sis denizi gibi, içinde sana benzeyen kadın silüetler bir görünüp bir kayboluyorlar. Seni göremiyorum, sen durmaksızın algının dalgalarında sürükleniyorsun, lakin ben çoktandır sana benzeyen her şeyle mutluyum. Nedeni ne olabilir – senin yaratılışındaki zengin birlik mi, yoksa benim yaratılışımdaki yoksul farklılıklar mı? Seni sevmek dünyayı sevmek demek değil mi?

Senin Johannes'in.

Cordelia'yla aramda geçen konuşmaları olduğu gibi kopyalayıp çoğaltmak mümkün olsaydı, benim için sahiden ilginç olabilirdi. Ama bunun bir imkânsızlık olduğunu da hemen kavrayabiliyorum; birbirimize söylediklerimizi anımsamak mümkün olsa da, eşzamanlılıkları çoğaltılmalarına engel olur, lakin konuşmadaki

sinirlerin, nidadaki sürprizin, arzunun hayat ilkesi bu eşzamanlılık. Sonra genelde tabii ki önceden hazırlıklı da değilim ve bu tabii konuşmanın özyapısına ters düşüyor, özellikle erotik konuşmanın. Aralıksız ihtimam gösterdiğim tek şey, mektuplarımın içeriği ve bunlarla onda ne gibi bir ruh hali yaratabileceğim. Mektubumu okuyup okumadığını ona sormak elbette hiç aklımın ucundan geçmez. Ama okuyup okumadığını kendime rahatça ispat edebilirim. Onunla bu konuda doğrudan konuşsam bile, her söylediğim şey üstü kapalı bir şekilde mektubun içeriğine değiniyor, böyle yapmamın bir ölçüde nedeni herhangi bir izlenimin şu veya bu şekilde ruhuna daha derin işlemesini sağlamak, bunu bir ölçüde de oradan tekrar geri alıp, onu tereddütte bırakmak için yapıyorum. Mektubu yeni baştan okuyabilir ve farklı bir izlenim edinebilir vesaire.

Onda bir değişiklik oldu ve bu değişiklik sürüyor. Şu anki ruh halini tasvir etmem gerekse panteist bir cesaret derdim. Gözleri ona hemen ihanet ediyor. Bakışı cesur, neredeyse gözükara – sanki her geçen an olağanüstü olanı istiyormuş ve onu görmeye hazırmışçasına. Tıpkı kendinden ötesini gören bir gözün, ona doğrudan görüne ilaveten bu bakışı da fark ederek, harikuladeyi görmesi gibi. Gözleri cesur, neredeyse gözükara, lakin kendine güvenden yoksun, bu yüzden biraz hülyalı ve ricacı, ama mağrur ve hükmedici değil. Fevkaladeyi kendi dışında arıyor, görünmesi için dua ediyor, sanki görünmesini sağlama gücü kendinde değilmiş gibi. Buna engel olmak lazım, yoksa üzerinde vaktinden evvel ağırlık kazanacağım. Bana dün bir şey dedi, krallara yakışır bir tabiatım varmış. Elbette boyun eğecek, böyle gidemez. Belki, sevgili Cordelia, krallara yaraşan bir tabiatım olabilir, ama nasıl bir imparatorluğa hükmettiğimden bihabersin.

Ben ruh fırtınalarının hâkimiyim. Tıpkı Aeolus* gibi, onları benliğimin dağına hapsediyorum, arada bir birini bir öbürünü salıveriyorum. İltifat ona özgüven verecek; ben ile sen arasındaki fark yürürlüğe konulacak, her şey genç hanımın tarafına kaldırılacak. İltifat büyük özen ister. İnsan arada bir kendini çok yükseğe yerleştirebilir, öyle ki daha yüksekte de bir yer açılmış olur; lakin insanın arada bir kendini çok alçağa da yerleştirmesi lazım. Maneviyata eğilim durumunda birincisi en yerinde olur, erotiğe eğilimde ise ikincisi.

Bana bir şey borçlu mu? Hiçbir şekilde. Bunu ister miydim? Hiçbir şekilde. Ben bu hususlarda iyice uzmanım, erotiği bu tür budalalıklara düşmeyecek kadar iyi tanırım. Velew ki durum böyle olsaydı, var gücümle ona unutturmaya ve kafamdan geçenleri bastırmaya çalışırdım. Her genç kız, kalbinin labirentleri karşısında bir Ariadne† olur, orada yolunu bulacak ipliğe sahiptir, ama nasıl kullanacağına aklı ermez.

Benim Cordelia'm!

Konuş – seni dinliyorum, her arzun benim için bir buyruk, her duan kudretli bir rica, en gelip geçici isteklerinin her biri bana bir iyilik; çünkü sana senin dışında duran hizmetkâr bir ruh gibi itaat etmiyorum ben. Senin her buyruğunda arzun da şekilleniyor ve onunla birlikte ben de; ve ben senden beklediği bir tek kelime olan bir ruhsal karmaşayım.

Senin Johannes'in.

* Yunan mitolojisinde rüzgâr tanrısı. Çocukları olan rüzgârları, Aeolia Adasındaki bir mağaraya hapsedmişti –çn.

† Girit kralı Minos'un kızı. Theseus'a âşık olur ve labirentte yaşayan Minotor adındaki yarattığı öldürmesi için ona yardım eder. Ona Hephaistos'tan aldığı ipi verir ve bu sayede Theseus yolunu bulup labirentten çıkabilir –çn.

Benim Cordelia'm!

Biliyorsun ki kendi kendime konuşmayı çok severim. Tanıdıklarım arasında en ilginç kişiyi kendimde buldum. Bazen bu konuşmalara bir konu bulamayacağımdan korktum; şimdi hiç korkum yok, şimdi sen varsın. Şimdi ve ebediyen kendimle seni konuşuyorum, en ilginç nesne hakkında en ilginç kişiyle – heyhat, ben sadece en enteresan kişiyim, sen ise en enteresan nesne.

Senin Johannes'in.

Benim Cordelia'm!

Seni çok kısa bir süre sevdiğimi zannediyorsun; senden önce başka birini sevmiş olmamdan korkuyorsun. El yazıları vardır, keskin bir göz onları yazan eski kurdu hemen fark eder, ama o yazı zaman içinde önemsiz saçmalıkların altında kaybolmuştur. Yazının son görünüşü aşındırıcı kimyasallarla silinirse orijinali alttan açık ve sarıh ortaya çıkar. Aynı bunun gibi, senin gözlerin de bana kendimi kendimde bulmayı öğretti, bırakayım unutulmak seninle ilgili olmayan her şeyi silip süpürsün, o zaman antik bir yazıda ilahi bir tazelik keşfederim, o zaman da sana olan aşkımın kendim kadar yaşlı olduğunu keşfederim.

Senin Johannes'in.

Benim Cordelia'm!

Bir krallık kendiyile ihtilafa düşerse nasıl ayakta kalabilir; kendimle ihtilafa düşen ben nasıl ayakta kalacağım? Ne hakkında mı? Senin hakkında, sana âşık olduğum düşüncesinde belki sükûnet bulabiliyim diye. Lakin bu sükûneti nasıl bulacağım? İhtilaf güçleri fasılasız olarak birbirlerini, en derin ve

en içten âşık olanın kendisi olduğuna iknaya çalışacaklar; bir an biri, sonraki an öbürü. Bu, beni pek fazla endişelendirir de diyemem, zira o ihtilaf benim dışımda vuku buldu; yani biri sana âşık olmaya cüret ettiyse – veya olmamaya, fark etmiyor, suçun ağırlığı her iki halde de aynı; yine de kendi içimdeki bu ihtilaf beni tüketiyor, – bu tek ihtiras-taki çift anlamlılık.

Senin Johannes'in.

Ortadan kaybol, benim küçük balıkçı kızım; ağaçların arasına saklan; sadece yükünü kaldır; eğilmek sana pek yakışıyor, evet, şu an topladığın çalı çırpının altında eğilirken bile sende doğal bir zarafet var – böyle latif bir yaratığın böylesi yükler taşıması! Tıpkı bir dansöz gibi, hatlarındaki güzelliği satışa sunuyorsun – bel ince, göğüs dolgun, filizlenmek üzere olan bir tomurcuk, bunu her sicil memuru onaylayabilir. Belki sen bunların önemsiz şeyler olduğunu düşünüyorsun, belki soylu hanımların daha güzel olduklarını sanıyorsun, ah yavrum! Dünyanın nasıl sahtelik dolu olduğundan haberin yok. O devasa ormanın içlerine doğru yolculuğuna yükünle bir başla; orman muhtemelen karanın içlerine doğru millerce uzanıyor, ta mavi dağların eteklerine kadar. Ola ki sen aslında bir balıkçı kızı değilsin, büyülü bir prensessin; bir cadının hizmetçisisin ve o sana ormanda çalı çırpı toplatacak kadar gaddar. Masallarda hep böyle olur. Başka niçin ormanın ta içlerine gidesin ki? Sahiden bir balıkçı kızıysan, çalı çırpınla rıhtıma inerken önümden geçmek zorundasın, ben yolun öbür tarafında duruyorum.

Ağaçların altından kıvrılarak uzanan patikayı takip et, gözlerim seni bulur; sadece beni görmek için etrafına bakın, gözlerim seni takip eder, beni kıpırdatsana, ama yapamazsın, hasret beni kıpırdattırmaz, korkuluğun üze-

rinde sakın sakın oturmuş sigaramı içiyor olacağım. – Başka bir sefere, belki. Evet, başını arkaya doğru öyle yarım çevirince bakışların nasıl da çapkın; hafif adımların nasıl da davetkâr. Evet, biliyorum, idrak edebiliyorum bu yolun nereye götürdüğünü; ormanın yapayalnızlığına, ağaçların fısıltısına, kat kat sessizliğine. Bak, gökyüzü bile sana iltimas geçiyor, bulutların içine saklanıyor, ormanın arka fonunu karartıyor, sanki perdelerini bizim için kapattı. – Hoşça kal benim güzel balıkçı kızım, mutlu ol, lütfun için teşekkür ederim, güzel bir andı, bir ruh haliydi, beni korkuluğun üzerindeki sabit mekânımdan kımıldatacak güçte olmasa da içsel kıpırtılardan yana zengin.

Yakup Lavan'la yapacağı hizmetin bedeli üzerinde onunla pazarlığa oturup, ikisi Yakup'un sürüdeki beyaz koyunlara göz kulak olması karşılığında sürüde doğacak bütün benekli kuzuların onun olması hususunda anlaştıktan sonra, Yakup, su oluklarına çubuklar yerleştirdi ve koyunların bunu seyretmesine göz yumdu* – ben de tıpkı böyle, Cordelia için her tarafa kendimi yerleştiriyorum, gözleri beni hep görsün diye. Bu ona yalnızca onun farkındaymışım gibi geliyor; halbuki ben onun böylelikle tüm diğer şeylere ilgisini kaybedeceğini, içinde ruhsal bir *concupiscens*[†] oluşacağını, her yerde beni göreceğini biliyorum.

Benim Cordelia'm!

Seni bir unutabilseydim! O zaman aşkım bir hafıza işi mi demek olur? Zaman yazı tahtalarındaki her şeyi silmiş de olsa, silinmiş olan hafızanın kendi de olsa, seninle olan ilişkim dipdiri kalmaya devam ederdi, sen hiç unutulmazdın. Seni bir unutabil-

* Yaratılış, 30:31-43 –çn.

† (Lat.) Şehvet, arzu, ihtiras –çn.

seydim! Ama o zaman neyi hatırlayacağım? Seni hatırlamaktan kendimi bile unuttum; seni unutursam, tekrar kendimi hatırlayacağım, ama kendimi hatırladığım an seni tekrar hatırlamak zorunda kalacağım. Seni bir unutabilseydim! O zaman ne olurdu? Eski zamanlardan kalma bir tabloda, Ariadne mağarasından çıkmış, denizde pupa yelken son hız uzaklaşan geminin arkasından kaygılı gözlerle bakarken tasvir edilir. Ariadne'nin yanı başında kirişsiz bir yayla gözlerinin yaşını silen Cupid durmaktadır. Tam arkasında, başında miğferiyle kanatlı bir kadın silueti görülür. İnsan onun Nemesis'i* temsil ettiğini hemen anlar. Bu tabloyu kafanda canlandır, onu kafanda biraz daha değiştir. Cupid ağlamıyor ve yayı kirişsiz değil; yoksa ben çıldırdım diye sen daha az güzel, daha az muzaffer olurdun. Cupid gülümsüyor ve yayını geriyor. Nemesis yanı başında boş durmuyor, o da yayını geriyor. Aynı resimdeki gemide bir erkek figürü seçiliyor, bir şeyle meşgul. Theseus† olduğunu farz ediyor insan. Benim kafamdaki resimde böyle değil. O orada, geminin kış tarafında durmuş, hasretle gerilere bakıyor, kollarını ileriye doğru uzatmış, pişman olmuş, tövbe etmiş, daha doğrusu çılgınlığı onu terk etmiş, ama gemi onu uzaklara götürüyor. Cupid ve Nemesis birlikte nişan alıyorlar, her bir yaydan birer ok fırlıyor, hedefe tam isabet, bunu görüyorsun, Theseus'un kalbinde tam aynı noktaya isabet etmelerinin neye işaret ettiğini anlıyorsun: Theseus'un aşkı intikam dolu Nemesis'e idi.

Senin Johannes'in.

* Yunan mitolojisinde, intikam tanrıçası. Cezalandırıcı adaleti temsil eder –çn.

† Yunan mitolojisinde, Minotor'u öldüren kahraman –çn.

Benim Cordelia'm!

Benim kendime âşık olduğumu söylüyorlar. Şaşır-mam; zira sevebildiğimi nasıl fark edebilirdim, zira ben yalnızca seni seviyorum, bir başkası bunu nasıl sezebilir, zira ben yalnızca seni seviyorum. Kendi-me âşığım, ama neden? Çünkü sana âşığım, yalnızca sana ve hakikatte sana ait olan her şeye, çünkü seni sevmem son bulursa kendimi sevmem de son bu-lur. Dünyanın kâfir gözlerinde en büyük bencilliğin ifadesi olan şey senin mahrem gözlerin için en saf duygudaşlığın ifadesi, dünyanın kâfir gözlerinde en alelade yaşama içgüdüsünün ifadesi olan şey senin kutsal bakışın için kendini yok edişin en coşkulusu.

Senin Johannes'in.

En büyük korkum, bu gelişim sürecinin çok zamanımı alacak olmasıydı. Oysa görüyorum ki, Cordelia büyük ilerleme katediyor, evet, hatta onun heyecanını diri tuta-bilmek için her şeyi birden harekete geçirmek gerekecek. İlgisini hiçbir suretle zamanından önce kaybetmemeli, yani zamandan önce, zira zaman artık onun için geride kalmış.

İnsan sevince anayolu izlemiyor. Kongevejen'in* tam ortasından giden sadece evlilik. İnsan âşık olunca yürü-yüşüne Nødebo'dan† başlarsa Esum Gölü‡ boyunca yür-rümez, hem de bu yol aslında yalnızca bir av yolu olma-sına rağmen; ama üzerinden çok gelip geçen olmuştur ve sonra aşk muhabbeti kendi yolunu kendi seçmeyi tercih eder. İnsan Gribskov§ Ormanının daha içlerine doğru

* (Dan.) Kral yolu. Danimarka hanedanının yazlık sarayı Fredens-borg Slot'a çıkan anayol. Eski günlerde resmigeçitlerin, törenlerin yapıldığı güzergâhlardan biri –çn.

† Kopenhag'ın kuzeyindeki Fredensborg şehrinde bir semt –çn.

‡ Fredensborg'da Danimarka'nın en büyük gölü –çn.

§ Fredensborg'da Danimarka'nın en büyük ormanlarından biri –çn.

uzanır. Ve böyle kol kola dolaşırken birbirini de daha iyi anlar, evvelden belli belirsiz keyif ve ıstırap veren şimdi belirginleşir. İnsan etrafta birilerinin olup olmadığına farkına varmaz bile. Yani bu güzel kayınağacı aşkınıza şahit oldu; bu ağacın tacının tam altında ilk kez birbirinize olan aşkınızı itiraf ettiniz. Her şeyi, ilk kez karşılaşmanızı, ilk dansınızda birbirinize elinizi ilk kez uzatışınızı, gün ağarırken birbirinizden ayrılışınızı, her ikiniz de öyle sarıh hatırlıyordunuz ki, kendi kendinize ve birbirinize bir şey teyit etmeniz gerekmemiştir.

– Bu aşk muhabbeti repertuvarlarını dinlemek pek güzel. – Ağacın altında diz çökmüştünüz, birbirinize asla bozulamayacak aşk sözleri vermiştiniz ve bu sözleri ilk buseyle mühürlemiştiniz. – Bu cömert ruh hallerini Cordelia'ya savurganca harcamak lazım. – Bu kayınağacı da şahit olmuştu. Ah evet, bir ağaç epey uygun bir şahit; ama yeterli değil. Belki gökyüzü de şahidinizdi diyeceksiniz, oysa gökyüzü öyle ezbere bahsetmek için fazla soyut bir fikir. Bakınız işte, demek bir şahit daha vardı.

– Yoksa ayağa kalkıp burada biri olduğunu mu hissettirsem onlara? Hayır, belki kim olduğumu anlarlar ve oyun kaybedilmiş olur. Veyahut onlar uzaklaşmaya başladık-tan sonra mı ayağa kalkıp etrafta birinin olduğunu anlamalarını sağlasam? Hayır, bu da patavatsızlık olur. Sırlarının üzerini sessizlik kaplamalı; ben istediğim sürece. Benim hükmüm altındalar, onları arzu ettiğim zaman ayırabilirim. Sırlarını biliyorum; bunu olsa olsa ya birinden ya diğerinden öğrenmiş olabilirim – genç kızdan mı, bu imkânsız – öyleyse delikanlıdan – bu tiksindirici – bravo! Ve hatta, neredeyse fesatlık. Bakalım, göreceğiz. Onda başka türlü elde edemeyeceğim belli bir ifadeyi bu yolla elde edebileceksem, dilediğim gibi, o zaman yapacak başka hiçbir şey yok.

Benim Cordelia'm!

Ben yoksulum – sen benim zenginliğimsin; karanlık – sen benim ışığımsın; sahip olduğum hiçbir şey yok, hiçbir şeye muhtaç değilim. Zaten bir şeye nasıl sahip olabilirim ki? Bu kendi içinde bir tezat olurdu, kendine sahip olmayanın bir şeye sahip olması! Hiçbir şeye sahip değilim; çünkü yalnızca sana aitim; ben, ben değilim, ben, ben olmaya son verdim, senin olmak için.

Senin Johannes'in.

Benim Cordelia'm!

“Benim” – bu kelime ne anlama gelir? Bana ait olan değil, benim ait olduğum şey; benim tüm varlığımı ihtiva eden şey, öyle ki o bana benim ona ait olduğum ölçüde aittir. Benim Yaradanım bana ait olan Tanrı değil, benim ait olduğum Tanrı – ve anavatanım, yuvam, tutkum, hasretim, umudum için de bu aynı. Şayet önceden ölümsüzlük olmamış olsaydı, bu düşünce, yani senin olduğum düşüncesi, doğanın alışlagelmiş seyrini delip geçirdi.

Senin Johannes'in.

Benim Cordelia'm!

Ben neyim? Senin zaferlerini izleyen o sıradan hikâyeci; sen zarif bir hafiflikle havada yükselirken senin altında eğilen dansçı; uçmaktan yorulduğunda bir an üzerinde dinlendiğin dal; sopranonun sesini daha tizlere tırmandırmak için onun işveli akordunu kendi naçizane esleriyle alttan kavrayıp kaldıran bas perdesi – ben neyim? Ben seni yeryüzünde tutan yerçekimiyim. Ben başka neyim? Beden, kütle, toprak, toz ve kül – sen, benim Cordelia'm, sen ruh ve cansın.

Senin Johannes'in.

Benim Cordelia'm!

Aşk her şey demek! Nedenine gelince, sevene göre her şey kendi anlamına değil, yalnızca aşkın ona yüklediği anlama sahip. Öyle ki, şayet başka bir nişanlı gencin nişanlısından başka bir kıza kafasını taktığı iddia edilseydi, genç erkek muhtemelen olduğu yerde bir suçlu gibi kalakalır, nişanlısı da kıyameti koparırdıl! Ama biliyorum ki sen bu itiraftaki övgüyü hemen fark ederdin; zira bir başkasına âşık olmamın imkânsız olduğunu biliyorsun, tüm yaşamıma ışık saçan şey sana olan aşkımdır. Ben kafamı bir başkasına takarsam, bu onu sevmediğime kendimi ikna etmek için değil, sadece seni ikna etmek için – yoksa küstahlık olurdu; lakin tüm ruhum seninle dopdoluyken, hayatın benim için anlamı da değişiyor: Hayat senin hakkındaki bir efsaneye dönüşüyor.

Senin Johannes'in.

Benim Cordelia'm!

Aşkımda beni tüketiyor, geride kalan yalnız sesim, sana âşık bir ses, köşe bucağa seni nasıl sevdiğini fısıldıyor. Ah! Bu sesi duymak yoksa seni usandırdı mı? Bu ses her yerde etrafını çevreliyor; reflektif ruhumu sanki çokkatmanlı, değişken bir çerçeve gibi senin temiz ve derin varlığının etrafına yerleştiriyorum.

Senin Johannes'in.

Benim Cordelia'm!

Bir genç kıza âşık olan bir ırmak hakkında eski bir masal vardır. Benim ruhum da sana bir ırmak gibi âşık. Bir bakıyorsun sakınlaşmış ve görüntünü ta derininde, tüm berraklığıyla yansıtıyor; bir bakı-

yorsun yansımanı yakaladığını sanıp dalgalarını köpürtüyor, sen kaçmayasın diye; bir bakıyorsun, yüzeyini hafifçe dalgalandırıp oradaki aksinle oynuyor, bazen onu kaybediyor, o zaman dalgaları kararıyor, kederleniyor. – Benim ruhum da tıpkı böyle, sana âşık bir ırmağa benziyor.

Senin Johannes'in.

Doğrusunu söylemek gerekirse, insan olağanüstü canlı bir hayal gücü olmadan da kendini daha konforlu, daha keyifli ve en önemlisi daha yakışık alan bir ulaşım aracında tahayyül edebilir; bir kömürcünün arabasında yolculuk etmek yalnızca mecazi anlamda heyecan uyandırıcıdır. – Ama sadece acil durumlar söz konusuysa bu, teşekkürle karşılanır. Anayoldan saparak bir süre gider; binmeye yanaşmaz, sonra biner, bir mil gider, kimseye rastlamaz, karşılaşmaz; iki mil, her şey yolundadır; o zaman rahatlar, kendini güvende hisseder; oradan bakıldığında etraf sahiden de daha bir güzel görünür; hemen hemen üç mil daha gidilir. – Doğrusu, anayolun bu kadar uzağında bir Kopenhaglıya rastlayacağını kim beklerdi ki? Bir Kopenhaglı, anladınız herhalde, çevre köylerden biri değil; kendine mahsus bir bakışı var, çok kararlı, çok dikkatli, çok tenkitçi ve biraz da alaycı. Evet, yavrucuğum, pek rahat bir halin yok; servis tepsisinde oturuyorlar sanki, araba öyle alçak ki, ayaklarını koyacak bir yer bile yok. – Lakin suç sizde, arabam tamamen emrinizde; size daha az rahatsız bir yer gösterme lütfunda bulunmak isterim, tabii yanımda oturmaktan rahatsız olmazsanız. Ama hal böyleyse bütün arabayı emrinize sunayım, ben atın üzerinde otururum, gideceğiniz yere kadar size eşlik edebilmenin mutluluğu bana yeter. – O hasır şapka göz ucuyla bakışınızı yeterince maskeleyemiyor; başınızı öne eğmeniz

boşuna, güzel profilinizi hâlâ görebiliyorum, hayranlıkla. Köylünün bana selam vermesi ne sinir bozucu, değil mi? Öte yandan bir köylünün asil bir beyefendiye selam vermesi uygun bir hareket. – Benden bu kadarla kurtulamazsınız, bakın bir han var orada, ya evet, bir konaklama yeri ve bir bakıma, kömürcüler ibadeti ihmal edemeyecek kadar Tanrı'dan korkarlar. Onunla ben ilgilenirim. Kömürcü uşaklarını fethetmekte olağanüstü marifetliyimdir. Ah! Sizi memnun etmeyi de bir başarabilsem! Teklifime karşı koyamayacak ve bir kabul etti mi tesirine de karşı koyamayacak. Ben başaramazsam uşağım icabına bakar. – Şimdi birahaneye giriyor, siz sundurağın altında arabada yalnız kaldınız. – Bu kızcağız da Tanrı bilir kimin nesi? Burjuva sınıfından bir genç kız mı, yoksa bir diyakozun kızı olabilir mi? O zaman bir diyakoz kızı için çok ender bir güzelliği var doğrusu ve olağanüstü zevkli bir giyim tarzı. Bu diyakozun hali vakti yerinde olmalı. Bana öyle geliyor ki o, safkan bir küçük hanım olabilir, konak arabasıyla dolaşmaktan bıkmış, yazlık köşke doğru bir yürüyeyim demiş, şimdi ufak bir macerada şansını denemek istiyor. Olabilir, hiç duyulmamış bir şey değil! – Köylü de pek cahil, boş kafanın biri, tek bildiği içmek. Evet evet, yalnızca içmeye bak ahbap, bu onun pekâlâ hakkı. Ama kimi görüyorum? Matmazel Jespersin'in ta kendisi! Hansine Jespersen, toptancının kızı. Aman Tanrım, daha önce tanışmıştık! Bir keresinde Bredgade Caddesinde karşılaşmıştık, faytonunun arkaya dönük koltuğuna oturuyordu, pencerenin camını kaldırmaya uğraşıyordu, ama bir türlü kaldıramadı; gözlüğümü taktım, onu gözlerimle izleme mutluluğuna kavuştum. Pek mahcup edici bir vaziyetti, arabanın içi öyle hıncahıncı ki kımıldayamıyordu, sanırım dikkat uyandırmaktan da çekiniyordu. Şimdiki vaziyet de herhalde bir o kadar utandırıcı. Birbirimiz için yaratılmışız, bu açık. Roman-

tik bir kız olsa gerek; şüphesiz tek başına. – İşte uşağım kömürcüyle beraber geliyor. Feci sarhoş. İğrenç, şu kömürcü sürüsü de pek ahlaksız oluyor. Ah evet! Kömürcü uşaklarından daha beter insanlar da var. – Bakın şimdi, yola çıkma zamanı gelmiş bile. Atları siz kendiniz sürmek zorundasınız; ne romantik! – Teklifimi reddediyorsunuz, çok iyi sürücü olduğunuzda ısrar ediyorsunuz. Beni kandıramazsınız; ne sinsi olduğunuzu fark ediyorum. Yolda biraz gittikten sonra, aşağı atlayıvereceksiniz; ormanda saklanacak bir kovuk bulmak kolay. Ama atımı eyerlemem lazım; atla geleceğim. Bakın, işte! Hazırım, artık her türlü hücumu karşı güvende olduğunuzdan emin olabilirsiniz. Ama öyle çok ürkmeyin, yoksa hemen arkamı döner giderim. Tek istediğim sizi birazcık korkutmak, doğal güzelliğinizin artmasına fırsat yaratmak, o kadar! Kömürcünün körkütük sarhoş olmasına benim vesile olduğumu bilmiyorsunuz ve sonra sizi kıracak, gücendirecek bir tek söz çıkmadı ağızımdan. Her şey hâlâ çok güzel olabilir; vaziyete öyle bir yön vereceğim ki, tüm hikâyeyi sonradan hatırladıkça güleceksiniz. Sizinle halletmek istediğim ufak bir hesabım var, küçük bir kızı gafil avlayacağımı asla düşünmemelisiniz. Ben özgürlük dostuyum ve özgürce alamadığım şeyin benim için inanın hiçbir önemi yok. – “Yolculuğa bu şekilde devam etmenin uygun olmayacağının herhalde kendiniz de farkındasındır. Ava çıkıyorum da, onun için at üstündeyim. Arabam hanın önünde duruyor. Emir buyurun, hemen size yetişir ve istediğiniz yere götürürüm. Size refakat edemeyeceğim, beni mazur görünüz, bir av sözüm var da, av sözü kutsaldır.” – Kabul ediyorsunuz demek – her şey çabucak hazır olacak – bakın işte, beni gördünüz diye utanmanıza gerek yokmuş veyahut hiç olmazsa size yakışandan fazla utanmanıza. Artık bütün hikâyeyle eğlenebilirsiniz, gülün biraz ve birazcık da beni düşünün. Daha fazlasını is-

temiyorum. Fazla bir şey değil, ama benim için bu yeterli. Bu bir başlangıç ve ben özellikle başlangıç hamlelerinde kuvvetliyimdir.

Dün akşam hala hanımın evinde ufak bir davet vardı. Cordelia'nın örgüsüne davranacağını biliyordum. İçine bir pusula saklamıştım. Yere düşürdü, aldı, duygulandı, isteklendi. Bir insan ortamdan hep böyle faydalanabilirse elde edeceği avantajlar saymakla bitmez. Önemsiz bir pusula, genç hanım onu böyle bir ortamda okuyunca sonsuz bir anlam kazanıveriyor. Benimle konuşma fırsatı bulamadı; misafirlerden bir hanıma evine kadar eşlik etmemi gerektirecek bir durum yaratıp ortadan kaybolmuştum. Bu sayede bugünü beklemeye mecbur oldu. Edindiği izlenimi genç kız ruhunun daha derinlerine perçinlemek için hiç şaşmayan bir yoldur. Ona sanki üzerine düşen benmişim gibi bir izlenim verir; bana faydası şu ki, her tarafta kafasına takılırım, her tarafta ona sürpriz yaparım.

Diğer taraftan, erotik aşkın kendine has bir diyalektiği var. Bir zamanlar bir kıza âşık olmuştum. Geçen yaz Dresden'deki tiyatrodaki seyrettiğim bir kadın oyuncu ona öyle benziyordu ki, tanışmak istedim ve başardım da. Lakin aralarında çok büyük fark olduğunu gördüm. Sonra bugün yolda bir hanıma rastlıyorum, tıpkı o kadın oyuncuya benziyor. Bu hikâye bu fasıl üzere ilelebet sürüp gidebilir.

Düşüncelerim her yerde Cordelia'yı kuşatıyor, düşüncelerimi melekler gibi onun etrafına gönderiyorum. Kendi zafer arabasında tıpkı Venüs'ün güvercinlerin çektiği arabasında oturduğu gibi oturuyor ve ben düşüncelerimin dizginlerine sanki kanatlı yaratıklarım gibi asılıyorum. O orada memnun, bir çocuk gibi hayat dolu, bir tanrıça gibi kudretli oturuyor; bense yanında yürüyorum. Gerçekten de, bir genç kız her halükârda

doğanın ve tüm varoluşun en yücesi ve muhteremi ve hep öyle kalacak! Bunu kimse benden daha iyi bilmez. Böylesine bir görkemin öyle kısa sürmesi ne yazık. Bana gülümsüyor, beni selamlıyor, el sallıyor, kız kardeşim-miş gibi. Bir bakış ona sevgilim olduğunu hatırlatıyor.

Erotik aşkın farklı evreleri var. Cordelia çabuk öğreniyor. Kucağımda oturuyor, yumuşak ve sıcak kolunu boynuma doluyor; vücudunu yerçekiminden bağımsızmış gibi hafifçecik göğsüme yaslıyor; yuvarlak hatları bana hemen hemen dokunmuyor; bir çiçek gibi, zarif varlığıyla kıvrıla kıvrıla yükseliyor etrafımda, bir kurdele gibi hür. Gözleri kapaklarının ardına saklanmış, göğsü kar gibi bembeyaz, göz alıyor, öyle kaygan ki bakışlarımı üzerinde sabit tutamıyorum, göğsü kıpırdamasa kayıp gidecekler. Bu kımiltı neye delalet? Aşka mı? Belki. Bu, aşkın önsezisi, aşkın hayali. Henüz enerjiden yoksun. Beni uçarıca kucaklıyor, bulutun gökseli bağrına bastığı gibi, esinti gibi kaygısızca, bir çiçeği kucaklarcasına hafifçe; beni rastgele öpüyor, gökyüzünün denizi öptüğü gibi, çiçeği kucaklayan kırağı gibi usulca, sessizce, denizin ayın aksini öpüşü gibi kutsal.

Ondaki ihtirasa gelince, bu aralar naif bir ihtiras diyebilirim. Ben hele bir hamlemi yapıp, kendimi kesin olarak bir geri çekmeye başlayayım, işte o zaman beni tutsak etmek için her şeyi deneyecek. Başarabilmesi için de erotik olandan başka yolu yok, bu şimdilik bambaşka bir standarta göre kendini gösterecek olsa da, elinde bana karşı kullanacağı bir silahı var demektir. Ama o zaman benim elimde de reflektif ihtirasım var. O kendisi için dövüşüyor, erotik olana benim sahip olduğumu biliyor; o kendisi için dövüşüyor, beni alt etmek için. Onun aslında daha ileri seviyede bir erotik tarza ihtiyacı var. Onu alevlendirerek sezmeyi öğretmiştim, şimdi soğukluğumla idraki öğretiyorum, ama öyle yapıyorum ki, o bunu kendi

keşfetti sanıyor. Bunun için de beni savunmasız yakalamanın peşinde, beni yürekliliğiyle aştığına inanıyor, akli sıra beni bu yolla tutsak edecek. İhtirası o zaman daha kesin, enerjik, inandırıcı ve diyalektik bir şekil alıyor; öpüşleri sınırsız, kucaklayışları aralıksız. – Bende özgürlüğünü arıyor ve ben onun etrafını ne kadar sağlam sararsam, o onu bir o kadar daha iyi buluyor. Nişan patlak vermek üzere. Bir verince de, biraz dinlenmeye ihtiyacı olacak, ki bu çılgın koşuşturma nahoş bir görüntü arz etmesin. İhtirası son bir kez daha kendini toparlıyor ve o benim oluyor.

Nasıl ki zavallı Edvard'ın zamanında bu genç kızın hocalığını dolaylı olarak üstlendiysem, bunu şimdi alenen üzerime almış bulunuyorum. Ona en iyi bulduğum gıdayı sunuyorum: mitoloji ve masal. Hep olduğu gibi onu burada da özgür bırakıyorum; her şeyi ondan dinleyerek çekip çıkarıyorum. Önceden orada olmayanı oraya öncelikle yerleştiriyorum.

Hizmetçi kızlar yazları Dyrehaven* Parkına giderler, ama umdukları eğlenceyi bulamazlar. İnsan yılda bir kez gittiği bir yerin keyfini iyice çıkarmak ister. Şapkalar takacaklar, şallar kuşanacaklar, her şekilde rüküşleşecekler. Eğlencede aşırılık arsız, çirkin, *lasciv* [müstehcen] durur. Hayır, ben en iyisi Frederiksberg Have† Parkına gideyim. Pazar öğleden sonraları buraya gelirler ve tabii ben de. Bu mekânda her şey derli toplu ve nezih, eğlence tarzı daha sessiz ve daha asil. Dolayısıyla, hizmetçi kızlardan genellikle pek hoşlanmayan erkeklerin kaybı bu biçarelerinkinden daha fazla oluyor. Bu alacalı bu-

* Kopenhag'ın biraz kuzeyindeki park ve lunapark kompleksi. Halk tipi eğlence yeri olarak bilinir, tavernalar, birahaneler, müzikholler lokantalar ve dans/varyete mekânları bulunur –çn.

† Kopenhag'da, hayvanat bahçesinin bitişiğinde kraliyet konaklarının da bulunduğu büyük bir park –çn.

lacialı hizmetçi kalabalığı esasında biz Danimarkalıların sahip olduğu en harikulade alay. Ben kral olsaydım –o zaman ne yapacağımı bilirdim– geçit törenine muvazzaf askerleri çıkarmazdım. Eğer o otuz iki kişilik kurmaylar grubundan* biri olsaydım, hemen bir refah komitesi kurulması için kolları sıvardım, bilgi, nasihat, teşvik ve her türden münasip ödüllerle hizmetçi kızları zevkli ve özenli süslenmeye gönüllendirmek için çalışacak bir komite. Güzellik neden israf edilsin ki, neden kendini hiç fark ettirmeden hayat geçip gitsin ki? Bırakalım da bari haftada tek bir gün bir işe yarayarak kendini göstereyin! Lakin her şeyden evvel, zevk ve itidal şart. Bir hizmetçi kız bir hanımefendiye benzemeyecek, *Politivennet*† bunda ne kadar haklı olsa da, ileri sürdüğü nedenler tamamen yanlış. Eğer biz bu yolla hizmetçiler arasında sağduyulu bir ilerlemeyi benimsersek, buna karşılık olarak kendi evlerimizde, kendi kız evlatlarımız üzerinde de faydalı bir etkisi olacağı düşünülemez mi? Yoksa, bu yol izlenirse Danimarka'yı gerçekten emsalsiz bir gelecek beklediğini farz etmem pek mi küstahlık olur? Ben bu altın çağın muhatabı olsaydım ne yapardım diye düşünüyorum da, insan herhalde günlerini gönül rahatlığı içinde caddelerde, sokaklarda, pasajlarda dolaşıp temaşa zevkinin tadına vararak geçirirdi. Düşüncelerim ne de alabildiğine geniş, ne cüretkâr, ne kadar da vatansever! Ama tabii Frederiksberg Parkındayım, her pazar öğleden sonraları hizmetçi kızların geldiği yerde ve ben de onlarla birlikte.

* Kopenhag şehir meclisinin yalnızca erkeklerden oluşan otuz iki üyesi vardı –çn.

† Tam adı *Politivennet. Et ugentligt Almuesblad* [*Polis Dostu. Haftalık Halk Dergisi*] olan haftalık dergi 1798-1811 ve 1816-45 döneminde yayımlandı. Eleştirel, halkçı ve reformist içeriği, hicivli tonuyla tanınan, basın hürriyetini kötüye kullandığı iddiasıyla sık sık para cezasına çarptırılan ve sansüre uğrayan bir dergi –çn.

Önce köylü kızlar geliyorlar, sevgilileriyle el ele; veya bir başka düzende; bütün kızlar el ele önde, bütün erkekler onların arkasında; veyahut daha bir başka düzende; iki kız ve bir erkek. Bu güruh çerçeveyi oluşturuyor, pavilyonun önündeki kare şeklindeki geniş alanda ağaçlar boyunca ya ayakta duruyorlar ya oturuyorlar. Hepsininde, körpe, yalnız tenlerindeki ve giysilerindeki renk tezatları biraz sert! Şimdi Jutlandlı,* Funenli† kızlar da alaya katılıyor. Uzun boylu, dimdik, biraz fazlaca ağır sıklet, giysileri bir parça pasaklı. Burada komiteye büyük iş düşerdi. Gözler Bornholm‡ bölüğünün üyelerini uzun boylu aramak zorunda kalmıyor: Marifetli aşçı kızlar, ama ne mutfakta ne Frederiksberg’de fazla yanlarına yanaşılabilecek cinsten, gururlu hallerinde bir iticilik var. Bu nedenle oradaki varlıkları sağladıkları tezat açısından etkili, her ne kadar onlarla çok ender muhatap olsam da, burada olmasalar özlerdim.

Ve şimdi ana birlikler geliyor: Nyboderli kızlar. Daha minyon, etli butlu, yuvarlak hatlı, güzel bir cilt, mutlu mesut, şen şakrak, konuşkan, biraz fingirdek ve hepsinden önce başları açık. Giyinişleri hemen hemen hanım işi, yalnız iki şey kayda değer, üzerlerinde şal yok, boyun atkısı var, şapka yok, olsa olsa ufacık şık bir kep, lakin tercihen başlar açık. Şu işe bakın! İyi günler Marie; size burada mı rastlayacaktım? Sizi en son gördüğümde bu yana çok oldu. Hâlâ kraliyet danışma kurulunda görevlisiniz herhalde? “Evet.” Şartları mükemmeldir sanırım? “Evet.” Ama burada yalnız gibisiniz, size refakat eden kimse, bir sevgili filan yok yanınızda, belki bugün vakti

* Takımadalar ülkesi olan Danimarka’nın batı bölgesindeki büyük yarımada –çn.

† Jutland’ın doğusunda kalan adalardan biri –çn.

‡ Danimarka’nın en doğusundaki adalardan en büyüğü. Oldukça izole bir konumu olan ada bir sayfiye mekânı olarak popülerdir –çn.

olmadı, gelemeydi, belki de onu beklemektesiniz! – Yaa! demek nişanlı değilsiniz? Bu nasıl olur? Kopenhag'ın en güzel kızı, kralın kurulunda da vazifeli, bütün hizmetçi kızlar için bir ziynet, bir örnek, zarif giyinmesini bilen bir genç kadın ve pahalı da! Elinizdeki mendil ne de zarif, ince ketenden – olamaz, hem de kenarları nakışlı, bahse girerim ki buna on mark vermişsinizdir... Böylesine sahip olmayan öyle çok asil hanımefendi var ki... Fransız eldivenler... Bir ipek şemsiye... Ve böyle bir kızın nişanlısı olmayacak... Bu saçmalık. Pek yanlış hatırlamıyorsam, Jens de sizden bayağı hoşlanıyordu, biliyorsunuz canım, Jens, toptancının Jens'i, ikinci kattaki... Bakın, doğru tahmin ettim... Neden nişanlanmadınız ki? Jens yakışıklı bir erkekti, hali vakti de yerindeydi, herhalde toptancının nüfuzuyla şimdiye kadar ya polis memuru olmuştur ya itfaiyeci, hiç de kötü bir kısmet sayılmazdı! Suç kesin sizde, ona karşı çok sert davrandınız... “Hayır! Ama Jens'in bir zamanlar bir kızla nişanlı olduğunu ve kızın ona hiç de iyi davranmadığını öğrendim.” – Neler duyuyorum? Jens'in böyle bir alçak olduğunu kim tahmin ederdi! Evet, o saray muhafızları, o saray muhafızları yok mu, onlara da hiç güven olmuyor. Çok doğru davranmışsınız, bir kız, sizin gibi bir kız, ona buna saldırmayacak kadar hanım olmalı... Muhakkak daha iyisini bulursunuz, sizi temin ederim. – Juliane nasıl? Epeydir görmedim. Benim güzel Marie'm, belki bana biraz bilgi verme lütfunda bulunurlar... İnsan kendi bir kere aşkta hüsrana uğradı diye, herkesten elini eteğini çekmemeli... Burası da çok kalabalık... Bu konuda sizinle daha fazla konuşmaya çekiniyorum, biri beni görür diye korkuyorum... Bir dakikacık dinleyin, benim güzel Marie'm... Bakın, burası uygun, gölgelik bir yol, ağaçların dalları adeta bizi yabancı gözlerden saklamak için birbirine geçmiş, burada ne kimse görür ne de biz kimsenin sesini duyarız,

tek duyulan sadece uzaktan akseden müziğin yumuşak nağmeleri... İşte burada sırrımdan bahsetmeye cesaret edebilirim... Şu işe bakın hele, eğer Jens öyle kötü biri olmasaydı şimdi burada onunla kol kola yürüyor olacaktın, bu güzel müziği dinleyecektiniz birlikte, şimdikinden çok daha fazla zevk alacaktın... Neden böyle duyulandın? – Unut o Jens'i... Bana haksızlık ediyorsun... Buraya sadece senle karşılaşabilmek için geldim... Danışma kuruluna da sadece seni görmek için gelmişim... Herhalde anlamıştın... Bir fırsatını bulup hep mutfak kapısının önünden geçtim... Sen bana ait olmalısın... Papaz kürsüsü de bunu ilan etmeli... Yarın akşam sana her şeyi açıklayacağım; mutfak merdiveninden yukarı doğru, soldaki kapı, mutfak kapısının tam karşısındaki... Hoşça kal, benim güzel Marie'm... Aman beni burada gördüğünü veya konuştuğunu kimse fark etmesin. Sırrımı da biliyorsun artık. Sahiden enfes bir kız, ondan bir şeyler de koparmak mümkün oldu. Odasına hele bir ayağımı basayım, papaz kürsüsünü bizzat ben havalara uçuracağım! Öteden beri o güzeller güzeli Yunan *autarkeia*'sını* geliştirme arayışı içinde olmuştumdur ve özellikle de bir papazı gereksiz yapma.

Benden mektup aldığıında Cordelia'nın arkasında durmayı çok isterdim, ilginç olabilirdi. O zaman orada yazılı olanlara ne derece gerçek anlamda erotik yaklaştığına da kendimi rahatça ikna edebilirdim. Mektuplar bir genç kızın üzerinde tesir uyandırmak için paha biçilmez birer vasıta olmuştur ve daima da olacaklar; nedense ölü bir harf canlı bir kelimedenden çoğu kez epey tesirli oluyor. Bir mektup sır dolu bir iletişim aracı; insan kendini durumun hâkimi hissediyor, etraftakilerin tesiri altında değil ve öyle sanıyorum ki, bir genç kız bazen ve özellikle de zihninin baskı altında olduğu anlarda idealleriyle yalnız

* (Lat.) Otarşi: özerklik, kendi kendine yetme –çn.

kalmak ister. İdeali sevdiği bir nesnede ifade bulsun bulmasın, bir idealde hakikatte bulunmayan bir olağandışılık olduğunu hissettiği anlar da vardır. Bu gönül alma eğlencelerini ona bağışlamak gerekir; yalnız, bundan doğru yararlanmayı bilmek lazım ki, o tükenmiş değil, güçlenmiş olarak gerçeğe geri dönebilsin. Mektuplar buna yardımcı oluyor, insanın görünmeden, zihnen bu kutsal adanma anlarında hazır bulunmasını sağlıyor, mektubun yazarının gerçek olduğunu tahayyül etmek hakikate doğal ve zahmetsiz bir geçiş sağlıyor.

Cordelia'yı kıskanabilir miydim acaba? Lanet olsun evet! Bir bakıma da hayır! Bir diğeriyle mücadelemden zaferle çıktığım halde, onun bundan rahatsız olduğunu görseydim, yani beklediğimin tam aksi olsaydı – o zaman ondan vazgeçerdim.

Eski devirlerin filozoflarından birinin dediğine göre, insan başından geçen her şeyi olduğu gibi bir yere kaydetseydi, daha ne olduğunu anlamadan filozof olurdu. Epey bir zamandır nişanlılar cemaatiyle ilişki halindeyim. Bu bağlantının er geç meyvesini vermesi gerek. Bu nedenle de bir kitap yazmak için malzeme toplamayı düşündüm, başlığı: Öpüşme Teorisine Giriş, birbirlerinin üzerlerine titreyen âşıklara itham edeceğim. Bu konuda hiçbir kitabın bulunmaması sahiden pek garip. Eğer bitirmek kismet olursa, uzun zamandır noksanlığı hissedilen bir ihtiyacı gidermiş olacağım. Edebiyatımızdaki bu eksiğin sebebi acaba filozofların bu konuyu hiç düşünmemeleri mi, yoksa hiç anlamamaları mı? – Şimdiden bir iki tavsiyede bulunabilirim. Öpüşmenin mükemmel olabilmesi için taraflardan birinin kız, diğeri erkek olması şart. Erkeklerin öpüşmesi tatsız veyahut daha kötüsü, ağızda nahoş bir tat bırakıyor. – Sonra sanıyorum ki, erkeğin kızı öpmesi, kızın erkeği öpmesine kıyasla öpüşme fikrine daha bir yakın. Yıllar zarfında bu ilişkide öyle bir *in-*

*difference** sağlanmış ki, öpüşme anlamını kaybetmiş. Bu, evlilerin evcil öpüşmeleri için de geçerli. Evli çift mendil yokluğunda birbirinin ağzını siler, bir taraftan da “Afiyet olsun,” der.

Aradaki yaş farkı hayli fazlaysa, o zaman öpüşme olgusu öpüşme fikrinin dışında kalır. Taşrada bir kız okulu hatırlıyorum, en büyük sınıf kendilerine bir *terminus*† bulmuştu: “Kral danışmanını öpmek,” bu ibareyle sevimli ve makbul kavramlarının öpüşme olgusuyla olan irtibatını da kesinkes kesmiş oldular. Söz konusu *terminus* aslında şöyle oluştu. Sınıfın kadın öğretmeninin bir kayınbiraderi vardı, kadının evinde kalıyordu, bir zamanlar kral danışmanlığı yapmıştı, yaşlı başlı bir adamdı, özgürlüğünün zevkini genç kızları bol bol öperek çıkarırdı.

Öpücük kesin bir tutkunun ifadesi olmalı. İkiz kız kardeşler ve erkek kardeşler öpüştüğünde bu hakiki bir öpücük olmaz. Noel oyunlarının mükâfat öpücükleri de öyle, bunlar çalıntı öpücük sınıfına girer. Öpücük tek başına bir anlam içermeyen sembolik bir hareket, simgeleyeceği bir his yoksa, vereceği bir anlam da yok ve bu his sadece belli şartlar altında mevcut olabiliyor.

İnsan, öpücüğü sınıflandırmak isterse, muhtelif sınıflama prensipleri arasında tercihte bulunabilir. Öpücükler çıkardıkları seslere göre sınıflandırılabilir. Ne yazık ki dil burada gözlemlerime kıyasla esnek değil. Dünyada hiçbir dil de sadece amcamın evinde aşına olduğum çeşitlilikleri bile ifade etmeye yetecek bir *onomatopoeia*‡ sözlüğe sahip değil sanıyorum. Bazen sinek ezer gibi, bazen ıslık çalar gibi, bazen şapur şupur, bazen şangır şungur, bazen kükrercesine, bazen içi dolu gümbür gümbür, ba-

* (Fr.) Kayıtsızlık, aldırışsızlık, nemelazımcılık –çn.

† (Lat.) Sınır, hedef –çn.

‡ (Yun.) Doğadaki seslere benzer seslerle bağdaştırılarak yapılan yansıma ses –çn.

zen içi boş bir yankı gibi, bazen fukara giysisi gibi kaba saba vs vs. Öpücük temas özelliği açısından da sınıflandırılabilir: teğetsel öpücük veya *en passant* öpücük ve de sıkıca yapışan öpücük.

Aldığı zamana göre de uzun ve kısa olarak sınıflandırılabilir. Zaman açısından bakıldığında bir diğer sınıflama daha olabilir ki, bana hitap eden de yalnız budur: İlk öpücük ile diğerleri arasındaki fark. Düşüncenin burada odaklandığı şey, diğer tüm sınıflandırmalarda ortaya çıkanla kıyaslanamaz, genel olarak sese, temasa, zamana karşı kayıtsızdır. İlk öpücük niteliksel olarak da tüm diğerlerinden farklıdır. Çok az insan bunu düşünür, düşünen bir tek kişi olmasa yazık olurdu.

Benim Cordelia'm!

İyi bir cevap tatlı bir öpücüğe benzer, der Süleyman.* Bilirsin, soru sormaya pek düşkünümdür, ama hemen hemen hep eleştirilirim, bu ne sorduğumu anlamamalarından kaynaklanır; ne sorduğumu anlayan yegâne insan sensin, sadece sen cevap vermekten anlıyorsun ve sadece sen iyi cevap bulmaktan anlıyorsun; nitekim, Süleyman iyi bir cevap tatlı bir öpücüğe benzer, der.

Senin Johannes'in.

Manevi erotik ve dünyevi erotik birbirinden farklıdır. Ben şimdiye kadar Cordelia'da daha ziyade manevi olanını geliştirmeye çalıştım. Kişisel varlığım artık daha farklı olmalı, yalnız refakatçi bir ortam değil, tahrik edici de olmalı. Şu sıralar *Phaedrus*'ta erotik aşktan bahseden o meşhur pasajı okuyarak buna hazırlanıyorum.† Tüm varlığımı he-

* Süleyman'ın Meselleri, 24:26 –çn.

† Platon'un *Phaedrus* adlı diyalogundaki, ruhun yapısının bir araba ve onu çeken atlara benzetilmesine göndermede bulunuluyor –çn.

yecanlandırıyor, şahane bir prelüd! Platon erotikten gerçekten iyi anlıyormuş.

Benim Cordelia'm!

Eski Latinler uyanık bir öğrenci için hık demiş hocasının burnundan düşmüş derler. Aşk için her şey bir görüntü, ama buna karşılık görüntü de tekrardan bir hakikat. Ne çalışkan, ne dikkatli bir öğrenciyim, değil mi? Ama sen bir tek kelime bile etmiyorsun.

Senin Johannes'in.

Eğer bu ilerlemeye ben değil de bir başkası öncülük ediyorsa, o zaman büyük olasılıkla kendisinin yönlendirilmesine müsamaha edemeyecek kadar zeki demektir. Nişanlılar sınıfının bir üyesine danışmaya kalkmış olsaydım, herhalde erotik cüretin verdiği kurumla şöyle derdi: "Ben bu sevişme pozisyonlarında sevgililerin aşk titreşimlerinin Chladni figürünü* hâlâ boşuna arıyorum." Ben de şöyle cevapladım: "Boşuna aradığına memnun oldum; insan ilginç olanı dikkate almadıkça o resim zaten hakiki erotik boyutuna uymaz. Erotik aşk lafla yetinmek için fazla somut; erotik durumlar lafla doldurulamayacak kadar anlamlıdır. Sessiz, sakindirler, anahatları bellidir, lakin Memnon heykelinin† nağmeleri gibi dokunaklıdır da. Eros el kol hareketleri yapar, konuşmaz; yahut konuşsa bile, bu gizemli bir ipucu, simgesel bir müziktir. Erotik durumların her zaman ya heykelvari ya pitoresk sanat-sal bir yanı vardır; lakin iki kişinin, aşklarından konuşmasında ne heykelvari ne de pitoresk bir özellik var. Yine

* Kum taneleri, metal tozları benzeri nesnelerin titreştirilmesiyle oluşturulan desen. İsmi Ernst Chladni'den alır –çn.

† Thebes şehri yakınındaki ünlü Mısır heykeli. Güneş doğarken harp sesine benzer nağmeler çıkardığı söylenir –çn.

de ciddi nişanlılar bu tür safsatalarla işe başlarlar ve bu daha sonra onların bol lakırtılı evlilik ortamını bir arada tutan sihirli kurdeleyi oluşturur. Bu laklak aynı anda hem bir girişim hem bir güvence oluyor, evliliklerinin Ovidius'un bahsettiği başlık parasından yoksun kalmayacağı güvencesi: *Dos est uxoriam lites*.^{*} İlla konuşulacaksa, birinin konuşması da yeterlidir zaten. Konuşmayı erkek yapacağından Venüs'ün erkekleri baştan çıkardığı kuşağın güçlerinden bazılarına da sahip olması lazım: gevezelikler ve tatlı pohpohlar, yani *insinuante*'nin [göze girme] gücü. Bundan Eros'un dilsiz olduğu veya konuşmanın erotik açıdan uygun kaçmayacağı şeklinde bir sonuca varmak değil, yalnızca gevezeliğin de, şayet gelecek beklentilerine falan dalınmazsa vs, erotik kabul edilebileceği, erotik olguya bir dinlenme arası, bir *passe-temps* [eğlence] olduğu, yani en belirleyici an olmadığı şeklinde bir sonuca varılmalı. Böyle bir laklak, böyle bir *confbulatio*[†] [lafügüzaf] yapısı itibariyle aslında bir hayli tanrısal da oluyor ve ben bir genç kızla çene çalmaktan katiyen usanmam. Bu şu demek: Belirli bir kızdan usanabilirim, ama bir genç kızla gevezelik etmekten asla – nefes almaktan yorulmam kadar imkânsızdır bu. Bu çeşit bir konuşmanın asıl garip yanı, bitkisel gelişimidir. Ayakları yerden kesilmez, bir hedefi yoktur, tesadüf onun hareketlerinin yasasıdır – lakin ürettiği itibariyle adı üstündedir: “Tusindfryd.”[‡]

Benim Cordelia'm!

“Benim – senin,” bu kelimeler mektuplarımdaki mütevazı içeriğin etrafını parantez içine alıp sarı-

^{*} Ovidius: *Aşk Sanatı* 2, 61: Ağız dalaşı kadının başlık parası –çn.

[†] (Lat.) Lafügüzaf, gevezelik –çn.

[‡] (Dan.) Papatya. Kierkegaard burada “binbir haz” anlamına da gelen *tusind-fryd* bileşik sözcüğünü ironik olarak kelime anlamında kullanmış –çn.

yorlar. Aralarındaki mesafenin giderek daha kısaldığını fark ettin mi? Ah, benim Cordelia'm! Ne güzel, parantezin içi boşaldıkça, daha doyurucu, daha anlamlı oluyor.

Senin Johannes'in.

Benim Cordelia'm!

Kucaklaşma bir çekişme midir?

Senin Johannes'in.

Cordelia genelde sessiz. Bu yönünden hep hoşlanmışım. Onun üzerinde bir erkeği *hiatus** ile kafasını ütülemeyecek kadar derin bir kadınsılık, özellikle kadına has olan ve bir önceki veya bir sonraki kısıtlayıcı ünsüzü oluşturacak erkeğin bir o kadar kadınsı olduğu durumlarda kaçınılmaz olan bir kinaye var. Lakin arada ağızdan kaçan kısacık bir yorum, ruhunda ne çok şeyler barındırdığını açığa vuruyor. Tabii ben de yardımcı oluyorum. Bir resim taslağına korkak elle rastgele çizgiler konduran bir adamın arkasında duran birinin bıkıp usanmadan o çizgileri birleştirip daha derli toplu, daha anlamlı bir şey ortaya çıkarması gibi bir şey. Kendi kendini şaşırtabiliyor, ancak kendine ait olan bir şey hakkında. Bu yüzden Cordelia'yı devamlı gözlüyorum, her yorumunu, rastgele savurduğu her bir sözcüğü ve daha sonra bunları Cordelia'ya iade ederken, her biri daima daha fazla anlam yüklü, onun hem bildiği hem de bilmediği anlamlar.

Bugün bir davetteydik. Tek bir kelime bile etmedik. Biz masadan kalkarken uşak yanımıza geldi ve Cordelia'ya bir habercinin kendisini beklediğini, konuşmak istediğini bildirdi. Haberciye gönderen bendim. Bir mektup getirmişti, mektupta masadayken ağızımdan çıkan

* (Yun.) Ses boşluğu, kesintili ünsüz. İki sesli harfin birleşmeden iki hece veya iki kelime arasında yan yana gelmesi -çn.

bir söze imada bulunuyordum. Bu sözü benden uzakta oturan Cordelia'nın muhakkak duyacağını ve yanlış anlayacağını bilerek, masadakilerle sohbet ederken ortaya söylemiştim. Mektup tam burada işe yarayacaktı. Masa sohbetini istediğim yöne çevirmem mümkün olmasaydı, o zaman öyle iyi ayarlayacaktım ki, ona ulaşmadan mektuba ben el koyabilecektim. Geri geldi, ufak bir yalan söylemek zorunda kaldı. Zira bu tip şeyler erotik gizemi güçlendirir, onlarsız kendine gösterilen yoldan ilerleyemez.

Benim Cordelia'm!

Başını Elverhøj'a* yaslayana rüyasında peri kızının görüldüğüne inanır mısın? Onu bilemiyorum, ama biliyorum ki, başımı senin göğsüne yasladığımda gözlerim kapanmıyor, baygınlaşıyor ve ben o zaman bir meleğin çehresini görüyorum. Başını Elverhøj'a yaslayanın sakın yatamayacağına inanır mısın? Onu bilmiyorum, ama biliyorum ki göğsün, başım ona doğru yaklaştığında, uyku gözlerimin üzerine bir türlü konamayacak kadar kıpır kıpır olacak.

Senin Johannes'in.

Jacta est alea.[†] Artık hamle zamanı. Bugün onun yanındaydım, ama düşüncelerim kafama takılan bir fikre dalıp gitmişti. Ne kulağım ondaydı ne de gözüm. Fikir ona göre de çok ilginçti ve onu da pek sardı. Ancak, yeni bir manevraya o yanı başımdayken böyle soğuk durarak başlamak yanlış olurdu. Ben onun yanından ayrıldıktan ve düşünce kafasını kurcalamayı bıraktıktan sonra,

* (Dan.) Kuzey mitlerinde sözü geçen perilerin yaşadığı, kızılagaçlarla kaplı tepenin adı. Kelime anlamı "peri tepesi" –çn.

† (Lat.) *Zar atıldı*. Kendisini Roma imparatoru yapacak iç savaşa giderken Caesar'ın Rubicon Irmağının üzerinde söylediği söz –çn.

her zamankinden daha farklı olduğumu kolay fark etti. Değişikliği yalnızken fark etmesi, bu bulguyu onun için daha sancılı yapar, daha ağır, ama bir o kadar daha keskin işler. Hemen parlayamaz ve bir fırsat çıktığında da, o kadar çok şey tasarlamıştır ki, bir hamlede söyleyemez, geride bir şüphe tortusu kalır. Huzursuzluk artar, mektupların arkası kesilir, erotik gıda kısıtlanır, erotik aşk gülünç bulunup alay konusu edilir. Belki kısa bir an baş eğer gibi olur, ama uzun vadede tahammül edemez. Şimdi beni, benim ona karşı kullandığım yöntemlerle tutsak etmek isteyecek, erotikle.

Nişanı atma noktasında her genç kız büyük bir *casu-ist** kesilir ve okullarda bunun dersi verilmediği halde bütün kız çocukları nişanın hangi hallerde bozulacağını iyi bilirler. Bu aslında geçen yılki son sınıf bitirme sınavlarının standart sorusu olmalıydı, kız okullarındaki bitirme tezlerinin çok tekdüze olduğunu biliyorum, böylece bu çeşitlilik noksanlığı da giderilmiş olurdu, zira soru, bir genç kızın keskin zekâsını gösterebileceği için geniş bir alan sunuyor. Hem insan neden bir genç kıza o keskin zekâsını en mükemmel şekilde gösterebilme fırsatı tanımasın? Sonra bu şekilde bir başka fırsatı daha kazanmayacak mı, olgun olduğunu göstermek – nişanlanmak için? Bir zamanlar bana çok ilginç gelen bir hadise geçti başımdan. Arada sırada görüştüğüm bir aile vardı. Evin büyüklerinin evde olmadığı bir gündü. Evin iki genç kızı arkadaşlarını sabah kahvesine çağırmışlardı. On altıyla yirmi yaşları arasında sekiz genç kız. Görünüşe göre başkasını beklemiyorlardı, hatta hizmetçiye başkalarını eve sokmaması da tembih edilmişti sanırım. Ben yine de içeri girdim, kızlar biraz şaşırmış görünüyorlardı. Sekiz genç

* (Lat.) Hak ve ahlak konularını kafasına göre yorumlayan kimse, safsatacı –çn.

kızın böyle teşrifatlı bir sinodda* ne müzakere ettiklerini Tanrı bilir. Evli kadınlar da bazen buna benzer toplantılar yaparlar. Pastoral teolojii ele alırlar; özellikle en önemli sorular müzakere edilir: Hizmetçi kızın yalnız başına şehir meydanına gitmesine izin vermek hangi durumlarda daha uygun olur, kasapta veresiye defteri mi açtırmalı, yoksa peşin mi ödemeli; aşçı kızın sevgilisi olması makul mü; mutfak işlerine sekte vuran bu ihtiras dolu ilişkiye nasıl son verilecek.

Bu latif gruptaki yerimi aldım. İlkbaharın başlarıydı. Güneş, ışınlarını yeryüzüne tek tük yollamaya başlamış, gelişinin yakın olduğunu müjdeliyordu. Oda tam kıştan kalmaydı, ondan olacak ki, içeri süzülen o tek tük ışık huzmeleri insana pek bir davetkâr geliyordu. Masadan mis gibi bir kahve kokusu yayılıyordu – ve genç kızlar da, neşeli, sağlıklı, hayat doluydular; yola gelmez de, korkuları çabuk yatışmıştı, zaten neden korkacaklardı ki, bir bakıma erkek gibi kuvvetliyidiler. Dikkatlerini ve sohbetin konusunu döndürüp dolaştırıp bir nişanın hangi durumlarda atılması gerektiği sorusuna getirmeyi başardım. Gözlerim bu kız çelenginde bir çiçekten diğerine keyifle pır pır kanat çırpı, bir güzelden diğerine kondu ve dışkulağım seslerin melodisiyle dolup taşarken, içkulağım pürdikkat belli belirsiz sesleri incelemenin zevkini sürdürdü. Böyle kızların kalbinde ve bunun tarihinde bir yer edinmek için tek bir kelime etmem çoğunlukla yeterli olmuştur. Aşkın yolları yine de öylesine baştan çıkarıcı ve bir kızın ne kadar ileride olduğunu araştırmak öylesine ilginç ki! Sohbeti ha bire körükledim, yaratıcılık, espri, estetik nesnellik, hepsi iletişimi daha bir rahatlattı, yine de her şey en katı edep sınırları dahilinde kaldı. Biz gevezeliğin kolay bölgelerinde böyle şakalaşırken, bu iyi

* Çeşitli konuları tartışmak ya da karara bağlamak üzere toplanan kilise temsilcilerinden oluşan meclis –çn.

kalpli kız çocuklarını bir tek kelimemle vahim bir mahcubiyetin kucağına atma imkânı hareketsiz yatıyordu. Bu imkân benim gücüm altındaydı. Ama kızlardan hiçbiri bunu değil kavramak, sezinlemedi bile. Sohbetin kolay eğlencesinde alıkonuldular, Şehrazat'ın hikâye anlatarak ölümü uzakta tuttuğu gibi.

Konuşmanın gidişatını bazen hüznün sınırına çektim; bazen hoppalığın dizginlerini başıboş bıraktım bazen de onları diyalektik bir oyuna özendirdim. Ve hangi konunun daha çok çeşitlilik içerdiği, bir insanın ona nasıl baktığına bağlıdır. Sürekli yeni temalar ortaya attım. – Anne babası tarafından gaddarca nişanı atmak zorunda bırakılan bir kızıdan bahsettim. Bu acıklı ayrılık gözlerini neredeyse yaşlarla doldurdu. – Nişanı atan birinden bahsettim, iki sebep göstermişti: Kız çok iriydi ve o, aşkını itiraf ederken kızın önünde diz çökmemişti. Bunların yeterince makul bir neden olarak kullanılamayacağını ona söylediğimde, bana şu cevabı vermişti: Bilakis, istediğim amaca ulaşabilmem için kesinlikle yeterli; zira hiç kimse bu konuda cevap olarak makul bir tek kelime bile edemez. – Çok *difficilis** bir olayı da bu arada cemaatin dikkatine sundum. Bir genç kız, sevgilisiyle birbirlerine uygun değiller diye nişanı atmıştı. Sevgilisi, kıza duyduğu aşkın çok derin olduğu hususunda onu temin ederek mantığa davet etmek istemişti, ama kız şöyle demişti: Ya birbirimize uygunuz ve aramızda gerçek bir duygudaşlık var ve o zaman sen birbirimize uymadığınızı fark edeceksin ya da birbirimize uygun değiliz ve o zaman da birbirimize uygun olmadığınızı fark edeceksin. Kızların bu gizemli lafları kavrayabilmek için nasıl kafa patlattıklarını görmek bir zevkti, yine de içlerinden bir ikisinin çok iyi anladığını da fark ettim; zira nişan atmak konusunda genç kızlar analarından *casuist* doğarlar. Evet, gerçekten

* (Lat.) Zor, çetrefilli –çn.

inanıyorum ki, nişanın hangi durumlarda atılması gerektiğini şeytanla tartışmak bir kızla tartışmaktan daha kolay olurdu benim için.

Bugün onunla birlikteydim. Onu yine mest etmek istediğim için konuyu hemen dün kafasını meşgul ettiğim konuya getirdim. “Aslında dün söylemek istediğim bir şey vardı; senden ayrıldıktan sonra aklıma geldi!” İşe yaradı. Yanında olduğum sürece beni dinlemekten zevk alıyor; ben yanından ayrılınca olasılıkla hile yapıldığını sanıyor, benim değiştiğimi düşünüyor. Bir insan, hisselerini böyle geri alır. Tilkice bir yol olsa bile hayli faydalıdır da, dolaylı yolların hepsinde olduğu gibi. Bahsettiğim şeyin benim kafamı da meşgul ettiğine kendini ikna edebilir, evet, tam o anda bu ona çok ilginç gelebilir, ancak ben asıl erotik ona hile yaparım.

Oderint, dum metuant,* sanki sadece korku ve nefret mi birbiriyle ilintilidir, sanki korku ve aşkın birbiriyle hiçbir ilgisi yok mudur; aşkı ilginç yapan şey sanki kaygı değil midir? Doğayı kucakladığımız aşk nasıl bir aşktır? Bu aşkı gizem dolu bir korku ve dehşet yok mudur? Doğadaki o mükemmel ahenk kural tanımazlıktan ve vahşi bir keşmekeşten kaynaklanmıyor mu, ondaki huzur ise hakikatsizlikten? Lakin en gözüek olan sadece kaygı! Aşkı ilginçleştirmek isteyince de durum aynı. Ardında derin, kaygılı bir gece kuluçkada bekler, aşkın çiçeği buradan fışkıracak. *Nymphæa alba*† çanağıyla suyun yüzeyinde bu suretle dinlenir, düşünce köklerinin tutunduğu o derin sessizliğe yuvarlanma korkusuyla ürperirken. – Dikkat ettim, mektuplarında bana hep “benim” diye hitap ediyor, ama bunu yüzüme karşı söyleyecek cesareti

* (Lat.) *Korktukları sürece nefret etsinler*. Romalı trajedi yazarı Lucius Accius’a ait bir replik. Onu sık sık kullanan Roma imparatoru Caligula’nın ağzında meşhur oldu –çn.

† (Lat.) Beyaz nilüfer –çn.

yok. Bugün bunu ondan mümkün mertebe üstü kapalı olarak ve erotik bir içtenlikle rica ettim. Niyetlendi, ama söze dökmekten çok daha kısa ve daha hızlı olan ironik bir bakış bunu imkânsız kılmaya yetti, dudağım var gücüyle cesaretlendiriyor olsa da. Bu ruh hali normal.

O, benim. Bunu âdetten olduğu üzere yıldızlara gizlice söylemiyorum, gökyüzünün ücra köşelerinin bu bilgiyle ne işleri olacağını da doğrusu bilemiyorum. Bunu Cordelia'dan başka kimseye de söylemiyorum. Bu sırrı yalnız kendime saklıyorum, kendimle yaptığım en gizli sohbetlerde, içimden, kendime fısıldıyorum. Gösterdiği direniş öyle büyük değildi, ama sergilediği erotik güç takdire şayandı. Bu derin ihtirasta ne de ilginç, ne de muazzam, âdeta doğaüstü! Savuştururken ne bükülgen, her yere süzülüp girerken ne esnek, zayıf bir noktayı nasıl da hemen seçiveriyor! Her şey hareket durumunda; lakin bu tabiatlar ordusunun uğultusunda ben tam kendi tabiatımda duruyorum. Ve tüm bu hareketlilik keşmekeşinde bile o kesinlikle çirkin değil, değişen ortamların içinde paramparça değil, parçalarına ayrılıp dağılmış değil. O sürekli olarak bir *Anadyomene*,* yalnız toy bir zarafetle veya *unbefangen* [umursamaz] bir rehavetle değil, şehvetin hızlı nabız atışlarından mest olmuş yükseliyor, ama o hâlâ bir birlik, hâlâ bir denge. Mücadele için tüm erotik silahlarını kuşanmış, gözlerinin oklarıyla savaşıyor, kirpiklerinin buyruğuyla, alnının gizemiyle, göğüslerinin belagatiyle, kucaklaşmanın tehlikeli tahrikleri, dudakların yalvarışı, yanağın gülümsemesi, tüm varlığının hoş hasretiyle. Onda tıpkı bir *valkyrie*'nin† gücü var, enerjisi var, ama bu güç, üzerine

* (Lat.) Dalgaların köpüklerinden doğmuş Afrodit. Latincesi “denizden yükselen” anlamına gelir –çn.

† İskandinav mitolojisinde Odin’e yardımcı olan bakire atlı savaşçılar –çn.

püskürtülen bayıltıcı bir bitkinlikle karışıp sertleşiyor. – Onu yalnızca kaygı ve huzursuzluğun ayakta tuttuğu ve yuvarlanmasına engel olduğu bu zirvede fazla uzun kalmamalı. Bu tür duygular çok yakında ona nişanlılığın çok kısıtlayıcı, çok bunaltıcı olduğunu hissettirecek. Beni evrensel olanın sınırını aşmaya tahrik eden bizzat o. Bu suretle kendi de bunun farkına varacak ve benim açımdan esas mesele de bu.

Artık ağzından nişanlılıktan usandığını ima eden az laf çıkmıyor. Ve kulaklarım hepsini not ediyor, onlar girişiminin Cordelia'nın ruhundaki izcileri, bana öğretici ipuçları veriyorlar; onlar Cordelia'yı planımın ağına bağladığım ipin uçları.

Benim Cordelia'm!

Nişanlılıktan şikâyet ediyorsun, aşkımızın ayak bağı olmaktan başka bir işe yaramayan harici bir bağa ihtiyacı olmadığını düşünüyorsun. Ben de o zaman Cordelia'mdaki harikalığı keşfediyorum! Hakikaten, sana hayranım! Görünüşteki birlikteliğimiz aslında bir ayrılıktan başka bir şey değil. Aramızda hâlâ bizi birbirimizden Pyramus ve Thisbe* gibi ayıran bir duvar var. Sırrımızı paylaşan diğerleri rahatsız ediyor. Sadece zıtlıkta özgürlük var. Aşk kimse kuşkulandırmadığı sürece bir anlama sahip olur; aşk hariçtekiler sevgililerin birbirinden nefret ettiklerini sandığında mutlu olur.

Senin Johannes'in.

* Yunan mitolojisinde, Pyramus ve Thisbe komşu evlerde yaşayan iki âşıktır. Aileleri görüşmelerine izin vermediği için, iki ev arasında bulunan duvardaki bir çatlak vasıtasıyla birbirleriyle konuşurlar. (Ovidius, *Başkalaşımalar*, 4. melodi, v. 55-166) –çn.

Nişan bağının çözülmesine artık ramak kaldı. Bağlı çözen de o olacak, belki gevşeklikle beni kendine daha sıkı çeker diye; dağınık buklelerin bağlı buklelerden daha fazla tutkun etmesi gibi. Nişanı ben bozup atarsam bu erotik perendeyi ıskalayacağım, halbuki seyretmek öyle tahrik edici ve ruhundaki yürekliliğin öyle kesin bir işareti ki. Ve benim için esas olan da bu. Ardından, tüm hadisenin beni üçüncü şahısların karşısında içine sokacağı bazı nahoş durumlar geliyor. Sevilmeyen biri olacağım, nefret edecekler, iğrenecekler – haksızca da olsa, ama bunun onlara getireceği avantajlar göz ardı edilir mi? Nişanın hiç yakınından bile geçmediği evde kalmış bir sürü kız var, hiç olmazsa bu yolla yakınlarına gelmek birçoğunu mutlu eder. Doğrusu zahmetli, ama bu da bir şey; zira insan bir kere bekleme listesinde bir yer bulmak için kendine dirsekleriyle yol açarak ilerledi mi beklentisiz kalıyor; insan listede ne kadar yükselir, ne kadar ilerlerse beklenti bir o derece azalıyor. Aşkın dünyasında terfi ve nakil durumlarında kıdem ilkesi geçerli değil. Üstelik, böyle bir küçük hanım hep aynı evde* yaşamaktan bunalmıştır; hayatında biraz hareket ister. Ama bu mutsuz bir aşk hikâyesine kıyasla nedir ki, üstüne üstlük bir de tüm hadiseyi hafiften alabiliyorsa? İnsan hem kendini hem karşısındakini aldatılmışlar sınıfına dahil olduğuna inandırır ve Magdalena Vakfına† kabul edilebilmek için yeterli vasıflara da sahip değilse ağlayıcı olarak onun hemen yanı başını kendine mesken tutar. Yani insanlar vazife gereği benden nefret ediyorlar.

Bunların bir de, topyekûn veya yarı yarıya veya üçte bir aldatılmışlardan müteşekkil bir başka bölümü var.

* (Dan.) *Uskiftet bo*: Daha önce kocasıyla veya ebeveyniyle oturduğu evde, onlar öldükten sonra yaşamaya devam etme. Danimarka'da bu tür ikametgâhlara mahsus vergi ve yasalar bulunur –çn.

† Hz. İsa'nın ayaklarına merhem süren Maria Magdalena adlı düşkün kadın adına kurulmuş, sokak kadınları için ıslahevi –çn.

Burada birçok evre mevcut, bir tek yüzüğü mazeret olarak gösterenlerden, halk dansındaki tek bir el sıkış için şapkalarını çıkarıp askıya asanlara kadar. Onların yaraları yeni acılarla tekrar açılır. Nefretlerini bir ikramiye olarak kabul ederim. Ama biçare kalbim için bu nefretçiler tabiatıyla bir o kadar çok sayıda gizli âşık anlamına geliyor. Ülkesiz bir kral gülünç bir manzara oluşturur, ama ülkesiz bir krallığın vârisleri arasındaki veraset kavgası bu gülünçlüğü katbekat aşar. Ben de kadınlar tarafından aynı böyle sevilmeli ve ihtimam gösterilmeliyim, bir tefeci gibi. Gerçek bir nişanlı sadece bir kişiyle ilgilenebilir, ama böylesine geniş bir olasılıkta, yani ne kadar isterse o kadarıyla ilgilenebilir. Bütün bu keşme-keşten kurtulacağım ve üstüne üstlük yepyeni bir role çıkma şansına kavuşacağım. Genç kızlar benim için üzülecekler, bana acıyacaklar, benim için iç çekecekler, ben yine aynı telden çalacağım, insan böyle de esir alabilir.

Ne garip ki, bu aşamada ben Horatius'un her sadakatsiz kız için temenni ettiği belirleyici işaretin bende de olduğunu ıstırapla fark ediyorum: Kara bir diş, üstelik bir ön diş.* İnsan nasıl da batıl inançlı olabiliyor. Bu diş beni enikonu rahatsız ediyor, ona imada bulunulmasından hiç hoşlanmıyorum, bu, bende bir zaaf. Baştan aşağı silah kuşanmış olduğum halde, budalaların şahı bile bu dişe bir dokunsa içimde sandığından daha derine işleyen şimşekler çaktırılabılır. Beyazlatmak için denemediğim kalmadı, ama boşuna; Palnatoke'ye katılıyorum:

Ovalarım gündüz, gece,
Lakin kazıyamam o kara gölgeyi.†

* Horatius, *Odes*, II, 8, 3; Horatii Flacci opera (Leipzig, 1828, ASKB 1248) –ed.n.

† Adam Oehlenschläger, *Palnatoke*, 5. perde –çn.

Hayat yine de başta sona muammalarla dolu. Böyle ufak-cık bir şey bile beni en tehlikeli hücumdan, en utandırıcı durumdan daha fazla rahatsız edebiliyor. Bu dişi çek-tireceğim, ama o zaman da sesimin kalitesi ve gücü bo-zulacak. Ama çektirip yerine sahtesini taktıracam; o, dünya âleme karşı sahtelik olacak, ama karası da bana karşı sahteydi.

Cordelia'nın nişana saldırması çok mükemmel bir şey. Evlilik her zaman için saygıdeğer bir kurum, öyle de kalacak; sıkıcılığı bir tarafa, yaşlılıkta ele geçen saygıyı daha gençlikte insana bahşediyor. Oysa nişan tam insan işi ve bu haliyle hem öyle anlamlı hem de öyle gülünç ki, genç bir kızın ihtirasın anaforunda ona tutunarak yük-selmesi anlaşılabilir, diğer taraftan önemini de hisseder, ruhundaki enerjiyi, kendi içindeki daha yüksek bir dola-şım sistemiymiş gibi her tarafında hisseder. Şimdi gere-ken şey onu öyle bir yönlendirmek ki, gözüpek firarında hem evliliği hem umumi olarak gerçeklik anakarasını gözden kaybet-sin, ruhu beni kaybetmenin kaygısıyla ol-duğu kadar gururuyla da o kusurlu beşeri formunu imha etsin, sıradan beşeriden daha yükseklerdeki bir şeye doğ-ru atılsın. Ama burada onun namına korkmam gerekmi-yor; hayatta attığı adımlar zaten öteden beri öyle yüzer gezer ve hafif ki, gerçekliğin büyük bir bölümünü gözden kaybetmiş bile. Ayrıca ben güvertede hep yanımdayım, her zaman yelkenleri açabilirim.

Her halükârda kadınlar benim için tükenmez bir araş-tırma konusu ve öyle de kalacak. Bu ilme ihtiyaç duyma-dığını sanan insan bana göre bu dünyada ne isterse ola-bilir, ama tek şu değildir: Bir estet. Estetiğin ihtişamlı ve ilahi yanı yalnızca güzel olanla irtibata geçmesi ve yalnız-ca edebiyatla ve kadınlarla ilgili olmasıdır. Sonsuz çeşit-lilik içinde parıldayan ve her birinin kadını zenginliğin, sahip olduğu diğer şeyler bu nokta etrafında uyum içinde

bir araya gelecek şekilde ufak bir payını sahiplendiği bir dil karmaşasına yayılan kadınlık güneşinin ışıklarını düşünmek bana da, yüreğime de mutluluk verir. Bu bakımdan, kadın güzelliği sonsuzca bölünebilir. Yalnız, güzelliğin her bir kısmını tek tek ahenkle denetlenmek gerek, yoksa huzur bozucu bir etki oluşur ve insan, tabiatın bu kız için niyetlendiklerini gerçekleştirememiş olduğunu düşünür. Gözlerim bu çevresel çeşitliliğin, bu kadınsı güzelliğin belli belirsiz yansımalarının üzerinde koşturmaktan asla bıkip usanmaz. Her bir nokta bütünden bir pay taşır, lakin kendinde şanslı, mutlu, güzel bir bütündür de. Her birinin kendine has özellikleri vardır: neşeli bir tebessüm; fattan bir bakış; arzulu gözler; eğik bir baş; coşkun bir mizaç; sessiz bir hüznün; derin bir önsezi; iyiye alamet olmayan bir kasvet; dünyevi sıla hasreti; değişmeyen hareketler; itiraf edilemeyen duygular; davetkâr kaşlar; soran dudaklar; gizem dolu bir alın; kandıran bukleler; gizleyen kirpikler; cennetsi gurur; dünyevi utangaçlık; meleksi saflık; gizlenen bir yüz kızarması; hafif adımlar; edalı süzülüş; baygın mahzun duruş; şehvetli bir duruş; arzulu hülya; açıklanamayan iç çekişler; dal gibi bir vücut; yumuşak hatlar; taşkın göğüsler; kabarık kalçalar; ufak ayaklar; zarif eller.

Her biri kendine özgüdür, birinde olmayan diğerinde vardır. İnsan tekrar tekrar baktıkça, bu dünyevi çeşitliliği tekrar tekrar seyrettikçe, gülümseyince, iç çekince, iltifat edince, tehdit edince, arzu edince, tahrik edince, gülünce, ağlayınca, umut edince, korkunca, kazanınca, kaybedince – yelpazeyi kaparım ve o zaman parçalar bir araya gelerek bir tek, bölümlerse bir bütün olur. O zaman ruhum neşeyle dolar, o zaman kalbim küt küt atar, o zaman ihtiras alevlenir. Bir tek bu kız, yeryüzünde yalnızca bir tek o bana ait olmalı, benim olmalı. Tanrı isterse cennetini kendine saklasın, yeter ki ben bu kıza sahip olabi-

leyim. Ne seçtiğimi iyi biliyorum; o kadar büyük ki, onu bölüşmeye cennet bile yanaşmaz; bu kız bende kalsaydı cennette geriye ne kalırdı? Dindar Müslümanlar cennetlerinde solgun, bitkin gölgeleri kucaklasalardı düş kırıklığına uğrarlardı; tüm yüreklerin sıcaklığı onun göğsünde biriktiğinden, sıcak bir yürek bulamazlardı; cennetlerinde sadece solgun dudaklar, donuk gözler, duygudan yoksun bir göğüs, gevşek bir tokalaşma bulsalardı, avutulamaz bir kedere kapılırlardı; zira tüm dudakların al kırmızısı, gözlerin ateşi, göğüslerin telaşı, el sıkışmanın vaadi, iç çekişin önsezisi, busenin mührü, dokunuşun titreyişi, sarılışın ihtirası –her şey– her şey onda toplanmıştı ve üzerime ister uzak ister yakın tüm dünyaya yetecek bir bereket gibi yağıyordu.

Bu husus üzerinde sık sık bu şekilde düşünmüşümdür ve her böyle düşündüğümde sıcacık olurum, çünkü onu sıcacık tahayyül ederim. İnsan sıcağı genellikle iyi bir emare kabul eder, lakin bundan herkesin benim düşünme tarzıma sağlam gibi makul bir sıfat bahşedeceği neticesi de çıkmaz. Bu yüzden, bir değişiklik olsun diye onu şimdi soğuk düşüneneğim. Kadını kategorik olarak düşünmeye çalışacağım. Hangi kategori altında düşünülmeli? Başkası- için- varlık* kategorisi altında. Lakin bu sanki benim için var olan başkası için de varmış şeklinde kötü bir anlamda algılanmamalı. Her zaman soyut düşünceye olduğu gibi, tecrübeyi dikkate almaktan uzak durmalı; yoksa içinde bulunduğum durumda tecrübeyi tuhaf bir şekilde hem yanımda hem karşımda bulurdum. Soyut düşünürken hep olduğu gibi, burada da insan tek tek tecrübeler herhangi bir şekilde önem vermekten uzak durmalı; yoksa işin tuhafı ben mevcut durumda tecrübeyi hem yanı-

* Burada Hegel'in "başkası- için- varlık" kavramına gönderme yapıyor. Daha ayrıntılı bilgi için bkz. Hegel, *Mantık Bilimi*, çev. Aziz Yardımlı, İdea Yayınları, s. 89-94, 120-134 –ed.n.

ma hem karşıma alırdım. Tecrübenin her yerde olduğu gibi burada da garip bir karakteri var, zira esas niteliği aynı anda hem yandaş hem karşıt olması. Yani kadın bir başkası-için-varlık demek. Burada yine tecrübenin bizi rahatsız etmesine izin vermemek gerekiyor, bu sefer başka bir yolla kaçınmak lazım. Bu durumdan şöyle bir ders çıkıyor; insan gerçekten başkası-için-varlık olan bir kadınla çok nadiren karşılaşır, zira büyük çoğunluk genelde hiçbir şey değil, ne kendi ne de başkaları için. Kadın tüm tabiatla, genel olarak tüm kadınlıkla bu niteliği paylaşıyor. Dolayısıyla tabiatın tümü sadece başkası içindir, ama tabiatın her bir müstakil ögesinin belli bir tek öge için var olduğunu kabul eden teleolojik anlamda değil, tabiat bir bütün olarak bir başkası içindir, ruh içindir. Her bir öge için de yine böyle. Mesela bitki yaşamı tüm toyluğuyla gizli güzelliklerini ortaya serer, yalnızca başkası içindir. Tıpkı bir bulmaca gibi, bir *charade** gibi, bir sır gibi, bir vokal gibi vs, sadece başkası-için-varlık. Bu, Tanrı'nın Havva'yı yaratırken Âdem'i neden derin bir uykuya soktuğunu da açıklar; çünkü kadın erkeğin rüyasıdır. Bu hikâyede bir başka şekilde de bize kadının başkası-için-varlık olduğu öğretilir. Yehova'nın erkeğin böğründen bir kaburgasını aldığından bahsedilir. Oysa mesela beyninden bir parça almış olsaydı, kadın pekâlâ başkası için varoluşuna devam ederdi; lakin onunla amaç, beyninin bir hayal ürünü olması değildi, çok daha başkaydı. Ve etten ve kemikten oldu; bundan dolayı da kadın tabiatın hükmü altına girer ki bu, başkası için varoluş oluyor. Kadın ilk defa aşk dokunuşlarıyla uyanıyor, ondan önce o sadece bir rüya; ama bu rüyasal varoluşu iki aşamaya ayırabiliriz; ilki aşkın onu hayal ederkenki, ikincisi ise o aşkı hayal ederkenki.

* (Fr.) Hece bilmecesi -çn.

Başkası-için-varlık olarak kadın arı bakirelikle simgelenir. Bakirelik bir varlıktır, kendisi için varlık olduğu takdirde o aslında bir soyutlamadır ve kendini bir tek başkası için gösterir. Aynı şey kadınsı masumiyette de söz konusu. Dolayısıyla kadın bu evrede görünmez denebilir. Bilindiği üzere gerçek bekâretin en iyi temsilcisi Tanrıça Vesta'nın* da bir görüntüsü yoktu. Yani bu varoluş estetik bir şekilde kendi kendisini kıskanır; tıpkı Yehova'nın kendini etik şekilde kıskanması, bunun için kendisinin resimlenmesini, hatta tahayyül bile edilmesini istememesi gibi. İşte tezat bu; başkası için görünür olanın aslında görünür olmaması, bir bakıma ilk defa başkası sayesinde görünür olması. Mantıksal bakımdan bir hata yok; ve mantıksal düşünmekten anlayan bir kişi bundan rahatsızlık değil, memnuniyet duyar. Oysa mantıksız düşünen kişi, başkası için varlığı sonlu anlamda tasavvur eder, tıpkı insanın herhangi bir şeyden kasıtlı "Bu tam benim için" demesi gibi.

Kadının varlığı ("varoluş" kelimesini kullanmak, kadının varlığını kendi dışında sürdürdüğünden burada gereğinden fazla şey ifade etmiş olurdu) pek yerinde olarak, bitkisel hayatı hatırlatan narinlik sözcüğüyle betimlenir; o, şairlerin demekten hoşlandıkları gibi, bir çiçeğe benzer; maneviyat bile onda bitkisel bir tarzda mevcuttur. O tamamen doğa yasalarına tabidir, dolayısıyla yalnız estetik olarak özgürdür. Daha derin bir anlamda, o ilk kez erkeğin vasıtasıyla özgür olacaktır, bu yüzden *at fri*[†] deniyor, bu yüzden *frier*[‡] olan kişi erkek. Ve o bunu hakkıyla yaparsa, burada başka bir seçenek de söz konusu

* Roma mitolojisinde, ocak ateşini simgeleyen ailenin bakire tanrıçası –çn.

† (Dan.) Evlenme teklif etmek. Kierkegaard burada *fri* fiilinin farklı anlamlarıyla ironi yapıyor. Mastar haliyle *at fri* "evlilik teklif etmek, serbest bırakmak, salıvermek" anlamına gelir –çn.

‡ Teklif eden anlamında –çn.

olamaz. Bir kadın pekâlâ seçim yapabilir; lakin bu seçim uzun bir değerlendirme süreci olarak düşünülürse, bu seçim kadınca olmaz. Böyle olunca da eli boş dönmek onur kırıcı olur; çünkü söz konusu erkek kendini fazla yükseklerde görmüş, bir diğerine evlenme teklif etmiş (veya onu azat etmek istemiş) ama becerememiştir.

Bu durumda derin bir ironi var. Başkası için var olan baskın görünümünde: erkek *frier*,* kadın seçer. Kadın kendi kavramına göre mağlup olan, erkek ise kendi kavramına göre mağlup eden taraf, oysa fatih, fethettiğine boyun eğiyor; ve bu gene de gayet doğal ve ilk bakışta böyle anlaşılanı hiçe saymak kabalıktan, aptallıktan ve erotik duyarsızlıktan başka bir şey değil. Daha derin bir nedeni de var. Kadın töz, erkek ise refleksiyon. Dolayısıyla kadın ince eleyip sık dokumadan seçim yapamaz: Erkek *frier* ve kadın seçer. Erkeğin evlenme talebi *frien* bir soru, böyle olunca kadının seçimi bir sorunun cevabından öte bir şey değil. Bir anlamda, erkek kadından bir kat daha fazla, bir diğer anlamda ise sınırsızca daha az.

Bu başkası-için-varlık bekâretin en halis hali. Eğer onun için var olan, bir başka varlığa göre kendini var edecek olursa, o zaman aradaki tezat mutlak ahlakçılıkta kendini gösterir. Ama bu tezat aynı zamanda kadının gerçek varlığının bir başkası-için-varlık olduğuna da işaret eder. Saltık bağlılığın *diamétral*† karşıtı mutlak ahlakçılıktır ve bu da ters anlamda her şeyin onun karşısında fesholduğu soyutlama gibi, görünmezdir, ancak soyutlama bununla hayat bulmasa da. Böylece kadınsılık gerçek bakirelik hali Sprödigkeit'in‡ parodik uç noktası olan soyut bir gaddarlık niteliğini alır. Erkek asla

* Kierkegaard burada *at fri* fiilini “elde etmeye çalışmak, kur yapmak” anlamında kullanmış –çn.

† (Fr.) Tam, taban tabana –çn.

‡ (Alm.) “Ahlakçılık, kuralcılık” ama burada “nazlılık, cilveyle karışık çekingenlik” –çn.

kadın kadar gaddar olamaz. Mitolojiye, efsanelere, halk hikâyelerine danışılınca bu tespit daha sağlamlaşır. Gaddarlıkta sınır tanımayan bir doğa ilkesi varsa bu kadınsı doğadır. Yoksa insan, taliplerinin hayatlarını kendi uğruna feda etmelerine kılı kıpırdamaksızın göz yuman kızın hikâyesini dehşet içinde okurdu; dünya toplumlarının efsanelerinde sık rastlanan bir şeydir bu. *Mavi Sakal* âşık olduğu bütün kızları zifaf gecesinde öldürür, ama onları öldürmekten zevk almaz, bilakis; zira zevk başı çekmiş, somutlaşmıştır. Somutluk burada yatıyor ve bu, gaddarlık aşkına gaddarlık değil. Don Giovanni kadınları baştan çıkarır ve sonra kaçırdı, ama zevk duyduğu şey onlardan kaçmak değil, onları baştan çıkartmaktı; yani burada zerre kadar bile bir soyut gaddarlık söz konusu değil.

Bu konu üzerinde düşündükçe, pratiğimle teorimin tam bir uyum içinde olduğunu görüyorum. Pratiğime kadının esasen bir başkası-için-varlığı temsil ettiği kanısı daima hâkim olmuştur. Zamanın burada sonsuz bir önem taşıması bundan dolayı, başkası-için-varlık hep bir zaman meselesi. Bu zamanın gelmesi nispeten daha uzun veya daha kısa sürebilir, ama gelir gelmez, başkası için varlığın özünde göreceli bir varlık olduğunu varsayar ve derhal sona erer. Evli erkeklerin kadının daha başka bir anlamda da bir başkası için varlık olduğundan bahsettiklerini biliyorum – kadının bir ömür boyunca onların her şeyi olduğunu. Burada kocaların hakkını vermek lazım. Ama ben aslında burada karşılıklı bir yanılgı olduğuna inanıyorum. Genel olarak bakıldığında, toplumda her grubun hayat-ta birtakım basmakalıp âdetleri ve özellikle de birtakım basmakalıp yalanları var. Bahis konusu yalan dolan da bu sınıfa dahil edilmeli. Bir insanın yaşadığı zamana vâkıf olması o kadar kolay bir iş değil ve onu yanlış anlayan bir kişi bir ömür boyu sıkıntıya da tabiatıyla davet çıkarmış

oluyor. An her şey demek, zamanın içindeki kadın da her şey demek; bunun neticelerini idrak edemiyorum. Bunların arasında çocuk sahibi olmanın neticesi de var. Oldukça tutarlı bir düşünür olduğum kanısındayım, ama aklımlı kaçırırsam bile, bu neticeyi düşünebilecek adam ben olamam; anlamam hiç mümkün değil; bunu yapabilmek için koca olmak şart.

Dün Cordelia'yla beraber bir aileyi yazlık evlerinde ziyarete gittik. Daha çok bahçede oturuldu, her çeşit spor aktivitesiyle zaman geçirildi. Bu arada halka atma da oynadık. Cordelia'yla birlikte oynayan adam gidince onun yerini alma fırsatına kavuştum. Aman Tanrım, üzerinden nasıl da güzellik taşıyordu, oyunun gösterişli heyecanından da daha tahrik ediciydi! Hareketlerinin kendiyile ilişkisinde ne alımlı bir ahenk vardı! Ne de hafifti; çimenler üzerindeki bir dans gibi! Ne de güçlü kuvvetliydi, hiç direniş bile gerekmezsiniz, denge her şeyi açıklayana dek ne de yanıltıcı; tavırları nasıl da coşkuluydu, bakışları nasıl da kamçılayıcıydı! Tabii oyun da benim için kendi başına özel bir ilgi odağıydı. Cordelia bunu fark etmemiş görünüyordu. Diğer oyuncuların birine hitaben bu hoş halka değiş tokuşu âdeti hakkında bulunduğum bir ima Cordelia'nın ruhunda şimşek gibi çaktı. Sahnenin üzerine o anda daha şiddetli bir ışık yayıldı, içine daha derin bir anlam işledi, Cordelia daha güçlü bir enerjiyle aydınlandı. Sopamdaki iki halkayı bir arada kavradım, bir an durdum, sahanın kenarındakilerle bir iki kelime ettim. O bu molayı fark etti. Halkaları ona geri fırlattım. Her ikisini aynı anda yakalayiverdi, sopasına geçirdi. Sonra sanki kazara olmuş gibi her iki halkayı birden öyle yukarı, havaya doğru fırlattı ki, yakalayabilmem mümkün değildi. Son derece pervasız bir bakış bu atışa eşlik etti. Bir Fransız askeriyle ilgili bir hikâye vardır. Rusya seferine katılmış, soğuktan donup kangren olan bacağını

kesmek zorunda kalmışlar. Acılı ameliyat biter bitmez, bacağı tam ayağından yakalamış, *vive l'empereur* [yaşasın imparator] diye bağırarak havaya fırlatmış. O an her zamankinden çok daha güzel olan Cordelia da halkaları aynı bakışla fırlattı, kendi kendine *vive l'amour* [yaşasın aşk] dedi. Onun, bu ruh hali içindeyken kontrolü kaybetmesine göz yummak veya onu o durumda öylece orada bırakmak, bunu sık sık olduğu gibi yine aşırı bir isteksizlik hissi izleyecek diye korkumdan, bana pek ihtiyatlı bir hareket gibi gelmedi. Dolayısıyla sükûnetimi korudum ve etraftakilerin oradaki varlıklarının yardımıyla, sanki hiçbir şey fark etmemişim gibi onu oyuna devam etmeye mecbur ettim. Böyle bir davranış ona sadece daha fazla bir esneklik verir.

Eğer bu zamanda bir insanın böyle araştırmalarla sempati toplayacağını bekleyecek olsaydık, şu ödül sorusunu ortaya atardım: Hangisi estetik anlamda en utan- gaç, genç kız mı, yoksa genç bir evli kadın mı; cahili mi, bilgilisi mi? İnsan en fazla özgürlüğü hangisine tanımaya cesaret edebilir? Zamanımızın ağırbaşlılığından olacak, bu sorularla meşgul olunmuyor. Böyle bir araştırma Antik Yunan'da yapılırdı genel bir ilgi uyandırır, bütün ülkede bir arbede yaşanırdı, bu özellikle genç kızlar ve evli genç kadınlar arasında kendini hissettirirdi. Bunun bu devirde aynı etkiyi uyandırabileceğine kimse ihtimal veremez, ta o eskiden iki Yunan kızın arasındaki meşhur rekabet savaşının vesile olduğu bu araştırmadan bugünün insanına bahsedilse, o buna inanmazdı. Çünkü Antik Yunan'da kimse bu tür şeylere üstünkörü bakmaz, hafife almazdı; yine de Venüs'ün bu savaş dolayısıyla bir lakap edildiğini* ve Venüs'ün onu ebedi kılan görüntüsünü her-

* Yunan mitolojisinde, Afrodite Kallipygos'a gönderme yapılıyor: Güzel kalçalı Afrodite. Romalıların Venüs dediği tanrıçayı bu açıdan tasvir eden heykellerden en ünlüsü Napoli'de, Devlet Güzel Sa-

kesin hayranlıkla seyrettiği de yine herkesçe bilinir. Evli bir kadın yaşamının iki evresinde ilginçtir: ilk gençliğinde ve bundan epeyce sonra, oldukça yaşlandığında. Ama yine de inkâr etmemek lazım ki, onun bir genç kızdan bile daha güzel olduğu, bir genç kızdan daha fazla huşu uyandırdığı bir an da var; lakin bu bir hayat boyu öyle ender gelen bir an ki, orada görünür olamıyor, görünmesi de gerekmiyor; o, imgelemde bir tablo. Onu sağlıklı ve zinde, çiçek açmış, şehvetli, olgun olarak tahayyül ediyorum; kollarında bir çocuk var, tüm dikkati onun üzerine çevrilmiş, bu manzarada kendini kaybetmiş. Yaşamın bir insana sunabileceği en güzel tablo denebilir buna, bir doğa efsanesi, dolayısıyla yalnız sanatsal olarak görünebilir, gerçeklikte değil. Bu tablonun figürlerle dolu olması da, bir arka fonu olması da gerekmez, bunlar sadece rahatsız eder. Kiliselerimize bir göz atarsak, kollarında ufacık bir çocukla poz veren bir anneyle karşılaşma olanağını sık sık bulabiliriz. Huzursuz edici çocuk çılgınlıklarını ve anne babanın çocuğun geleceği için olan beklentilerini bu çılgınlara dayandırdıkları şeklindeki ürpertici düşünceyi dikkate almadan bile, mekân kendi içinde öyle rahatsız edicidir ki, başka her şey mükemmel olsa bile tesiri kaybolmuştur. Babayı görürsünüz; bu büyük bir hatadır, zira efsaneyi, büyüü ortadan kaldırır; babaların – *horrendo refero** – vakarlı korosunu görürsünüz ve bunun dışında hiçbir şey görmezsiniz. İmgelem için tabloların en güzelidir. Bir saldırıya geçmek için yeterli cüretten, kıvraklıktan ve gözükaralıktan yoksun değilim – lakin bu tabloyu hakikatte görseydim, savunmasız kalıverirdim.

Cordelia beni nasıl da meşgul ediyor! Ve yine de zaman dolmak üzere, ruhum gençleşme peşinde. Horozun

natlar Müzesindedir –çn.

* (Lat.) *Anlatması dehşet verici*. Vergilius, *Aeneis* 2, 204 –çn.

ötüşünü sanki şimdiden işitebiliyorum. Cordelia da belki duyuyor, ama sabahı haber verdiğini sanıyor. – Bir genç kız neden böylesine güzel ve bu neden kısa sürüyor? Bu düşünce beni melankoliye sokabilir, oysa benim meselem değil ki bu. Tadını çıkart, gevezelik etme. Bu faraziyelerle iş yapanlar genelde yaptıkları işten zevk de almazlar. Buna karşın, bu düşüncenin görünüre çıkmasında öyle bir sakınca da olamaz; zira kendi değil, başkası adına duyulan bu melankoli, kişinin erkeksi güzelliğini çoğunlukla biraz daha artırır. Erkeksel gücün üzerine bir sis perdesi gibi düş kırıklığıyla çöken bu hüznün hali erkeksi-erotiğin bir parçasıdır. Bu, kadında bir tür bunalıma denk düşer.

Bir genç kız tam anlamıyla teslim olunca, her şey bitmiş olur. Ben bir genç kıza hâlâ belirli bir kaygıyla yaklaşıyorum; kalbim küt küt atıyor, zira tabiatında yatan sonsuz kudreti hissediyorum. Evli bir kadın bende hiçbir zaman bu tür duygular uyandırmadı. İnsanın sanat vasıtasıyla yaratmayı denediği bir nebze direniş bir şeye değmez. Bu, evli bir kadının başlığı bir genç kızın çıplak başından daha tesirlidir demek gibi bir şey oluyor. Bu yüzdendir ki, idealimdeki kadın hep Diana* olmuştur. Ondaki gerçek iffet, mutlak ahlakçılık hep ilgimi çekmiştir. Ama kafam hep onda olsa bile, ona hep kuşkuyla bakmışımdır. İffetle topladığı övgüleri hiçbir şekilde hak etmediğine inanıyorum. O sadece bu hayattaki rolünün iffete dayandığını biliyordu, bunun için muhafaza edilmeliydi. Ayrıca, filolojik kuytularda dolaşan fısıltılardan, annesinin feci doğum sancıları çekmiş olduğunu tahayyül ettiğini duymuştum. Bu onu korkutmuştu, bunun için Diana'yı suçlayamam, zira ben de Euripides'in sözlerine katılıyorum: Bir kere çocuk doğurmaktansa üç kere

* Roma mitolojisinde av, ay ve doğum tanrıçası. Yunan mitolojisindeki Artemis'e denk düşer –çn.

savaşa gitmeyi tercih ederim.* Diana'ya öyle sahiden âşık olamazdım, ama onunla bir kez sohbet edebilmek için çok şeyimi feda edebilirdim, şöyle dobra dobra konuşabileceğim bir sohbet. Her türlü numaraya alışık olmalı. Anlaşılan, benim iyi kalpli Diana'm, içinde bir şekilde öyle bir bilgi hazinesi taşıyor ki, bu onu Venüs'ten bile çok daha az naif yapıyor. Onu banyodayken gözetlemekten hoşlanmazdım, katiyen, ama sorularım vasıtasıyla gözetlemek isterdim. Şayet mağlup olacağımdan korktuğum gizli bir randevuya gidiyor olsaydım, hazırlanır, ikmalimi yapar, silahlarımı kuşanır ve onunla çene çalarak erotiğin tüm ruhlarını harekete geçirirdim.

Hangi durumun ve hangi anın en tahrik edici sayılabileceği hususu sık sık kafama takılır. Tabii burada cevap insanın neyi, nasıl arzuladığına ve ne şekilde gelişmiş olduğuna bağlı. Ben düğün gününü ve özellikle de belirli bir anı seçerim. O, orada gelin gibi süslenmiş durduğunda ve ondaki tüm görkem, güzelliği karşısında solduğunda ve kanı donarken, göğsü sönerken, bakışlar bocalarken, ayaklar sendelerken, bakire kız titrerken, meyve olgunlaşırken, cennet onu yukarılara kaldırırken, ciddiyet onu güçlendirirken, umut onu taşırken, dualar onu kutsarken, mersin ağacı ona taç olurken, yürek ürperirken, gözler yere kilitlenirken, kendi içinde gizlenirken, gerçeğe ait olmak için dünyaya ait olmazken; göğüsler inip kalkarken, beden iç geçirirken, ses kısılırken, gözyaşları titreşirken, muamma açıklanmadan evvel, meşale yakılırken, damat beklerken, kendisi de solunca – işte o zaman o an gelmiştir. Birazdan çok geç olacak. Geriye tek bir adım kaldı, ama bu tek adım tökezlemek için yeterli. Bu an önemsiz bir kızı bile önemli yapar, küçük *Zerlina*[†] bile

* Euripides, *Medea* –çn.

† Mozart'ın *Don Giovanni* operasında Don Giovanni'nin baştan çıkarmak istediği köylü kızı –çn.

cisimleşir. Her şey bir arada olmalı, en büyük tezatlar o anın içinde bir araya gelmeli; bir şey mi eksik, özellikle ana tezatlardan biri mi, o zaman durum hemen baştan çıkarıcılığının bir kısmını kaybediverir. Meşhur bir bakır gravür var. Günah çıkartan bir kız temsil edilir. Öyle genç ve öyle güzeldir ki, insan neredeyse, bu kızcağızın günah çıkartacak ne günahı olabilir diye hem onun hem de günah çıkartan rahibin namına utanır. Peçesini biraz kaldırır ve dünyaya bakar, bir şey arıyor gibi, belki yeni günah çıkartma vesileleri sağlayacak bir şey görürüm diye ve insan bunu pekâlâ anlıyor, kız kendini borçlu hissediyor o kadar, bir minnet ve muhabbet borcu – günah çıkartan papaza karşı hissettiği. Vaziyet epey tahrik edici, kız tablodaki tek figür olduğu için olayın geçtiği kiliseyi tahayyül etmemiz için hiçbir engel yok; öylesine geniş, ferah bir kilise ki, birbirinden çok farklı vaizler aynı anda vaaz verebilirler. Vaziyet epey tahrik edici ve arka plana yerleştirilmeye hiçbir itirazım yok, özellikle küçük kızın buna bir itirazı yoksa. Ama bu da daima ziyadesiyle önemsiz bir husus. Ve zaten öyle görünüyor ki, kız her iki istikamette de bir çocuk, o anın gelmesi için daha beklemek lazım.

Yani şimdi ben Cordelia'yla olan ilişkimde paktıma daima sadık kaldım mı? Yani estetikle aramdaki paktıma; zira bana güç veren bu, fikri sürekli kendi safımda tutmam. Samson'un saçındaki sır gibi bir şey, hiçbir Dalila* onu elimden kapamaz. Bir kıza açıkça ve basitçe ihanet etmek, buna herhalde dayanamazdım, lakin fikrin de harekete dahil olması, onun hizmetinde olması, kendimi onun hizmetine adanmış olmam, bu beni kendime karşı sert ve müsamahasız yapıyor, yasak zevklerden uzak durma gücü veriyor. Peki, ilginç hep korunabildi mi? Evet,

* Hâkimler, 16: 4-22 –çn.

bunu bu mahrem sohbetle özgürce ve uluorta söylemeye cüret edebilirim. İlginç olan, genelde ilginç olarak bilineni vermemiş olması nedeniyle bizzat nişandı. İlginç olanı, dış dünyanın manevi dünyayla çelişkide olması dolayısıyla muhafaza etti. Onunla ilişkim gizli olsaydı, o zaman 1'in küpü kadar ilginçti. Oysa şimdiki haliyle 2'nin küpü kadar ilginç ve bu nedenle ilk o zaman onun için ilginç oluyor. Nişan atılmak üzere, ama bu o daha yüksek bir katmana sıçrayabilsin diye bizzat kendisi onu yukarıya kaldırdığı için kopacak. Böyle de olmalı; zira bu, ilginç olanın onu en fazla meşgul edebilecek şekli.

16 Eylül

Bağ koptu, hasretle, özlemle, güçlü, gözüpek, ilahi, bir kuş gibi uçuyor, sanki kanatlarını açmaya ilk şimdi izin almış. Uç kuş, uç! Gerçekten, eğer bu haşmetli uçuş benden azledilme ise, bu beni sonsuz bir acıya boğar. *Pygmalion*'un* sevdiğinin tekrar taşa dönüşmesi gibi, evet, benim için de durum aynı olur. Onu hafifleştirdim, o bir düşünce kadar hafif ve şimdi bu düşünce bana ait olmak istemiyor! Ne biçarelik. Bir an önce beni ilgilendirmezdi, bir an sonra beni endişelendirmeyecek; ama şimdi –şimdi– bu şimdilikte benim için bir sonsuzluk. Lakin uçup gitmiyor yanımdan. Uçsana kuş, uç, gururla kaldır kanatlarını, havanın narin krallığının içinde süzül, birazdan yanımdayım, birazdan seninle birlikte o derin yalnızlığa gizleneceğim.

Bu haber hala hanımı hayli afallattı. Lakin Cordelia'ya baskı yapmak için de fazla özgür düşünceli biri. Öyle

* Ovidius, *Başkalaşımalar*, 10, 243-297. Yaptığı heykellerden birine âşık olan heykeltıraşın hikâyesi. Daha sonra Afrodite heykele hayat verir –çn.

bile olsa, kısmen Cordelia'nın derin bir uykuya dalmasını kısmen de kafasının biraz karışmasını sağlamak amacıyla hala hanımın bana ilgi duyması için birkaç girişimde bulundum. Bu arada, bana epey yakınlık da gösteriyor, ama her türlü yakınlığı geri çevirmek için ne çok sebebim olduğu hakkında hiçbir fikri yok.

Bir süre şehir dışında kalmak için halasından izin kopardı, bir aileyi ziyaret edecekmış. Bu büyük bir şans, hemen duygularına kapılmayacak demektir. Yani bir süre için her tür dış dirence karşı gergin duracak. Mektupların yardımıyla onunla ilişkimi uzaktan sürdürüyorum. İlişkimiz bu yolla tekrar yeşerecek. O artık her bakımdan güçlendirilmeli ve şüphesiz en iyisi de, onun insanlara ve sıradanlığa karşı duyulan o ekzantrik nefretin içinde bir iki sıçrayış yapmasına müsaade etmek olacak. Tam yola çıkacağı gün arabacı kılığında güven uyandıran bir genç, arabacı kılığında çıkıp gelecek. Güvenilir uşağım avlunun dışında onlara katılacak. Hedef mevkiine kadar ona refakat edecek ve daha sonra, gerektiği takdirde ona hizmet ve yardım etmek için yanından ayrılmayacak. Bu iş için kendim haricinde Johan'dan daha uygun bir tanıdığım yok. Oradaki her şeyi elimden geldiğince zevkle bizzat ben düzenledim. Ruhunu fethetmeyi ve onu mutluluğun huzurunda sakinleştirmeyi sağlayacak hiçbir şey eksik değil.

Benim Cordelia'm!

Her iki ailenin "Yangın var!" bağırışları henüz bir savaş çılgılığı halini alıp tüm başkenti sarmadı.* Ama sanırım tek tük sololara şimdiden tahammül etmek zorunda kalmışsındır bile. O romlu çaylı ve kahveli

* Tarihçi Titus Livius'un (MÖ 59-M.S 17) bir hikâyesine gönderme yapılıyor. Roma'da Capitol tepesinde tıslayıp bağırarak kazların Galialıların saldırısını nasıl engellediği anlatılır -çn.

kadın toplantılarını bir düşün; Claudius'taki* ölüm-süz Devlet Başkanı Lars'a layık bir eş olacak bir hanımefendinin onlara nezaret ettiğini düşün, işte o zaman neyi, kimde kaybettiğin hususunda bir imaja veya fikre ve ne kaybettiğin hususunda bir ölçeğe sahipsin demektir: Saygın insanların takdiri.

Devlet Başkanı Lars'ın temsil edildiği meşhur bakır oyması resmi de bu mektubun ekinde yolluyorum. Onu tek başıma satın alamadım, bunun için Claudius'un tamamını satın alıp, onu oradan yırtıp çıkardım ve gerisini attım; şu an senin için hiçbir şey ifade etmeyecek bir hediyeyle seni rahatsız etmeye nasıl cüret edecektim? Sana bir an mutluluk verebilmek için nasıl her şeyi denemeden durabilecektim? Bir duruma, ona ait olandan daha fazla şeyin karışmasına nasıl izin verecektim? Bu tür fazlalıklar tabiata ve hayatın sınırlı ilişkilerinin kölesi olan insana has, ama sen, benim Cordelia'm, sen bu özgürlüğünde bundan nefret edeceksin.

Senin Johannes'in.

İlkbahar âşık olmak için, sonbahar ise arzunun hedefine ulaşması için en güzel vakit. Sonbaharda bir keder var, arzunun gerçekleşmesi düşüncesi insanı sardığında hissedilen o kıpırtıya denk geliyor. Bugün, Cordelia'nın birkaç gün sonra ruhuna uyan bir ortam bulacağı o yazlık eve gittim. Ortamın onda uyandıracacağı hayret ve sevince katılmak istemiyorum, bu tür erotik vurgular yalnızca ruhunu güçsüzleştir o kadar. Oysa orada yalnızken tüm mekânı hayalleriyle hissedecek, her tarafta imalar, işaretler, büyümlü bir dünya görecektir, ama ben orada yanı

* Alman yazar Matthias Claudius'un (1740-1815) komik ve saçma bir hikâyesine gönderme yapılıyor –çn.

başında olsam bütün bunlar anlamlarını yitirecekler ve böyle şeylerden birlikte zevk almanın bir anlam taşıdığı anın geride kaldığını unutturacaklar ona. Bu ortam ruhunu bir uyuşturucu gibi kendine esir etmemeli, oradan yukarıya yükselebilmesini sağlamalı ki, aşağıya kuşbakışı bakınca oradakini, bir sonra gelecek olana kıyasla hiçbir anlam ifade etmeyen bir oyun gibi görsün. Ben kendim şu geriye kalan birkaç gün boyunca bu mekânı daha sık ziyaret etmeye niyetliyim, havamı korumak için.

Benim Cordelia'm!

Artık sana gerçekten benim diyeceğim, hiçbir dış etki bana artık hâkimiyetimi hatırlatmıyor. – Çok yakında sana gerçekten benim diyeceğim. Ve seni kollarımla sımsıkı tutarken, sen beni bağrına basarken, birbirimize ait olduğumuzu hatırlatması için hiçbir yüzüğe ihtiyacımız olmayacak, zira bu kucaklaşma sadece bir isim olmaktan daha öte bir yüzük değil mi? Ve bu yüzük etrafımızı ne kadar sıkı çevrelerse, bizi ne kadar ayırlamaz şekilde birbirimize bağlarsa, özgürlük de bir o kadar artacak, çünkü senin özgürlüğün benim olmandan ibaret, benimki de senin olmamdan.

Senin Johannes'in.

Benim Cordelia'm!

Alfeios avlanırken peri kızı Arethusa'ya âşık oldu. Peri kızı onun yalvarışlarını dinlemedi, ondan devamlı kaçtı, ta ki Ortygia Adasında bir pınara dönüşene kadar. Alfeios onun için öyle çok yas tuttu ki, Peloponnes Adasının *Elis* bölgesinde bir nehre dönüştü. Aşkını yine de unutmadı, lakin denizin altında bu pınarla birleşti. Dönüşümlerin zamanı geçti mi? Cevap: Aşkın zamanı geçti mi? Dünyay-

la hiçbir bağlantısı olmayan saf, derin ruhunu bir pınardan başka neye benzetebilirim? Ve kendimi sana âşık olmuş bir nehir gibi hissettiğimi hiç söylemedim mi? Ve şimdi, ayrı olduğumuza göre, denizin altından seninle birleşmek için derinlere dalmaz mıyım ben? Orada denizin altında yeniden buluşuruz, çünkü biz birbirimize böyle derinlerde iyice ait olabiliriz.

Senin Johannes'in.

Benim Cordelia'm!

Çok yakında, çok yakında benim olacaksın. Güneş izleyici gözlerini açarken, tarih mazi olup mitler başlarken, o zaman yalnız pelerinimi değil, geceyi de bir pelerin gibi üzerime alacağım ve sana koşacağım ve seni bulmak için kulak kabartacağım, ayak seslerine değil, kalp atışlarına.

Senin Johannes'in.

Her aklıma estiğinde onun yanında olamadığım şu günlerde bir düşünce huzurumu kaçırıyor; acaba bir an durup geleceği düşünmek aklına geliyor mu? Şimdiye kadar hiç gelmedi, onu estetik olarak uyuşturmayı iyi bildim. Gelecek hakkında gevezelik etmek kadar erotikten yoksun başka bir şey hayal edilemez, bunun nedeni de insanın şimdinin içini dolduracak hiçbir şeyi olmaması. Onunlayken benim bundan korkum yok, hem zamanı hem ebediyeti unutturabilirim ona. Ve insan bir kızın ruhuna bu derece hitap etmekten birazcık olsun anlamıyorsa onun kalbini çalmaya da hiç girişmesin, zira bu takdirde iki resiften uzak durması imkânsız olur; gelecek üzerine sualler ve inanç üzerine sorgulamalar. *Faust*'ta Grethe'nin, kendine karşı silahşörcülük oynama tedbirsizliğinde bulunan Faust'u onu böyle küçük bir imtihana tabi tutması

yerinde, bir genç kız bu tür saldırılara karşı her zaman silahlarını kuşanmış hazır bekler.

Sanırım onu karşılamak için her şey yoluna kondu; hafızama hayran olması için hiçbir eksik olanağı olmayacak, daha doğrusu, onun hayran kalacak vakti olmamalı. Ona bir anlam ifade edebilecek hiçbir şey unutulmadı, buna karşın etrafa beni hatırlatacak hiçbir şey konmadı; lakin ben görünmez olarak orada her taraftayım. Etki büyük ölçüde mekânı ilk bakışta nasıl göreceğine bağlı. Uşağıma bu konuda en ince ayrıntısına kadar talimat verildi ve o, kendi tarzında dört dörtlük bir ustadır. Benden talimat alınca ortaya tesadüfen ve pervasızca bir laf sıkıştırıverecek, bir şeyden habersiz, kısa ve öz olmayı bilir, benim için bir ganimettir.

Ortam tam Cordelia'nın arzu edeceği gibi. İnsan odanın ortasında otururken, gözleri içeride karşısındakileri aşp dışarıya, açıklıklara doğru kayar, her iki tarafta uçsuz bucaksız ufuk çizgisi uzanır ve insan mavi boşluğun engin deniziyle yekvücut olur. Odanın bir yanındaki sıra pencerelere yaklaşıncı, uzaklarda ufukta bir orman kıvrılarak uzanır, bir halka gibidir, sarar, çember içine alır. Böyle olmalı. Erotik aşk neye âşıktır? İçine kapanmaya; cennet bile etrafı kapalı bir mekân değil miydi, doğuya bakan bir bahçe? – Lakin insanı sıkıca sarar bu yüzük – pencereye daha yakınlaşıncı, etrafını saran yüksek arazinin ortasında sakın bir göl tevazuyla saklanır – kenarında bir kayık durur. Kalbin doluluğundan gelen bir inleyiş, düşüncenin telaşından gelen bir esinti – şamandırasından kurtulur, tarifsiz bir özlemin yumuşak esintisiyle gölün üzerinde usulca süzülür; ve insan gizem dolu ormandaki derin karanlığı hayal eden göl yüzeyinin beşik gibi salladığı o karanlığın yalnızlığında kaybolur. – İnsan öbür tarafa döner, engin deniz uzanıp gider, hiçbir şeyin durduramadığı gözlerinin önünde; peşinde de

hiçbir şeyin alıkoyamayacağı düşünceler. Erotik aşk neye âşıktır? Sınırsızlığa. – Erotik aşk neden korkar? Sınırlardan. – Büyük salonun dip tarafında ufak bir oda, daha doğrusu bir *kabinet* [dolap] var, Wahl’lerin evindeki oda ne olmak üzere idiyse, bu işte o. Aradaki benzerlik çarpıcı. Yer hasır bir halıyla kaplı; kanepenin önünde ufak bir çay masası, üzerinde bir lamba, o evdekiyle eş. Her şey aynı, yalnızca daha gösterişli. Odada bu değişikliği göze alabilirim sanırım. Salonda bir piyano duruyor, çok sade, ama Jansen’lerdeki fortepiyanoyu hatırlatıyor. Kapağı açık. Nota sehpasında kısa bir İsveç aryanasının notaları. Antreye açılan kapı aralık. Odanın arka tarafındaki kapıdan içeri girer, Johan bu hususta tembihli. Gözleri aynı anda kabinete ve fortepiyanoya takılır, ruhunda hatıralar canlanır, tam bu anda Johan kapıyı açar. – Yanılsama artık mükemmel. Kabinete girer. Halinden memnun, bundan eminim. Gözleri masaya ilişir, bir kitap görür; Johan hemen atılır, kitabı alır, kenara kaldıracakmış gibi, bir yandan da rastgele ekler: Efendim bu sabah buradaydı, unutmuş herhalde. Benim sabahleyin orada olduğumu artık öğrenmiştir, sonra kitaba bakmak ister. Apuleius’un* herkesin bildiği “Eros ve Psyche” adlı çalışmasının Almanca tercümesi. Şairane bir çalışma değil, olmaması da lazım; bir genç kıza, sanki o böyle bir anda, hakikatte saklı şiirselliği daha önce bir başkasının düşüncesiyle dışarıya çekilmemiş olsaydı, kendi başına çekip çıkarabilecek kadar şiirsel değilmiş gibisinden, gerçekten şairane bir eser sunmak daima onu aşağılayıcı bir harekettir. İnsan genellikle bunu düşünmüyor, ama öyle. – Bu kitabı okuyacak, böylece hedefe varılmış olacak. – Onu en son kaldığı yerden tekrar açtığında sayfaların arasında sadece küçük bir mersin dalı fark etmeyecek,

* Lucius Apuleius, (MS 125-170): Romalı filozof ve yazar –çn.

onun bir kitap ayracı olmanın ötesinde bir anlam taşıdığını da fark edecek.

Benim Cordelia'm!

Korku nedir ki! Biz bir arada olunca güçlüyüz, dünyadan güçlü, tanrılardan bile güçlü. Biliyor musun, yeryüzünde eskiden bir ırk* yaşardı. İnsan olsalar bile her biri kendi kendine yeterdi ve erotik aşkın ateşli birleşiminden bihaberdiler. Lakin muazzam güçlüydüler, öyle güçlü ki, cennete bile hücum edebilirlerdi. Jüpiter onlardan korktu ve her bir tekini iki parçaya ayırdı, bir erkek, bir kadın. O vakit böyle ikiye ayrılanlar şimdi bazen aşkla tekrardan birleşiyorlar ve bu birleşim Jüpiter'den daha güçlü oluyor; artık onlardaki güç bir tek olarak sahip olduklarıyla sınırlı değil, çok daha güçlü, çünkü aşkın birleşimi çok daha yüksek bir birleşimdi.

Senin Johannes'in.

24 Eylül

Gece sakın –saat on ikiye çeyrek var– avcı, kapının önünde durmuş, hayır duasını okuyup üflüyor kırılsala doğru, Blegdammen'da† yankılanıyor – kapıdan içeri giriyor – tekrar üflüyor, daha da uzaklarda yankılanıyor. – Her şey huzur içinde uyuyor, bir tek erotik aşk dışında. Kalkın o zaman, aşkın esrarlı güçleri, bu göğüste bir araya gelin! Gece öyle

* Platon'un *Şölen* adlı diyalogunda Aristophanes'in konuşması (189C-193E) –çn.

† (Dan.) Kopenhag şehrinin merkezinde yan yana dizili göllerden biri. Burada kastedilen eski şehir surlarının giriş kapılarından Doğu Kapısı (Østre Port), bugün oradaki semtin adı. Surların dört giriş kapısı vardı: Østre, Amager, Vestre ve Nørre Port). Her biri bugün çevre semtlerin adıdır –çn.

sessiz ki – sisli kırların üzerinden *glacisets*'in* yamacına doğru süzülen yalnız bir kuşun cıyıklaması ve kanat çırpışları bozuyor etraftaki sessizliği; o da gizli bir randevuya uçuyor şüphesiz –*accipio omen*!†– tüm tabiatın nasıl da böylesine *ominös*!‡ Kuşların uçuşundan, çığlıklarından, balıkların suyun yüzeyini neşeyle dövmelerinden, derinlerde kayboluşlarından, uzaktan gelen köpek havlamasından, uzaklardaki bir arabanın takırtısından, uzaktan yansıyıp gelen ayak sesinden alıyorum uğursuzluk haberini. Gecenin bu vakti hayalet görmüyorum, evvelen olanı değil, olacak olanı görüyorum, gölün koynunda, çiyin busesinde, toprağın üzerinden yayılan ve o bereketli kucaklayışı gizleyen siste. Hepsi bir metafor, ben ise kendi hakkımdaki bir efsaneyim; zira bu randevuya uçuşum bir efsaneyi andırmıyor mu? Kim olduğum, durumu hiç etkilemiyor, sınırlı ve fani olan her şey unutulmuş, yalnız ebedi olan kalıyor geride, aşkın kudreti, özlemi, bahtiyarlığı. – Ruhum nasıl da gergin bir yay gibi akortlu, düşüncelerim kılıflarındaki oklar gibi hazır, zehirli değiller lakin kanla karışmaya da muktedirler. Ruhum nasıl da dinç, sağlam, mutlu, bir tanrı gibi ihtimamlı, hazır. – Onun güzelliği tabiat vergisiydi. Sana teşekkür ederim, harikulade tabiat! Ana gibi gözettin onu. İhtimamın için teşekkür ederim. O hiç el değmemiş, tertemizdi. Siz insanoğulları, bunu hangilerinize borçluysam onlara teşekkür ederim. Onun gelişimi benim eserimdi – yakında mükafatımın tadını çıkaracağım. – Bu

* (Dan.) Kopenhag şehrini çevreleyen eski surların yanında uzanan toprak set (müdafaa için siper olarak) –çn.

† (Lat.) Kehaneti alıyorum. Cicero'dan alınmış bir ifade –çn.

‡ (Lat.) Meşum, uğursuz –çn.

tek bir dakikaya neler sığdırmadım ki, şimdi hepsi elimin altında. Eğer bu fırsatı kaçıırırsam, lanet olsun! –

Arabamı hâlâ göremiyorum. – Bir kamçı sesi işitiyorum, bu benim arabacım. – Hayatın pahasına sür, atlar devrilse bile, gideceğimiz yere varmadan bir tek saniye durmak yok.

25 Eylül.

Böyle bir gece neden daha uzun süremiyor? Alektr-
yon* kendinden geçebildi de, güneş neden burada merhamet edemiyor? Lakin artık her şey bitti, onu asla bir daha görmek istemiyorum. Her şeyi har vurup harman savuran bir kız zayıftır, her şeyi kaybetmiştir; zira masumiyet erkek için olumsuz bir unsur, kadın içinse varlığının *gehalt*'ı.[†] Artık direniş imkânsız, o sürerken aşk güzel de, o bitince aşk bir zayıflık, bir alışkanlık. İlişkimizi anımsamak istemiyorum; onun kokusu uçtu, bir kızın vefasız sevgilisinin acısından *heliotrop*'a[‡] dönüştüğü günler artık geride kaldı. Onunla vedalaşmayacağım; başka hiçbir şey kadınlara has her şeyi değiştiren, ancak hiçbir anlamı olmayan o gözyaşları ve yalvarışlar kadar iğrenç değil benim için. Onu sevmiştim, ama artık ruhumu meşgul edemeyecek. Bir tanrı olsaydım ona Neptün'ün peri kızına yaptığını yapardım: Erkeğe dönüştürürdüm.[§]

* Yunan mitolojisinde, Ares ile Afrodite'in gizli buluşmasında gözcülük yapan tanrı. Ancak uyuyakalır ve sevgililer yakalanır –çn.

† (Alm.) İçerik, değer –çn.

‡ (Lat.) Kendisini güneşe doğru döndüren çiçek türü, örneğin ayçiçeği. Güneş tanrısı Helios, Klytia'dan vazgeçince onu bir heliotropa dönüştürdü –çn.

§ Roma mitolojisinde Poseidon'un karşılığı olan Neptün âşık olduğu Kaineus'u bir erkeğe dönüştürür –çn.

Yine de, insanın bir genç kızın gönlünden şiirle sıyrılıp kurtulmanın, onu şiirle sanki ilişkiden usanan kendiymiş sanacak kadar gururlandırmanın elinden gelip gelemeyeceğini bilmesi aslında yararlı olurdu. Bu hayli ilginç bir *épilogue** oluşturabilirdi; başlı başına psikolojik açıdan ilginç olabileceği gibi, insanı bir yığın erotik gözlemle de zenginleştirirdi.

* (Fr.) Sonsöz, final –çn.

Søren Kierke gaard

Baştan Çıkarıcının Günlüğü

Ya/Ya da'nın bölümlerinden biri olan Baştan Çıkarıcının Günlüğü konusunu filozofun kendi özyaşam öyküsünden alıyor. Kierkegaard, Regine Olsen adında on yedi yaşında bir kızla nişanlanır, ancak bir yıl sonra nişan bozulur. Bunun ardından Kierkegaard *Ya/Ya da'yı* yazmaya başlar. Eserde de bu ayrılığa dair ipuçları bekler bizi. *Baştan Çıkarıcının Günlüğü*, Kierkegaard "baştan çıkarıcısı" Johannes ile âşık olduğu kadın Cordelia arasındaki mektuplar ve günlüklerle bezenmiş. Her ne kadar kurmaca bir eser olsa da, aynı zamanda filozofun felsefi anlayışını da barındırıyor.

"*Baştan Çıkarıcının Günlüğü* içinden çıkılmaz bir merak yaratıyor. Erotik başarısızlığı eğitici bir başarı olarak yeniden inşa ederek entelektüel bir girişimde bulunuyor, kendi yarasını ise bir övünç kaynağı haline getiriyor."
—John Updike

